כב אַךְ אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֶּסֶף אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־
הַבַּרְזֶל אֶת־הַבְּדִיל וְאֶת־הָעֹפֶרֶת׃
כג כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ
בָאֵשׁ וְטָהֵר אַךְ בְּמֵי נִדָּה יִתְחַטָּא

משה: כב בְּרַם יָת דַּהֲבָא וְיָת
כַּסְפָּא יָת נְחָשָׁא יָת פַּרְזְלָא יָת
אֲבָצָא וְיָת אֲבָרָא: כג כָּל מִדַּעַם
דְּמִתְעַל בְּנוּרָא תַּעֲבְרוּנֵיהּ בְּנוּרָא
וְיִדְכֵּי בְּרַם בְּמֵי אַדְיוּתָא יִתְדֵּי

לקט בהיר

לנו משה, אלא רצה לומר דבר כשם שאומרו ואתה במשה הגם שידוע הוא (רא"ם), ואמר אתה „ההורתה" ולא השמיעה שלא כל מי ששמע יכול להורות, כי רוב פעמים תלוי גם בשיקול הדעת ובעיון, זה אמר שכל פרטי הורתתו הוא ממשה (ג"א), עוד אפשר שרצונו היה לכתוב על משה ולהסיר תרפת השכחה מעליו, שנראה מדבריו שמשה שלחו לדרוש במקומו (מ"ל), ומה לא הוה מורה הלכה בפני רבו (במ"ח): מרח) מיבת אך קא קשיא ליה שפירושו למעט בדבר האמור, וכאן הוא התחלת דיבורו ולהיכן הוא מקושר, זה אמר שמוסב על דברי משה, לומר שאמת ויציב כל מה שאמר אך לא אמר אלא חלי עניין ואני להוסיף בא, וזה פשוטו, ומכל מקום ניתן לדרוש שמיותר הוא, כי אלא מיבת אך ג"כ ידענו שמוסיף ואינו גורע, זה הניח דרוש רז"ל: מט) ר"ל זה חסר מן הכתוב שלא די שבא בשם לוקקו או לנקב אומו בדפוס וכדומה, אלא המדבר שבא בשם עם מאכל או משקה (רא"ם): נ) משמיט השם עצמו ואתנ לב', יש שהשם מתח הכלי ואין השם עוגב בתכשיל אלא הוחס התכשיל ע"י מים או משקה מכח השם אז הגעלתו ג"כ ע"י מים תמין שהוחמו בשם, ואם השם עוגב בתכשיל אלא הוחס התכשיל ע"י מים אז הגעלתו ג"כ ע"י השם ממש ואז הוצאתו בכלי ע"י השם ממש שמלבנו עד שהשם שולט בכל הכלי דהיינו בכל מקום שבלע, אבל אם לא נשתמש בו ע"י אש כלל אלא במאכלים ומשקין קרים אז"כ אינו נבלע בו בחזקה ויוצא בליעתו במים קרים כדלקמן: נא) שפוד הוא כמין מקל ארוך של ברזל ומוחב הבשר עליו ובצדו השני אוחזו בידו על האש, אסכלה הוא כלי כמין סולם (סולם בלשון רומי אסכלה) דהיינו שתי מתיכות ארוכות בשני צדדיו ובינייהם שליבות שעליהם נותנים הבשר לצלות והאש שולט בכל שטח-הבשר ממעמ ריוח שבין שליבה לשליבה (הערוך) ומצוייה כלי זו בינינו לצלות עליו כבד על האש: נב) קורא זה פשוטו, שמן הסתם מי נדה היינו מי חטאת מי אפר פרה שמרק על טמא מת ופי' מיבת נדה צריקה (ולא מי משה נדה כמו בדרוש אא"כ לתה דוקא נדה ולא שאר טמאים) גם מיבת יתחטא פשוטו לא נאמר על בעילת מ' אלא (כמו בדרוש) אלא על טהרת מי חטאת (רא"ם): נב) זה יהיה פי' מיבת „אך", כלומר מה שאמרתי לכם שצריכים הכלים הבשר מבליעת איסור זה אך תלי דבר, וצריכים ג"כ טהרה מטומאת מת, ואע"ג שמשה כבר אמר זאת קמ"ל שהגם שמלבנו בשם לא אמרינן כלי חדש הוא ונטהר (ספר'), ומכל מקום דחוק הוא, שהוא אלעזר להוסיף בא ואמה לו לאמרו עוד הפעם, זה מביא דרוש חז"ל (מ"ל): נד) פי' ולאו אכלי מדין אמר זאת, שהרי טמאי מתים היו ופשוט שאחר הזאת שלישי ושביעי צריכים טבילה, אלא אכלים דעלמא דלדורות (ומדוייק זאת מאומרו יתחטא בלשון נסתר, ולא בלשון נוכח כמו שאמר מעבירו, וכבסתם, וטהרתם - מ"ל) הגם שלא יהיו טמא מת, אעפ"כ כלי הבא מן הנכרי צריך הגעלה וגם טבילה, ואפילו חדשים הם שאין בהם בליעה אעפ"כ צריכים טבילה, ומדסמך הכתוב דין זה לכלי מדין נשמע

כד וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
וּטְהַרְתֶּם וְאַחַר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה׃ ס
רביעי כה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
כו שָׂא אֶת רֹאשׁ מַלְקוֹחַ הַשְּׁבִי בָּאָדָם
וּבַבְּהֵמָה אַתָּה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי
אָבוֹת הָעֵדָה׃ כז וְחָצִיתָ אֶת־הַמַּלְקוֹחַ
בֵּין תֹּפְשֵׂי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים לַצָּבָא
וּבֵין כָּל־הָעֵדָה׃ כח וַהֲרַמְתָּ מֶכֶס לַיהוָה
מֵאֵת אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים לַצָּבָא

וְכֹל דִּי לָא מִתְעַל בְּנוּרָא
תַּעֲבְרוּנֵיהּ בְּמַיָּא: כד וּתְחַוְרוּן
לְבוּשֵׁיכוֹן בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
וְתִדְכּוֹן וּבָתַר כֵּן תֵּעָלוּן
לְמַשְׁרְיָתָא: כה וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
לְמֵימָר: כו קַבֵּל יָת חוּשְׁבַּן דַּבְרַת
שִׁבְיָא בְּאֲנָשָׁא וּבְבְעִירָא אַתְּ
וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְרֵישֵׁי אֲבָהָת
כְּנִשְׁתָּא: כז וּתְפַלֵּג יָת דַּבְרַתָּא
בֵּין גַּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְּנָפְקוּ
לְחֵילָא וּבֵין כָּל כְּנִשְׁתָּא:
כח וְתַפְרֵשׁ גִּסְיָא קֳדָם יְיָ מִן
גַּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְּנָפְקוּ לְחֵילָא

לקט בהיר

כמן דרשו מיס הרחוויס לטבול בכס נדה"ה וכמה הס מ' סאה: וכל אשר לא יבא באש. כל דבר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות (קיתונות) וגלוחיות שתשמישן בצונן ולא בלעו איסור (ספרי - ע"ז) שם: תעבירו במים. מטבילה ודיו*"ו (ע"ז שם), ודוקא כלי מתכות: (כד) אל המחנה. למחנה שכינה, שאין טמא מת עטון שילוח ממחנה לויה וממחנה ישראל (פסחים ס"ו): (כו) שא את ראש. קח"ז את החשבון: (כז) וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו'. חציו לאלו"ח וחציו לאלו:

שינוי נוסחאות • ודיין.

מחטין ועטורות מדאורייתא היינו טבילת טומאה אבל טבילת כלי מדין תידוש הוא ובעי מ' סאה עכ"ל, ועניין טבילה זו היא כמו גר הבא להתגייר, לפי שיאלו מטומאת הנכרי וכנכסו לקדושת ישראל (ידרוש' סוף ע"ז): נו) מאמר זה שבכתוב „וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים" אינו מדבר כלל בטבילת כלים ולא בטבילת טומאת מת (הכל מודים ופשוטו שדעת רבינו כן הוא) הכתוב מדבר שאם כלי זה הבא משימוש גוי לא נשתמש באש כלל פי' יזעבו בבירור שלא נשתמשו בו רק בצונן אז הגעלתו ע"י העברת מים לוגנים (ופשוטו שאין עליו דבוק איסור בעין ונקי הוא מכל לכלוך ומלוכה), אלא שרבינו אמר לשון טבילה, וכן הוא לשון המשנה בע"ז, כדי לתת עצה טובה ולהקל על בעליו שיעשה הגעלה זו במקוה כשירה שאם הכלי צריך גם טבילת כלים יעלה לו טבילה זו בין על טבילת כלים ובין על הגעלה, ולזה גמר אומר „ודוקא כלי מתכות" פי' דוקא כלי מתכות צריך עצה זו ולא כלי שטף (אם אינו נטמא במת) וכזה שלקו כל טענות הרמב"ן ז"ל על רבינו (רא"ם): נז) כבר נתפרש ריש פרשת משא שפי' מיבת שא כאן הוא לשון הגבהת משא שתקח ותקבל ותשא את משבועם על דעתך וידיעתך על ידי שתמשאם, וקורא הכתוב את החשבון „רשם" שכן דרך למנות בני אדם או בעלי מיים ברשאם המופרד ובולטו למעלה משל"כ גופם מעורבים: נח) רצונו לפרש פי' המלה של וחצית, שאין פירושו רק שתחלק מאה לחמשים וחמשים, שא"כ אין טופל אחריו בין תופשי וגו', אלא פירושו שתחלק את המלקוח באופן שבין שניהם יהיה מחולק לחציו, שאחר שתתן לכל אחד חלקו יהיה מחולק לב' חלקים מכוונים, וכאילו אמר וחצית בין תופשי וגו' את המלקוח, ויותר מבואר לקמן פסוק מ"ב

(כב) אך את הזהב וגו'. אף על פי שלא הזהיר לכם* משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכם[מה] על הלכות גיטין, ואך לשון מיעוט, כלומר (אך) ממועטין אתם מלהשתמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מבליעת איסור נבלות, ורבותינו אמרו (יוב"ע - יעקוב תשפ"ם) אך את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגעילנו, אתה לשון אך שלא יהא שם* חלודה אך המתכת יהיה למות שהוא: (כג) כל דבר אשר יבא באש. לבשל בו[מה] כלים (יוב"ע): תעבירו באש. כדרך תשמישו הגעלתו, מה*, שתשמישו על ידי חמין[ו] וגעילתו בחמין, ומה* שתשמישו על ידי כלי כגון השפוד והאסכלה[ז] ולבנתו באור (ע"ז ע"ה):

שינוי נוסחאות • לחם. • שום. • מי. • ומי.

(כד) ואך במי נדה יתחטא. לפי פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת[ח], אמר להם, צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרם[ט] מן הטומאה, ורבותינו דרשו מכאן[מה] שאף להכשירן מן האיסור הטעון טבילה[י] לכלי מתכות, ומי נדה הכתובים

לקט בהיר

רש"י

מעבר אלא מלבד הגעלה, ואפילו חדשים הם שאין בהם בליעה אעפ"כ צריכים טבילה, ומדסמך הכתוב דין זה לכלי מדין נשמע

R. Simon

J 15

1

מאנין שבילת כלים

עין משפט נר מצוה

קג א מיי׳ פ״ט מהל׳ טומאת אוכלין הלכה ח:
קנא ב מיי׳ שם הל׳ ז: קנב ג מיי׳ פי״ז מהל׳ מלכות שלורות הלכה ג ומצא לאחין קמא עוש״ע י״ד סי׳ קכ סעיף ו וסי׳ רכא סעי׳ ו ג):
קנג ד מיי׳ שם מצא שם עוש״ע פ״ח סי׳ מגן סעיף ד:
קנד ה מיי׳ שם הלכ׳ ו ומצא שם עוש״ע י״ד סי׳ רכא סעיף ז:
קנה ו ז ח מיי׳ שם [הל״ג] והל״ו ומצא שם עוש״ע י״ד סי׳ רכ סעיף ח:
יי [מיי׳ פ״ל מהל׳ מקולות הל׳ ג עוש״ע י״ד סימן רס סעיף ג]:
[פסחים יב מיר נח.]
קנו ט מיי׳ פי״ו מהל׳ מלכות שלורות הל׳ ו עוש״ע י״ד סי׳ קכ סעיף ס:
קנז י מיי׳ שם [והל׳ ג] עוש״ע שם סעיף ח:
[שבת ס׳]
קנח ל מיי׳ שם הל׳ ו ומיין בכ״מ עוש״ע שם סעי׳ ד ויעויל בלח בלבה:
קנט מ מיי׳ שם הל׳ ג עוש״ע שם סעי׳ ו:
קס נ מיי׳ שם ומצא שם עוש״ע י״ד סי׳ רכא סעיף ח [וסעיף כ עוש״ע מ״ר סי׳ מגן סעיף ד]:
קסא ס מיי׳ שם הל׳ ל ומצא שם עוש״ע י״ד סי׳ רכב סעיף ה:
סי [מיי׳ פי״ו מהלכות מלכות שלורות הלכה כח עוש״ע י״ד סי׳ קג סעיף ח ומימן רכב סעיף ח]:
קסב ע מיי׳ שם הל׳ [ח] כ עוש״ע שם סי׳ קג סעיף ה וסי׳ רכב סעיף ב:

הגהות הב״ח

(ח) גמ׳ ומיכר כגל דמו: (כ) רש״י ד״ה לקומן וו״ס וכמעשה ל״ל קרוס ד״ס מגא ומרבה ״: (ג) תוס׳ ד״ס דכיתנא ומ״ל שמנו תמיים דוקא שניו קולין בגלעיהן:

דכיתנא מייסנן · אור״ת דמפות וסדיגין שלנו שאינו ביין נסך אין לריך לייסנן מדלא קאמר כל כלי פשתן סתם אלא בין יין נסך שהוא טון וכין שאר איסור רותח שנפל על המפות הכי כלים שמנו חכמים (ג) שהיו בקיאין לוקה בבליעתן ואין לחלק בין יין נסך שהוא טון וכין שאר איסור רותח שנפל על המפות הכל יש להתיר בכבוס כלי שני כי ולולי יולוס שנ״ו כבוס גדול שמובטין כמה וכמה פעמים לי אפשר שלא יצא האיסור ושמא יש לחלק בין איסור שנדבק לשאיט מדבק כל כך כמו שמחלק בפרק החערובה (זבחים דף עט:): **הסכין** שפה והיא טהורה · בגמרא מוקי לה לחתוך בה טון ולא דמי לסכין שנחתך בה מרפה לסני בקיטה אבלייתא פרק קמא דחולין (דף ה: ושם ל״ה והלכתא) דסאלי סכין של עובדי כוכבים שבלוע שמטנים מוכא אבל סכין שנחתך בה מריפה מחמת הדס דמריך אין המטנים נבלע: **מים** שהמדה טובלתי אע״ג דרבינא ״סני להטביל מחנין ולינוריות מדאורייתא הייט טבילה עומאה אבל טבילה כלי מדין תיהוס הוא וכמי מ׳ סאה :

והלכתא כסופו · הייט כלים שמתופין בחבר מבפנים אבל אם מחופין מבחוץ וכן כלי עץ המתוסקין סביב ברזל מבחוץ אפילו אמ״ל ״אבל הולך אחר המעמיד אין לריכין טבילה כיון דאין משתמשין בהן דרך טבילה כיון שהמתכת אמורים בפרשה. הייט שמשתמשין בהן : **אבל** שאולין לא · אומר רבינו שמואל · יסרמל שאמל כלי מיסרמל חבינו שקנה מעובד כוכבים לריך טבילה כיון שבא לידי חיוב טבילה ביד ישראל דאשון **אי** משום דקסבר משכנתא כזביני · ואין דלא איפשיטא מעבילין לשכנתא בלא ברכה ואם יש לו כלי שקנה מן העובד כוכבים המחויב טבילה יטבול זה שמו ויברך על שניהם והטעם כלי לאומן עובד כוכבים לתקן ואפילו לאומן דאחר לומן קונה בשבת כלי אין לריך טבילה כיון דאין שמו עליו דלא הוי כמעשה שהיה שהיו הכלים של מדין והמוכר כלי לעובד כוכבים וחזר ולקח ממנו לריך טבילה כיון שנקרא על שם עובד כוכבים אבל הממשכן כלי לעובד כוכבים וחזר ופדה אין לריך טבילה אע״ג דמסתפקא ליה לתלמודא אי משכנתא כזביני לענין הא ודאי פשיטא דלא הוי כזביני : **מגעילן** ומטבילן זהן טהורין · לאו דוקא מגעיל ואם״כ יטביל אלא אפילו מטביל בריחא דהך טבילה ליכא בשביל טומאה דליכוי כטוכל ומרך בידו דאפילו חדשים לריכין טבילה ומגן אמי סכין שפה והיא טהורה אע״ג דלא טהרה לגמרי שהרי לריכה נישול לחתוך רותח אפי׳ הכי מטבילן לחתוך בה טון ואם דאמי בבריחא מגעילן בריחא מטוס לחמירא אפי׳ האיסור : **וכולן** שנשתמש בהן · לאלן דאמי מוהר נקבו שפיר עד שלא יטבול אבל מאלן דהני אסור אין לאסור אם נשתמש בו קודם טבילה מיהו איכא לאמר דגזור אטו קודם הגעלה וליבון :

בת

דצבתא. מין גמי ליסק״ל: שרי להו. אמיכן ואם״כ מגגבן שהיין נגלע בקטרים: ונגע באשכולות. והן מוטלות ביין: ברחים. שטומכין בהם זיתים קודם שיאמלו לבד ואם״כ טומכן בבד וטוטן בקורה: לא מפסיק מידי. שהמשקה מתבבן וזיתים אין אשכולות:

תורה אור

דצבתא לגנבן דכיתנא מישנן ואי אית בהו קיטרי שרי להו איתמר עם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות רבי ורבי חייא חד אמר אשכול וכל סביבותיו טמאין וכל הגת כולה טהורה וחד אמר כל הגת כולה נמי טמאה ולמ״ד אשכול וכל סביבותיו טמאים וכל הגת כולה טהורה מאי שנא מהא דתנן *ישרץ שנמצא ברחים אינו מטמא אלא מקום מגעו ואם היה משקין מהלך הכל טמא החם לא מפסק ולא מידי הכא מפסקי אשכולות אורו ליה רבנן לר׳ ירמיה ואמרי לה לבריה דרבי ירמיה כדברי האומר אשכול וכל סביבותיו טמאין וכל הגת כולה טהורה: **ומתני׳** הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים את שדרכו להטביל יטביל להגעיל יגעיל ללבן באור ילבן באור השפוד והאסבלא מלבנן באור הסכין שפה והיא טהורה: **גמ׳** תנא יכולן צריכין טבילה בארבעים סאה מנהני מילי אמר רבא דאמר קרא כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת תני בר קפרא מתוך שנאמר במי נדה שומע אני שצריך הזאה שלישי ושביעי ת״ל אך חלק א״כ מה ת״ל במי נדה מים שנדה טובלת בהן הוי אומר ארבעים סאה איצטריך למיכתב וטהר ואיצטריך למיכתב במי נדה אי כתב וטהר ה״א וטהר(ה) כל דהו כתב רחמנא במי נדה ואי כתב רחמנא במי נדה הוה אמינא הערב שמש בנדה כתב רחמנא וטהר לאלתר אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אפי׳ כלים חדשים במשמע דהא ישנים וליבנן בחדשים דמו ואפילו הכי בעי טבילה מתקיף לה רב ששת אי הכי אפי׳ זוזא דסרבלא נמי א״ל ״כלי סעודה אמורין בפרשה. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בלקוחין וכמעשה שהיה אבל שאולין לא. רב יצחק בר יוסף זבן מנא *דמרדא מעובד כוכבים סבר להטבילה א״ל ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מפרשא לי מניה דרבי יוחנן כלי מתכות אמורין בפרשה אמר רב אשי הני כלי זכוכית *הואיל וכי נשתברו יש להן תקנה בכלי מתכות דמו קוניא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר כתחלתו וחד אמר בסופו הלכתא בסופו איבעיא להו משבנתא מאי אמר מר בר רב אשי אבא משכן ליה עובד כוכבים בסא דכספא ואטבליה ואישתי ביה ולא ידענא אי משום דקסבר משכנתא כזביני דמיא אי משום דחזי לעובד כוכבים דדעתיה לשקויה: **ות״ר** הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים דברים שלא נשתמש בהן טבילין והן טהורין דברים שנשתמש בהן ע״י צונן כגון כוסות וקתוניות וצלוחיות מריחן ומטבילין והם טהורין דברים שנשתמש בהן ע״י חמין כגון היורות הקומקמוסין ומחמי חמין מגעילין ומטבילין והן טהורין דברים שנשתמש בהן ע״י האור כגון השפודין והאסבלאות מלבנן ומטבילין והן טהורין וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטבול ושלא יגעיל ושלא ילבן חני חדא אסור ותניא אידך מותר ל״ק הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם אסור הא כמאן דאמר *נותן טעם לפגם מותר ולמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר גיעולי עובדי כוכבים דאסר רחמנא. ממדין דכמיב מעבירו באש וטהר דנעי הגעלה היכי משכחת לה: בת

*) [נכ״ל: מגבן]

מסורת השש״ס

לעזי רש״י לשקי״א. כריך (צמח). ברחיל״א. אסכלה. מול״א. אבן משחזרת. לימ״ר [לימו״ר]. לפצור. פלומיד״א [פלומו״ר]. לכפות. למשוח בעופרת.

עכרות פיע מ״ם

[לקמן עו:]

מוסף רש״י

מים שנדה טובלת בהן. אלף להכשירן מן המיקור הטמון טבילה לכלי מתכת, ומי נדה הכשירן כלן דרבו מים הכלמוים לעטול בהם נדה (במדבר לא כג). יש להן תקנה. להמיכן ולחזור ולעשותן כלים (שבת עז.).

דברים שנשתמש בהן ע״י צונן. ולא נלעו מיקור (במדבר עם).

[נכלמות פי׳ קבו מיקה דמרא]

[שבת מח.]

[עיל ע:ובו״ל]

[עיל מו: מ״ע]

וכל אשר לא יבא באש. כל דבר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות וצלוחיות וקיתונות שתשמישן בצונן ולא כלעו איסור, תעבירו במים, ממבילין ודיו. לשון רש"י.

ואינו נכון בעיני, שאין לשון "תעבירו" טבילה, כי היה אומר "תביאו במים" שהוא לשון הטבילה, כמו: במים יובא וטמא עד הערב וטהר (ויקרא יא לב). ועוד, שאף הכלים שתשמישן בצונן צריכין הכשר מן האסור שבהן מלבד הטבילה הזו, ואיך לא יזכיר הכשרן כאשר עשה בבאים באש. וכשלמדו חכמים טבילה זו לא הזכירו בה המקרא הזה, אלא דרשו (עבודה זרה שם): אך במי נדה יתחטא, מים שהנדה טובלת בהם.

אבל פרוש "תעבירו במים", לבבסם ולשפשף אותם במים יפה עד שתסור חלודה שנדבקה מהם מן האסור שנשתמש בהם, שזהו הכשרן מן האסור.

יאמר הכתוב, דבר שתשמישו באש הביאו באש כדרך שהיה התשמיש בו באסורו, אם תשמישו באור מעמש, כגון הברזל והנחשת הכסף והזהב, מלבנו באור, ואם על ידי תעבירו במים. השאלה היא, האם הכונה תטבלו במקוה, או תשטפו במים.

מטבילין, וכך הוא כתיב"ע: תעברון בארבעין סווין דמוי.

הבאים באש. בס' קצור מזרחי תירץ שממה שנאמר בפסוק הקודם אך את הזהב כבר למדנו שיש להסיר כל לכלוך מהכלי לפני הכשרו, כמו שכתב רש"י שם, ומכיון שכן לא בא תעבירו במים אלא לטבילה בלבד. ובהעמק שאלה להנצי"ב תירץ שמכיון שהזכיר טבילה מובן מאליו שיש להסיר תחילה כל חציצה.

טובלת בהם. הרא"ם תירץ שמ"תעבירו במים" לא היינו יודעים שטעונים טבילה כארבעים סאה, לכן למדוה מ"אך במי נדה יתחטא", ומה שפירש רש"י ש"תעבירו במים" היא טבילה, מפני שנאמר במים בפת"ח תחת ה"ב", שפירושו במים שנזכרו לעיל "אך במי נדה יתחטא". ולפי זה גם לרש"י הטבילה נלמדת מ"אך במי נדה יתחטא" כמו לרז"ל.

ובהעמק דבר תירץ להפך, שגם לרז"ל עיקר הלימוד הוא מ"תעבירו במים", ומ"אך במי נדה יתחטא" למדו שגם כלים חדשים טעונים טבילה.

מהאיסור. ומה שלרבינו אין הפסוק אומר תשטפו במים, כמו: ומורק ושוטף במים (ויקרא ו כא), מפני ששטיפה מובנת גם טבילה, כמו: וכל כלי עץ ישטף במים (שם טו יב). ועוד, שדרך הפסוק להשתמש בפסוק אחד פעמיים באותה מלה גם כשאין המובן של שתי המלים שוה, כמו: רוכבים על שלשים עירים ושלשים עירים להם (שופטים י ד), כמו שכתב רבינו בפרשת אמור (כג יא).

טוב ירושלם

וכל אשר לא יבא באש, וכלים שמשתמשים בהם בצונן, תעבירו, תשטפו ותשפשפו יפה במים, כדי להסיר מהם את הלכלוך הדבוק בהם.

וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים*. כתב רש"י: כל דבר שאין תשמישו ע"י האור, כגון כוסות וצלוחיות וקיתונות שתשמישן בצונן ולא כלעו איסור תעבירו במים, מטבילין* ודיו. עכ"ל.

ואין זה נכון בעיני, כי "תעבירו" אינו לשון טבילה, שאם היה לשון טבילה היה הפסוק אומר "תביאו במים" שהוא לשון טבילה, כמו: במים יובא וטמא עד הערב וטהר (ויקרא יא לב).

ועוד, שגם כלים שמשתמשים בהם בצונן טעונים חוץ מטבילה גם הכשר מהאיסור הדבוק בהם, ואם כן מדוע אין הפסוק מזכיר את הכשרם, כמו שמזכירו אצל הכלים הבאים באש*.

ועוד, כשלמדו רז"ל (ע"ז עה.) טבילת כלים מהפסוק לא הזכירו אצלה פסוק זה, אלא דרשו: אך במי נדה יתחטא, מים שהנדה טובלת בהם*.

אלא הפירוש של "תעבירו במים" הוא: תכבסו ותשפשפו אותם יפה במים עד שתסור החלודה שנדבקה בהם מהאיסורים שהשתמשו בהם, שזהו הכשרם מהאיסור*.

ולפי זה הפסוק אומר כך: דבר שתשמישו באש הביאו באש כדרך שהיו משתמשים בו באיסורו, אם השתמשו בו באש ממש, כגון כלי ברזל ונחשת וכסף וזהב, לבנו אותו באש, ואם השתמשו בו

פני ירושלם

מדרבנן. הרמב"ם בהל' מאכלות אסורות (יז ה) כתב עכ"ל. הרי שהפירוש של "תעבירו במים" הוא חדיחו, תשטפו. אולם גירסת הגר"א והמלבי"ם בספרי היא "וכל אשר לא יבא באש כגון הקדרות והאלפסין והקומקמים והיורות מפני גיעולי ע"ז, הכדין והכוסות והקיתונות מריחן ומטבילין". ולגירסא זו גם להספרי "תעבירו במים" היא טבילה. וכך נראה מהמשך לשון הספרי: והרי דברים קל וחומר, ומה מי שאין טעון טבילה [כל אשר יבא באש] טעון הזיה [אך במי נדה יתחטא], מי שטעון טבילה [וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים] אינו דין שטעון הזיה. עכ"ל. הרי שלהספרי תעבירו במים היא טבילה.

שטבילה זו מדברי סופרים. והלחם משנה שם כתב שלהר"ן כונת הרמב"ם שהיא מדרבנן, ולהרשב"א כונתו שהיא הלכה למשה מסיני מהתורה.

וכן אונקלוס שתרגם אך במי נדה יתחטא: ברם במי אדיותא יתדי.

בצונן, ולכן היו עושים את רוב כלי האוכל ממתכת, ומכיון שכן גזרו רק עליהם.

סיחון ועוג. מה שרבינו מקשה רק מהגעלה ואינו מקשה גם מטבילה, מפני שלדעתו היא רק מדרבנן, כמו שכתב לעיל.

חמין, כגון הבדיל והעופרת, מגעילו בחמין, ודבר שלא נשתמשו בו באש אלא בצונן, תדיחו אותו במים עד שיתמרק וטהר. וכך אמרו חכמים (שם): מדיחן ומטבילן והן טהורים.

ולשון ספרי (כאן): תעבירו באש, כגון הסכינין מפני כרות הגוים, וכל אשר לא יבא באש, כגון הכוסות, תעבירו במים מפני גיעול הגוים. ולא הצרך הכתוב לחזור ולהזכיר את הטבילה, מכיון שכבר הזכיר אותה במה שאמר: אך במי נדה יתחטא, ואחרי פליטת האיסור כולם שוים בדין הטבילה.

ולבי מהרהר עוד לומר שטבילת כלים מדרבנן*, ואת הפסוק "אך במי נדה יתחטא" הזכירו רק לאסמכתא. וכן אונקלוס* תרגם שהכונה לחטוי ההזאה של אפר פרה. ומה שרז"ל הצריכו טבילה זו רק לכלי מתכות, מפני שיש בהם כאלה שמשתמשים בהם ע"י אש, וכאלה שהם כלי ראשון, וכאלה שהם כלי שני, וכאלה שמשתמשים בהם בצונן*. ודבר זה צריך תלמוד.

רבינו מבאר מדוע נצטוו ישראל על הגעלת כלים ועל דיני הטומאה רק אחרי מלחמת מדין ולא אחרי מלחמת סיחון ועוג.

רק עכשיו צוה להם על הגעלת כלי מדין מאיסורי הגוים, אבל לא צוה להם זאת לפני כן אצל מלחמת סיחון ועוג* אף על פי שלקחו גם את שללם, כמו שנאמר: רק הבהמה בזזנו לנו ושלל הערים אשר לכדנו (דברים ב לה).

פני ירושלם

וכן אונקלוס שתרגם אך במי נדה יתחטא: ברם במי אדיותא יתדי.

בצונן, ולכן היו עושים את רוב כלי האוכל ממתכת, ומכיון שכן גזרו רק עליהם.

סיחון ועוג. מה שרבינו מקשה רק מהגעלה ואינו מקשה גם מטבילה, מפני שלדעתו היא רק מדרבנן, כמו שכתב לעיל.

וע"ח) כלי שאינו בן יומו ואז אפילו בתוך כלי כשר מותר להנעילו ואם בכלי אסור שאינו בן יומו טוב יותר, אבל תוך כלי אסור בן יומו לא ינעיל, וכן להכשיר הכלי על ידי הנעלת עצמו אסור כל זמן שהוא בן יומו, ודוקא דרך הנעלה אסור בבן יומו לפי שהוזר הכלי ובולע האיסור שפלט במים אבל דרך ליבון מותר ולא שייך ביה האי טעמא, ולהנעיל כלים לצורך פסח אם מנעילן ערב הפסח קודם אربע שעות מותר אפילו שניהם בני יומן, דאין בהם רק טעם חמץ של היתר ולכך שרי דניתן טעם בן נותן טעם הוא ח) וכן להנעיל כלי של בשר בכלי שנשתמש בו בשר בן יומו להשתמש בו חלב או איפכא מותר אבל לאחר ד' שעות אסור להנעיל בכלי שאין בו ס' אלא כלי שאינו בן יומו ז) משום דטעם חמץ הנכנס בקערה כשנפלט במים לאחר ארבע שעות דמטא זמן איסור חמץ נעשו המים אסור וחוזרים ונבלעים בכלי, וכלי שיש בו ששים מן הנבלע מנעילן בתוכו אפי' כלי של בן יומו ובלבד שלא יהא הכלי שמנעילין בו בן יומו ג) ודין בן יומו נהגו העולם להצריך מעת לעת אבל דבר המבושל בכלי שאינו בן יומו מותר באכילה כי לא הצריכו להנעיל רק גזירה אטו בן יומו ובכאן לא שייך גזירה, ודבר שהשמישו על ידי יאור צריך ליבון ושתשמישו על ידי חמין סגי בהנעלה, ושתשמישו על ידי צונן סגי בהדחה, וסכין (פסחים דף ל"ג, ועי' דף ע"ו וירושלמי מ"ה סור י"ד סימן קנ"א) אעפ"ש שתשמישו על ידי חמין אם בא לאכול בו צונן (ש"ע דוקא באקראי אבל לחשתמש בה בקביעות לא נ"ע משאר כלים שנוהגין להנעיל אפילו לצונן) נועצי' פעמים

קצח ח) ומיהו כלים של בשר ושל חלב ושניהם בני יומן אסור להנעילן בכלי אחד אפילו קודם ארבע שעות כדפרי' בחנ"ה גבי הלכות פסח ז) ואז כשאינו בן יומו מיתר להנעילו ערב פסח אפילו אחר ד' שעות אפילו למאן דאמר נותן טעם לפגם בפסח דאף לפי דבריו לא מתסר פגם בפסח רק בזמנו, דאז חזי חמץ במשהו, אבל בעים אינו במשהו אפי' לאחר שש שעות כדפריש לעיל ג) פי' רבינו ברוך כשבאים להנעיל כלים של איסור שאינן בני יומן צריך שלא יהיו בני יומן משום תשמיש דחמין אפילו דהתר דאם נשתמש בו תוך אותו היום בחמין אפילו דהתר בנין מים רותחין הרי האיסור הנבלע בכלי נותן טעם במים לשבח והוזר ובולע ונעשה בזה בן יומו וצריך להמתין מעת לעת מאותו תשמיש קודם שינעילנו, ודוקא כלי שבלוע מן אסור אבל מהיתר להיתר בנון מבשר לחלב אפילו נשתמשו בחמין באותו היום אין לחוש משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם דהיתר כמו גבי חמץ ע"מ קודם ארבע שעות כדפרי' בפנים גם גבי הנעלה מבשר לחלב אם הנעילן אפילו בני יומן מותר משום דהוי נותן טעם ב"נ טעם דהיתר אך לכתחלה אסור להנעיל שום כלי בן יומו ואפילו מבשר לחלב גזירה אטו כלי של איסור, גם נראה דנ"ט בנ"ט נופ"ח דשרי היינו דוקא דיעבד אבל לכתחלה אסור לגרוס, מדקאמר דנים שעלו בקערה מיתר לאכלם בכותח משמע דוקא עלו דיעבד אבל לכתחלה אסור להעלות בקערה של בשר כדי לאכלם בכותח, ואל תשיבני מפני מה החיר רבינו ברוך להנעיל כלים בעים לכתחלה קודם ארבע שעות משום נ"ט בנ"ט משום דחתם לפי שעה הוא, וגם לא מיחלף בכלים של איסור כמו גבי בשר וחלב וכן לא קשיא מאי

בקרקע ד) ובסכין שאין בה גומות אבל אם יש בה גומות צריך לשפשף הגומות עוד במי' יפה (ש"ע אם יש בה גומות מלבני' לחמין ומשחיזם לצינן).

← ז קצט רמב"ם פי"ו דהלכות מאכלות אסורות סמ"ג לאוין קמ"ה דף נ"ז טור י"ד סימן ק"כ.

להטביל כלים דכתיב (במדבר ל"א) וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים אך בפי' נדה יתחטא ור"ת פי' בעכו"ם מים שהגד' טובלת בהן ח) ודוקא כלי סעודה (עכו"ם דף ע"ה) ודומא כלי מתכות וכלי זכוכית ככלי מתכות דמי ודוקא לקוחין אבל שאולין לא, פירש רבינו שמואל דמיהו אם ישראל שוא' מחבירו כלי שלקה מנוי חיי' להטביל אחרי שכבר נתחיי' ביד ישראל ראשון והאי דקאמר שאולין לא, היינו שאולין מן הגוי, וגוי (עכו"ם דף ע"ה וכל הסוגיא מסברתי' ופלפולו ז"ל שהעלה בגמרא) שמשכן כלי לישראל ואין דעתו לשקעו מטבילו מספק בלא ברכ' (ש"ע ואם לבסוף נשתק' בידו יחזיר ויטבלנו בלא ברכה) והנותן כלי לאומן גוי לתקנו אין צריך להטבילו יאפי' למאן דאמר אומן קונה בשבח כלי

דשרינן גבי הנעלה דבשר בחלב אף על גב דנשתמש בתוך אותו היום במים חמין, דהתם דיעבד הוא כשבא לשאול על ההנעלה, כללא דמילתא לענין לכתחלה ודיעבד לגבי נ"ט הכל תלוי' בשעת שאל' להכם אם כבר נעשה נותן טעם בנ"ט והוא שואל עליו אם מותר מבשר לחלב או איפכא אומרים לו מותר ואם קודם שנעשה נותן טעם בנ"ט הוא שואל עליו אם מותר לגרום נ"ט בנ"ט כדי לאכלו מבשר וחלב או איפכא אומר לו אסור כמ' גבי דגים דאסור להעלותן לכתחילה בקערה של בשר כדי לאכלה בחלב וכן גבי הנעלה מהאי טעמא ד) בקרקע כשה ולא יכה ולא באבן ומעמא משום שהקרקע כשה הוא אספ"א בלע"ז ומעברת האיסור הנדבק בסכין וכן לא סגי לנועצו באפר מהאי טעמא אך אם ישפשף יפה באפר מגובל או בטיט שפיר דמי וכל זה לחתוך בו צינן אבל לחתוך בו רותח בעי הנעלה בחמין עם שפשוף בטיט, ויש שנהגו להשליך המים חמים על הכלים לדנעילם ואין זה טוב השמא הערוי ככלי שני וגם מן הקערות אף על פי שתשמישן על ידי ערוי מכל מקום אסור שפעמים מדיחין אותן על ידי האור ממש ובחול המועד של פסח אין מנעילין כלים אפילו אינן בני יומן אפילו בכלי שיש בו ס' משום דקיימא לן המץ בפסח במשהו והיינו משעה שחיובים עליו כרת ואילך.

קצט ח) כלי סעודה צריכין טבילה הילכך טריפי"ש בלע"ז (דריפו"ש) אין צריך טבילה דאף על גב ששופתין עליה הקדירה של מאכל מכל מקום כיון שאין נותנין עליו המאכל עצמו א"צ טבילה אבל גראדילי"ש בלע"ז (רושט) צריך טבילה לפי שצולין עליו ממש המאכל עצמו דגים או בשר ואותן רחי' קטנים ששוחקין בהם הפלפלין צריך טבילה אף על גב דעיקרו של עץ מכל מקום עיקר תשמישו על ידי המתכות המחובר בו הוא ומיהו התחתון המקבל התבלין א"צ טבילה לפי שכולו של עץ.

ישראל מן העכו"ם שהרי פת עכו"ם אסורה כמו שיתבאר. *ולמה אין בודקין את החטים בנותן טעם מפני שהן שואבות והיין נבלע בהן: **לה** יין נסך שהחטיץ ונפל לתוך חומץ שכר אוסר [ס] בכל שהוא מפני שהוא במינו ששניהן חומין הן. ויין שנתערב עם החומץ בין שנפל חומץ ליין בין שנפל יין לחומץ משערין [ע] אותו בנותן טעם:

פרק שבעה עשר

א קדרה של חרס שנתבשל בה בשר נבלה או בשר שקצים ורמשים לא יבשל בה בשר שחוטה באותו היום. ואם בישל בה מין בשר התבשיל אסור. בישל בה מין אחר בנותן טעם: **ב** ולא אסרה תורה אלא קדרה [פ] בת יומה בלבד הואיל ועדיין לא נפגם השומן שנבלע בקדרה ומדברי סופרים לא יבשל בה לעולם. לפיכך אין לוקחין כלי חרס ישנים מן העכו"ם שנשתמשו בהן בחמין כגון קדרות וקערות לעולם. ואפילו היו שועין באבר. ואם לקח ובישל בהן מיום שני והלאה התבשיל מותר: **ג** יהלוקח כלי תשמיש סעודה מן העכו"ם מכלי מתכות וכלי זכוכית. דברים שלא נשתמש בהן כל עיקר [ג] מטבילין במי מקוה ואחר כך יהיו מותרין [ג] לאכול בהן ולשתות. ודברים שנשתמש בהן על ידי צונן כגון כוסות וצלוחיות וקיתונות מדיחן [ד] ומטבילין והן מותרות. יודברים שנשתמש בהן על ידי חמין כגון יורות וקומקמוסין ומחממי חמין מגעילן ומטבילן והן מותרין. ודברים שנשתמש בהן על ידי האור כגון שפודין ואסכלאות מלבנן [ה] באור עד שתגשה קליפתן [ו] ומטבילן והן מותרין: **ד** כיצד מגעילן נותן כלי חרס קטנה לתוך יורה גדולה וממלא עליה מים עד שיצופו על הקטנה ומרתיחה יפה יפה. ואם היתה יורה גדולה מקיף על שפתה בצק או טיט וממלא מים עד שיצופו המים על שפתה ומרתיה. וכולן שנשתמש בהן עד שלא הרתיח או עד שלא הדיח ועד שלא הלבין ועד שלא הטביל מותר שכל השומן שבהן נותן טעם לפגם הוא כמו שביארנו. **ה** טבילה זו שמטבילין כלי הסעודה הנלקחים מן העכו"ם ואח"כ יותרו לאכילה ושתיה אינן לענין טומאה וטהרה אלא מדברי סופרים. ורמז לה כל דבר אשר יבא

א סס: ב עור סס סי' קג וקכב סמ"ג נתנין קמא קמא: ג טור סס סי' קכ סמ"ג נתנין קמא: ד סס: ה עור תו"מ סי' תנב סמ"ג נתנין עח וכוב יו"ד סי' קכא:

לה יו"ב שהמין וכו'. סס פלוגתא דתכיי ורבא והלכתא כרבא דאמר בתר שמא מלגין הילוך מלא דשיכרא ומלא דממרא בכל שהוא ממרא נגו מלא בא"ם דבתר שמא מלגין:

פי"ז א קדרה של חרס וכו'. פ' בתרא דע"ז (דף ל"ח). ומ"ש רבינו בהלכות אסור מאכלות דמיקרי לחמי לא מסתברינן ליה בשמים. וי"ל כיון דלריך לטעם בכל הקדרה הטוב דלא ידעי כמה בלע ולא מטעמה. לא שהיה כל הקדרה אחד מטעים ממה שבתוכה ואי מסכחת לה אין הכי ממי דמטעמרינן ליה בשמים:

ב ולא אסרה תורה וכו'. סס מימרא בלשון רבינו: ומד"ם וכו'. ולא אמרו טעם לפגם מותר אלא בדיעבד: לפיכך אין עוקמין וכו'. סס בריתא ומסיים בה וכולן שמחמת בהן עד אלא יטביל ואלא יגעיל ואלא יגבין אי הדא מותר ואינא אידך אסור לא קשיא הא כמ"ד ל"ע לפגם אסור הא כמ"ד ל"ם לפגם מותר:

ג מטבילין במי מקוה וכו'. סס חגא וכולן ריכין עבילה בארבעים סאה. ואימה וכי אמינא הך עבילה מעבילה דאורייתא שהעיין מעבר. אילו בהום דאילו הוא וכמי ארבעים סאה. והכי משמע פשיטא דקא לאמיב מי נדה מיס שהנדה טובלת בהם אמר ארבעים סאה. ואיכו הדבר קשה לומר שהיה עבילה זו אמורה מעבילה של חורה. אלא הכוון דהא דקאי ארבעים סאה לאו למעוטי מעיין אחת אלא לומר שאם בא להטביל [במי] מקוה לא אימא כיון דמד"ם הפני ליה [בבליר] מארבעים סאה קמ"ל ועל דרך זה אמר הכהוב מי נדה: מגעילין ומעבילין וכו'. זה סדר הבריתא ולפיכך אינא מ"ד אם אינה הסדר הוי כמוכל ושכן בידו ואינא מ"ד כיון דעבילה מדין עומאה היא לאו דוקא והא דתני בבריתא מגעילין בראשה אגב דמאינא מפני המיסוך. ורבינו הערתיק לשון הבריתא:

ד כיצד מגעילין וכו'. סס אימרא דרב הונא: ומפי שפודין ואסכלאות מלבנן [ה] באור עד שתגשה קליפתן [ו] ומטבילין והן מותרין: **ד** כיצד מגעילין נותן כלי חרס קטנה לתוך יורה גדולה וממלא עליה מים עד שיצופו על הקטנה ומרתיחה יפה יפה. ואם היתה יורה גדולה מקיף על שפתה בצק או טיט וממלא מים עד שיצופו המים על שפתה ומרתיה. וכולן שנשתמש בהן עד שלא הרתיח או עד שלא הדיח ועד שלא הלבין ועד שלא הטביל מותר שכל השומן שבהן נותן טעם לפגם הוא כמו שביארנו. **ה** טבילה זו שמטבילין כלי הסעודה הנלקחים מן העכו"ם ואח"כ יותרו לאכילה ושתיה אינן לענין טומאה וטהרה אלא מדברי סופרים. ורמז לה כל דבר אשר יבא

לחם משנה

דמבוקעות בדקיק להו אם עוקן טעם אכירי ומי לאו מוחרים הכא בכל נוונא אסיר ולא בדקיק להו אם עוקן טעם כיון דסס מוחבות אמע"פ אלא יקן טעם מ"מ ידענו בודאי מהיין בכלא בסס כך יש לפרש לדעת רבינו. ועל מה שאמר שהן מוחבות המיב הרא"ש ז"ל דלא אמר טעם זה בגמרא אלא מפני שיש בו סדקים ונראה דמשום שיש בו סדקים זהו טעם האיסור והכל דבר אחד:

לה יו"ב שהמין וכו'. סס ופסק כרבא דאמר ממרא לגו מלא בא"ם:

פי"ז ב ולא אסרה תורה אלא קדרה בת יומה וכו'. סס (דף ע"ה:) אמרו לא אסרה תורה אלא קדרה בת יומה והקשה סס מכאן ואילך ליתמרי והיכא נמיכה קדרה בת יומה משום קדרה בת יומה ע"כ. ופירוש בת יומה שלא עבר עליה לילה אחד והקוסקוס פירשו שלא עבר עליה כ"ד שעות ורבינו אסתם דברי מעין הגהות מיימוניות

בירושלמי ע"ב: [ס] כרבא ולא כאביי דאמר בנותן טעם דבתר טעמא אזלינן: [ע] כרבא לגבי אביי דאמר חמרא לגו אלא במשהו: [פ] כתב בספר התרומה שאם הוחמו מים בכלי בתוך מעת לעת שעשו בה האיסור שכך שוים המים לבדם כמו האיסור עצמו שכל המים נעשו נבלה מאחר שלא היה בהן ס' לבטל פליטת האיסור שבכל הקדירה יש לשער וחזרו ונבלעו. אמנם אם לא נשתמש בקדירה אלא דבר היתר כגון בשר היתר ואחר מעת לעת בישל בו חלב. וברור כן הוחמו בה מים אין החמין אוסרין את הקדירה להתשיבה. לחלב הבא אח"כ בבת יומה וכן ספר המצות משמו: [כ] וריחיים של פלפלין טעונין מכילה דמתבת שלהן עיקר אבי"ת וחוס' במה אשה: [לשון המור הלוקח כלים חדשים מן העכו"ם אסור להשתמש בהם עד שיטבילם במקוה של מ' סאה וכתב בספר המצות אבל לא במעין אע"ג דמעין מטהר בכלי טמא בכל שהוא בכלים הלקוחין מן העכו"ם צריך מ' סאה ולא נהירא שאין להחמיר בטבילה זו מפי מבטבילה טומאה דלא ידעינן להך אלא מיגה ע"כ]: [ג] פירש ריצב"א דפכינים של עכו"ם שליבנן או שהשחיון כדלקמן כיון דחשיב חדש צריכין טבילה. [ד] לשון הכלייתא וכן פיו שכ"ם דדוקא מגעילן אבל הטבילן ואח"כ הגעיל הוי כטובל ושרץ בידו ואין נראה לר"י שהרי אפילו חדשים צריכין טבילה ואם כן אין הטבילה בשביל הטומאה: [ה] מצאתי בשם ה"ר אביגדור כ"ץ ז"ל שאם מלבנו עד שאם ישים עליו קש יהו ניצוצות ניתזין ממנו סגי בהכי דאל"כ אותו טרפ"א שאופין תחתיו משטיר"א ומלבנין אותה לאפות אח"כ פלדון ואם היה צריך ללבנה עד שיהו ניצוצות ניתזין היה מתקלקל לגמרי ע"כ: [ו] כתב ה"ר אלחנן ששמע מפי אביו בשר"י דאותן כלי מתכות שהעלו חלודה ואין יכול להעביר חלודתם על ידי גחלים או בורית או מלח שלא ישאר טעם הוה ליה שאין מקפיד ואין הוצץ בטבילה

מגדל עוז

כתב הרא"ש דטוס דאיתי כיס ליריא דמבוקעות דמיין עכ"ל: ואני אומר לשון הגמרא בכל אלו הסלכות ע"ב דע"ז וגם דבר זה פירקא דבר אפא דפריק אלמי הינו הוחול ואגב גוייהו דמבוקעות דמיין ודברים פשוטים הם ואיני יודע מה בא הרא"ש ז"ל לחדש בלשון זה אלא אם רוצה לפרש פסייריא דיש בקיעה ממש ואע"פ שאינה עוברת והקפיד על לשון ר"מ ז"ל לפי שהלה הדבר כשאינה וא"כ הוא מדרבנן יפה. כיון ר"מ ז"ל וכן קבלנו הסירוש כמוהו ולישנא דר"פ הכי דייק וס"ל שמעא כעלמא גבי המנים אם ממה על גבי חבית: יו"ב שהמין עד:כוף הפרק. פ' בתרא דע"ז (דף ס"ו): פי"ז קדרה של חרס עד מלבנה לו משמיזה כלה. הכל סוף מס' ע"ז (דף ע"ו):

מב"מ אמר רבא דאמר קרא כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש ומבר הוסיף לך בכתוב טהרה אחרת ומדברי רבינו נראה שהוא סובר שטבילה זו מדברנן וכ"כ הר"ן שם בני משמעתא שזה דעת רבינו: ובתשובות הרשב"ם כתוב בלשון הזה מה שכתבת שהטבלת כלים מדברנן לא כלום מודים בו ומדברי הרמב"ם יראה שהוא סבור שהיא מדאורייתא ופשטת דשמעתא בפלגי ע"ז הכי משמע שפי עכ"ל. ונראה שטעמו מפני שראה שכתב רבינו ומפי השמועה למדו:

ו לא חייבו בטבילה זו אלא כלי מתכות. שם

ושמעתא מפוש דכלי מתכות אמורים לענין טבילה דכלי מדין לך לא הזכיר זנו'. ומ"ש של סעודה גם זה שם ומבר"ם שעמא מפוש דכלי סעודה אמורים בפרשת כלי מדין דמיהו כל דבר אשר יבא בהם ואין לך להשמטם באש אלא כלים של עורכי סעודה. ומ"ש הגלקחים מן העכו"ם שם (דף ע"ה:) אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בלקוחים ומשמעה שהיה פי' בכלי מדין אבל שאולין לא ומשמע דבכוריים פויס לשאולין וכ"כ הרשב"ם בש"ה. ומ"ש רבינו או שמשכן העכו"ם אלמא, שם מיבעיא להו מהכנתא מתי אמר מר בר רב אמי אבא משכן ליה עכו"ם כשפא דכספא ואמליה ליה אבא ולא ידענא אי משום דקסבר מהכנתא כזבינו דמיא אי משום דחי לעכו"ם דדעתיה לשקוייה כלומר אלא לפדותו עוד. משמע בהדיא דהיכא דדעתיה לשקוייה פשיטא לן דכבר טבילה ובדלא דעתיה לשקוייה הוא דמיבעיא לן ולא מיפשיטא. ויש לתמוה על רבינו שכתב סתם דמשכן לו עכו"ם אינו צריך להטביל וכתב הר"ן שמה שפסק לקולא לענמיה חזיל שסובר דטבילה כלים אינם אלא מד"ס: ואני אומר שאין טעמו של הר"ן מפשיט אלא להיכא דלא חזיק דדעתיה לשקוייה דהאבעיא לן אבל היכא דחזיק דדעתיה לשקוייה דפשיטא לן דכזבינו דמיא. הוה ליה לפסוק שצריך להטביל. ואפשר לומר דאמ"נ דמר רב אמי פשיטא ליה דמי חזיק דדעתיה לשקוייה וכמעשה שהיה משמע דטבילה ליה דמשכון לא אמי' חזיק דדעתיה לשקוייה דמ"מ אינו כמעשה שהיה וכיון דפלוגתא דאמוראי הוא כמסכת הר"ן אי כמי דמי חזיק דדעתיה לשקוייה זכיני מעלית ניהו ולא מיצריך ליה לאשמועינן: והרשב"א כתב בשם הרמב"ד דמשכנתא צריכה טבילה והטור כתב דבדעתיה לשקוייה צריך טבילה ולא ידעתי למה השמיטו רבינו:

ז הלוקח סכין מן העכו"ם וכו'. בפ"ק (דף מ') דקתמר גבי סכין של עכו"ם מלבנה באור והכי אמרינן בתוספתא וכסוף מ"ז (דף ע"ה:) תנן הסכין שפה והיא עהורה ופירש"י שפה לוטשה בחכון של נחתים מול"א בלע"ז. ובגמרא (דף ע"ו:) אמר רב עוקבא בר חמא ומועלה עשר פעמים בקרקע וכו' אמר רב יהודה בריה דרב יהושע לאכול בה לוגן. ומשמע מדברי הפוסקים והמפרשים דשיפה דמתניתין לחתוך בה לוגן היא וכן מבואר בדברי הרשב"ם. ורבינו שכתב דשיפה מהני אפילו לחתוך בה רותחין כ"ל שמעמו משום דמתניתין קתני שיפה ולא קתני מעילה ותמהני מ"ז משום דמתניתין לא קתני אלא הקטר גמור להתוך בה רותח דמיתה. ולא לפרושי הכשירו להתוך בה לוגן. וכ"כ מדברי הר"ן לדעת רבינו וכתב שם לזה הוכיחה מירושלמי. ומ"ש רבינו דלשמוש צריך הכשר כמו לאכול בה חמין אע"ג דברים חולין (דף ח"): אמריגן בגיטין בחבא דלכ"ע בית השחיטה לוגן כיון דבגיטין קמא אמריגן דלכ"ע בית השחיטה רותח ראה רבינו להצריך לכתחילה הכשר כמו לחמין. ומ"ש שמא בה קודם שיתקרנה וכו' שם מיתמר:

לחם משנה

רבינו בהל' סנהדרין ומפשט דבריו משמע שכוונתו לומר שאין הטבילה הזו מפני שהם טמאים מטומאת מת וכדי לטהרם צריך טבילה עד שתאמר שטבילה זו מן התורה אבל טעם טבילה זו לא כך היא אלא שחכמים תקנה כדי לטהרם מידי גיעולי עכו"ם שנראה להם שעדיין לא נטהר מידי גיעולי עכו"ם בהנעלה אלא צריך עוד הכשר אחר שהעבירו בהם. להחיר מידי גישלי עכו"ם משמע דהטבילה היא בהם להחיר מידי גיעולי עכו"ם ואם כוונתו היה כך קשה טובא דמ"כ מדברים ממש למה צריך טבילה הא אין כאן גיעולי עכו"ם ואין הכיא ראיה רב נחמן בגמרא דמדברים בענן טבילה מדמעלבנים בענן לילמא אחם דיש גיעולי עכו"ם צריך הכשר אחר אבל הכא לא ועוד דמ"כ שאולים אחר אין צריך טבילה. אלא ודאי נראה שכוונת רבינו היא לומר דאין הטבילה הזאת להחיר מידי טומאה עד שתאמר שהיא מן התורה אבל היא מחכמים שתקנה מהטעם הטמור בירושלמי שהוא יונא מידי טומאת העכו"ם לקדושה דישראל ואמר שיגא להם אחר שתאמר הכתוב וטהר ובטלתא מי אמרים דקרא היה מדבר בטומאה מה שתאמר מעבירו באש היינו אומרים ודאי שמ"ש ומהר הוא שהכתב אחרת מוסף להעבירה טומאה אבל תאמר דע"כ קרא לא איירי לטהר מידי טומאה אלא לטהר מידי גיעולי עכו"ם כדהכתיב הוא ז"ל דלא מצינו מהרה בטומאה שהיא בשם ס"כ. ודאי דקרא לא איירי בטהרת טומאה וכיון שכן לא נאמר שהטהרה הנוספת בטבלא ומהר היא להעביר מידי טומאה כיון שלא הוכרה בכתוב אלא ודאי היא טהרה אחרת ומעמא דאמרו בירושלמי. ושיטור לשונו של רבינו הך בטבילה, מצאתי ע"ב: [ז] הגות כלי לעכו"ם לתקנו למאן דאמר אומן קונה כשכר כלי בעי טבילה למאן דאמר אין אומן קונה אין צריך טבילה. בהלכות גדולות פוסק כר' יוסי ור"י אלפס פוסק כרבא שדוחה התם דב"ע אין אומן קונה ומספק צריך להחמיר ולהטבילו ע"כ: [ח] איבעיא להו משכנתא מאי אמר סר בר רב אשי אבא משכנו ליה בפא דכספא ואטבליה ושתה מיניה ולא ידענא אי משום דקסבר משכנתא כזבינו או משום דקא חזי לעכו"ם דדעתיה לשקוייה והכא אספק לחקל וכן כתב בס"ה שספקן מקצת רבותינו שבצרפת ויש שמטבילין בלא ברכת ע"ב. וכן כתב ראב"ד דנראה לו דלא חזי כמו חיקו דאיסורא שאין כאן איסור ולשאר מצות נמי שהן רובה עליו לא דמי דאי בעי מצר נפשיה ושתי בכוס אחר ולכך לא בעי טבילה ולא אמר מספיקא יטבול בלא ברכה עכ"ל. ומ"ש בר' מנה אמר אמר ר' אבא אמר ר' אלעזר אמר ר' יוחנן אמר ר' יוסי בר' חנינא אמר ר' אלעזר אמר ר' אבא

דאיבא דוחקא דסכינא דהוא שקול כרתיחת הקערה • וכן דעת הראב"ד ז"ל • ומ"מ סכין שדרכו להיות שמנינות הבוק על פניו נעיצה עשרה פעמים בקרקע קשה הוא צריך ואפי' לחתוך בה צונן ואם חתך בה בשר שאינו חריף בהדחה בעלמא סגי ואם חתך בה דבר חם וא"נ צונן חריף כאתרוג וצנון איכא מ"ד בקליפה סגי ואיכא מ"ד דנטילת מקום בעי וזו סברת הראב"ד ז"ל וזה יותר נכון • וכבר הארכתי בזה יותר למעלה בשער הראשון של בית זה • וכן הארכתי יותר מזה בקערה שמלח בה בשר בשער המליחה בס"ד • השפוד והאסכלא מלבנן באור דכבולעו כך פולטו ואלו תשמישן ע"י האור הן ואע"פ שהאסכלא כשצולין על גבה טשין אותה באליה או מושחין פניה בשמן אין רטיבות זה מצילה מהיות האש שולט בה לגמרי ואינו דומה לקומקמוסין ומחמי חמין וליורות דמשקין מרובין • ולפיכך מסתברא לי שאותה מחבת של מתכת שמטגנין בה בשר ודגים בשמן על גבי האש אין לה הכשר אלא בליבון כאסכלא ולא בהגעלה כיורה אלא שפעמים מטגנין בה בשמן מועט והוב הפעמים שמן שבה כלה וחוזרין ומוסיפין ופעמים שהשמן אינו מהלך על פני כולה והיא בולעת האיסור ממקום שאין השמן צף עליו והויא לה כתשמישה על ידי האש ולפיכך צריכה ליבון כאסכלא • אבל בתוספתא מצאתי היורות מחמי חמין והטוגנין והקומקמוסין מדיחן ברותחין • אלמא מחבת שמטגנין בה כיורה ומחמי חמין • ואפי' כן נראה לי שאין סומכין על התוספתא שאם היה הדבר כן מפני מה חסרו ממנה הטוגנין כשהביאוה בגמ' • ולענין שפוד שלנו שצולין בו בשר כתב הראב"ד ז"ל שהשפוד אסור דמכי חיימא בישרא דייב דמא ובלע שפורא בין מתותי בישרא בין מאבראי דהא שפוד של מתכת חם כולו כתב הוא ז"ל דלפיכך אין אדם רשאי להשהות הצלי על גב השפוד ואפי' רגע אחד אלא תכף שמוציאו מן האור שולף הבשר מעל השפוד ועד שהוא זב ופולט אינו בולע דאי שביק ליה עילוי שפורא הדר בלע בישרא מיניה דהא חמימי נינהו • ולפיכך אסור לנער את הקדירה בשפוד וכן אסור להפך בו בשר שבמחבת שהשפוד בולע מן הדם וכשמשים אותו בקדירה או במחבת פולט הדם בתוכו וכן היה אוסר מורי הרב ר' יונה ז"ל • ולענין טבילת הכלים שאדם לוקח מן הנכרי שבתבנו אינה אלא בכלי מתכות ובכלי סעודה ורוקא לקוחין אבל שאולין לא • דגרסינן התם אמר רבה בר אבוה אפילו כלים חדשים במשמע דהא ישנים כי מלבנן באור כחדשים הן דמיאן ואפ"ה בעו טבילה מתקיף לה רב ששת אי הכי אפילו זוזא דסרבלא ומ"א"ל רבא כלי סעודה אמורין בפרשה • כלומר מדכתיב כל אשר יבא באש ואי זהו דבר שבא באש וצריך להכשירו באש הוי אומר זה כלי סעודה שבולע על ידי האש וצריך לדפליט בלעו על ידי האש • אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא לקוחין וכמעשה שהיה אבל שאולין לא • ר' יצחק בר יוסף זבן מאני דמרדא חדתא מנכרי סבר לאטבולי א"ל ההוא מדרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מפרשא לי מיניה דר' יוחנן כלי מתכות אמורין בפרשה. דלומר מדכתיב אך את הזהב ואת הכסף וגו' . אמר רב אשי הני כלי זכוכית הואיל ואי נשתברו יש להן תקנה ככלי מתכות דמי • קוניא פליגי בהו רב אחא ורבינא חד אמר כתחלתו וחד אמר כסופו • והלכתא כסופו • כלומר כסופו שמחפין אותו באבר דהיינו מתכת והילכך ככלי מתכות דמי • איבעיא להו משכנתא מאי ת"ש דאמר מר בר רב אשי אבא משכן ליה נכרי כסא דכספא ואטבליה ושתי ביה ולא ידענא אי משום דסבר משכנתא כזביני דמיא אי משום דחזייה לעו"ג דדעתיה לשקועיה • ולענין פסק הלכה הרמב"ם ז"ל כתב דאינו צריך טבילה ותמיהא לי דהא משמע דטבילה זו מדאורייתא היא דמכלי מדין גמרינן לה ואפילו לכלים וא"כ הו"ל ספק בדאורייתא ולחומרא • ומיהו הוא ז"ל כתב דטבילת כלים מר"ם היא וקראי אסמכתא בעלמא הן והראב"ד ז"ל כתב דמשכנתא צריך טבילה וג"ל שהוא העיקר והרב אלפסי ז"ל לא ביאר בזה כלום • ומ"מ לכ"ע אי חזינן לדעתיה דנכרי דבעי לשקועיה צריך טבילה דכזביני דמי • ובאי זה שיעור מים הוא מטביל • גרסינן התם תנא וכו' וכולן צריכין טבילה בארבעים סאה מנה"מ אמר רבא אמר קרא וטהר הוסיף לך הכתוב טהרה יתירה • תני בר קפרא מתוך שנאמר אך במי נדה יתחטא שומע אני שצריך הזאה שלישי ושביעי ת"ל אך חלק א"כ מה ת"ל במי נדה מים שהנדה טובלת בהן הוי אומר ארבעים סאה • ואיצטריך למיכתב וטהר ואיצטריך למיכתב במי נדה דאי כתב רחמנא וטהר ה"א מאי וטהר בכל דהו כתב רחמנא במי נדה • ואי כתב רחמנא במי נדה ה"א תיבעי הערב שמש כנדה כתב רחמנא וטהר לאלתר • ואי קשיא לך אשמעתין דהבא אמרינן דטבילת כלים בארבעים סאה ואלו בפסחים אמרינן דטבילת כלים ברביעית דאמרינן התם הואיל וחזו למיטבל בהו מחטין וצנורות אלא דרבנן הוא דבטלוה לרביעיתא כדאמרינן בנזיר פ' ג' מינים תירץ הרמב"ן ז"ל דאפשר לומר דטבילה זו גזירת הכתוב היא להצריכה ארבעים סאה כנדה • ואי נמי דטבילתן בכל מה שהן יכולין לעלות בהן בפעם אחת כנדה • והא דקאמרינן ארבעים סאה לבתר דבטלוה לרביעיתא ודאמרינן אי כתיב רחמנא וטהר ה"א בכל דהו ה"ק הוה אמינא כל דהו ואע"ג דאין כל גופו של כלי עולה בהן כתב רחמנא במי נדה מה נדה מים שכל גופה עולה בהן ושיערו חכמים מ' סאה אף כלים מים שכל גופן עולה בהן לפי מה שהוא כלי • ועתה נבאר אם מותר להשתמש לכתחלה בכלי שאינו בן יומו לפי שהוא נותן

מושחין אותו בשמן עד שלא יבשלו בה . וכן חחרין ומושחין תמיד אלא שהמשקין המוקפין אין עומדין בפני האש מלהסחבך הבלע בתוך הכלי • ולפיכך מחבת שטטגנין בה בשר ודגים ע"ג האש כיון שמשתמשין בשמן מועט ומעטים שימצא האיסור שמטגנין בה במקום שאין השמן נוגע אליו הרי הוא כאסכלא וצריכין ליבון • כלי מתכות שנאסר מקצתו נאסר כולו ולפי שהוא מתחמם ביותר ובשמן מקצתו חם כולו ולא אמרו אלא לענין איסורו אבל לענין הכשירו לא עלה בו הכשר עד שיכשיר את כולו . אם מגעילו צריך להגעילו כולו • ואם מלבנו עד שילבין כולו. וכל הכלים נכשרים אפילו לחצאין • חצאין כיצר ליבן השפוד עד מחיצתו וחזר וליבן מחציתו האחר מותר • הסכינים בין גדולים בין קטנים אם בא לחתוך בהם צונן אפילו הרבים החריפים כאתרוג וצנון וכיוצא בהם • נועצה עשר פעמים בקרקע קשה ודיו • וזהו שהתהא הסכין יפה שאין בה גומות ואם בא לשופה במשחזות של נפחים ומעבירה על גבה היטב עד שמשיר קליפתה מותר לחתוך בה צונן אפילו חריפים כמו שאמרנו . בא לחתוך רותח יש מגדולי הסורי' שהורו שצריכה ליבון ויש מי שאומרים שהסכינין הגדולים צריכין ליבון פעמים שצולין בהם בשר ע"ג האש בשפוד . אבל קטנים מגעילן ודיו : כר"א בסכינים של ענו"ם אבל סכינים שמכשירים בפסח מגעילן ודיו ואפילו הגדולים שבהם ויש מי שהורה להקל בכולן להגעילן בכלי ראשון ודיו וכן נהגו : סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח דאגב דוחק הסכין

תני ר"ה צריך להטביל פי' משום דחני במתניתין הלוקח כלי תשמישו מן הנכרי את שדרכו להטביל יטביל יגעיל ללבן בחור יגבן והא"מ דאותן שאותה החירה להגעיל ולבן מ"ל טבילה קמ"ל ר"ה דכולם צריכין טבילה אפילו לאחר הגעלה וליבון. וכדהיתה בכלי כולן צריכין טבילה בתרכעים סאה. ומביא ראי' כהדא רב אמי סלק עם ר' יודן נפיק

עין משפט גר מצוה

מב
א מיי' פי"ז מהל' מאכלות אסורות הלי' ד סמ"ג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קכא סי"ח

מג
ב מיי' שם הלי ז טוש"ע ס סעיף ח

מסורה השי"ס

ע"ז שם:

והיא טהורה: **גמ'** הלוקח כלי תשמיש מן הנכרי דברים שיודע שעושין בהן אוכל נפש כגון *כוסות מ מדיחן וטהורין אבל יורות וקומקמין מגעילן בחמין וכולן שנשתמש בהן אע"פ שלא הטביל והגעיל ושף וליבן הרי אילו טהורין. **תני** רבי הושעיה צריך להטביל כהדא רבמי סלק עם רבי יודן נשייא לחמתא דגדר ושאלון כסף מן אילין דאוסינוס שאלון לרבי ירמיה אמר צריך להטביל לפי שיצאו מטומאת הנכרי ונכנסו לקדושת ישראל יצא לחוץ ונלמד נפקין ושמעון רבי יעקב בר אחא שמעון בר בא בשם רבי יוחנן לא שנו אלא לוקח אבל ל שואל מותר מעתה אפילו כלים רבי הושעיה זבין כלים ומטבילן. הכא את אמר מדיחן והן טהורין והכא את אמר מגעילן בחמין חומר הוא בגיעולי נכרים סבין תוחבה בארץ שלשה פעמים ודייו רבי בא בשם רב יהודה הדא דאת מר בסכין קטנה אבל בסכין גדולה צריכה ליבון והליבון צריך שיהו ניצוצות מנתזין ממנה:]

תני ר"ה צריך להטביל פי' משום דחני במתניתין הלוקח כלי תשמישו מן הנכרי את שדרכו להטביל יטביל יגעיל ללבן בחור יגבן והא"מ דאותן שאותה החירה להגעיל ולבן מ"ל טבילה קמ"ל ר"ה דכולם צריכין טבילה אפילו לאחר הגעלה וליבון. וכדהיתה בכלי כולן צריכין טבילה בתרכעים סאה. ומביא ראי' כהדא רב אמי סלק עם ר' יודן נפיק להמתא דגדר ושאלין כסף מן אילין לאוסינוס ר"ל מלטעים כלי כסף וכלים ומלטעין ומגהצין אותם בהם שאלון לר' ירמי' אמרו צריך להטביל לפי שיצאו מטומאת הנכרי וכבר לקדושת ישראל אמרין נצא לחוץ ונלמד [לשון הזה איתא בירושלמי כו"כ פעמים] נפקין ושמעון ריב"א שב"ב בשם ר"י ל"ם אלא לוקח אבל שואל מותר וקאמר הגמ' מעתה בטומאתא אפילו כלים ר"ל סתם כלים ואלו דווקא כלי תשמישו כלשון המשנה אלא אפילו סתם כלים אפילו כלים עדיין אמי צריכין טבילה וכדמסיק דהא ר"ה זבין כלים ר"ל סתם כלים ומטבילן. וכדאיתא בבבלי אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה אפילו כלים תשמיש כלשון המשנה [ולאו דווקא כלי תשמיש כלשון המשנה] להא יפנים ולבנם כחדשים דמי ואפ"ה בעי טבילה:

פליק מסכתא ע"ז ברחמי בסייעתא דשמיא

נדולה צריכה ליבון והליבון צריך שיהו ניצוצות מנתזין ממנה:]

הדרן עלך פרק השוכר את הפועל
וסליקא לה מסכתא דעבודה זרה

והיא טהורה לאכול בה טון ואם היו בה גומות לו שהיתה יפה ורולה בה לאכול חמין מלבנה בחור לו משמיזה כולה וכולן שנשתמש בהן עד שלא הגעיל לו עד שלא הלבן ועד שלא הטביל מותר: **גמ'** הלוקח כלי תשמיש. תוספתא היא בפ"ע וה"ג שם הלוקח כלי תשמיש מן הנכרים דברים שלא נשתמש בהן מטבילן והן טהורין דברים שנשתמש בהן כגון כוסות וללוחות מדיחן בלוגן כגון היורות והמחמין והטיגנין וקומקומוסין מדיחן ברותחין כגון הסכינים והשפודין והאסכלאות מלבנן בחור והן טהורין וכולן שנשתמש בהן עד שלא יגעיל וטבל וליבן הרי זה מותר. וגי' דהכא גבי יורות מגעילן בחמין בזה היא יותר ברוחה דאתיא כמתני': וצריך להטביל. אכוסות ואשאר כלי שנוגעה שלקח מן הנכרי קאי לפי גי' הברייתא דמייתי הכא דלא קתני אלא מדיחן בברייתא דר' הושעי' חי וצריך להטביל והיינו התוספתא דלעיל: כהדא. דשמעינן שכל הכלים הנלקחים מן הנכרי צריכין טבילה: רב אמי סלק וכו' ואלון כסף. שאלו כסף מן אילין הנכרים דאיסינוס לשונות של כסף לעשות מהן כלים כדלקמן: שאלו את ר' ירמיה ואמר צריך להטביל כלים שנעשו מהן לפי שיצאו מטומאה נכרי ונכנסו לקדושה ישראל ואע"פ שעדיין לא היו כלים ביד הנכרי מ"מ הואיל וזה הכסף יצא מידו: יצאו לחוץ ונלמד. כשיצא מן ר' ירמיה נלמד לו הדין כדלקמיה ויותר נכון לגרוס נצא לחוץ ונלמד וכן הוא בפ"ב דשבת ולקמן פ"ב דהוריות ובכמה מקומות: נפקין. בעוד שיצאו שמעו אומרים בשם ר' יוחנן דלא שנו דצריך טבילה אלא בלוקח מן הנכרי אבל שואל ממנו מותר: מעתה ואפי' כלים. כלומר מעתה נלמד דאפי' בכלים עשוין הדין כן דהא ר' יוחנן אמתני' קאי וקתני הלוקח כלי וכו' ואפי' בכלים דוקא לוקח אבל לא שואל: רבי הושעיה זבין כלים. וכן היה ר' הושעיה מוהג כשהיה לוקח כלים מהן היה מטבילן אבל לא בשאל כלים מהן: הכא את אמר מדיחן והן טהורין. כמו וכו' הוא דמסיפא הוא דפריך דקתני בברייתא השפודין והאסכלאות מלבנן בחור כמו במתני'. והנכון לגרוס. הכא את מר מלבנן בחור והכא את אמר מגעילן בחמין. גבי בשר קודש דתנינן בפ' י"ל דזבחים השפוד והאסכלא מגעילן בחמין ואמאי אמרינן במתני' הכא מלבנן בחור: חומר הוא בגיעולי נכרים. שאני הכא בגיעולי נכרים דאיסורא בלע ולפיכך החמירו ללבן אבל גבי קדשים היתרא בלע: הדא דאת אמר בסכין קטנה. דסתם סכין קטן אין בו פגימות וגומות אבל סכין גדולה יש בתוכו פגימות וגומות צריכה ליבון: והליבון. שאמרו צריך שיהו ניצוצות מנתזין ממנה והלכך מהני נמי בסכין גדולה שיש בה גומות ובסכין יפה הוא שאמרו שפה והיא טהורה:

הדרן עלך פרק השוכר את הפועל וסליקא לה מסכתא דעבודה זרה

מראה הפנים

ושאלון כסף. כדמפרשינן כדמוכח מדקאמר לקמן מפתח אפי' כלים נמי הדין כן והמסקנא דשאולים א"ל מכילה כדמסיק התם. וכהא דקאמר בסכין ג' פעמים התם גרים שבר פעמים וכתבו כתוס' ום. לאמתיר וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בפי"ז שם בכל' ז'. וכליבון כדקאמר התם מד שחשיר קליפתן ואפשר דאיידי אגיד מד. שיטורא הוא כדאמר הכא. ובסכין יפה שאין בה גומות ופגימות כדאמר התם וכן בכל דשיטו פעמא דמתלא בן קטנה לגדולה דמסתמא הוא בכי בגדולה דא"ל בלי גומות וחזו בפי' הר' אלחנן ז"ל בתוס' סוף מכילתין והרשב"א ז"ל בתש"א בית ד' שער ד' כתב על בלאיית הר"י בתוס' מסא דבכא דגדולין ליבון בפי' אינו נראה דהיינו נמי דרב אמי בספרים וכבר אירתא לפ במסקנא ומה שבא בתוספתא בסכין מבשלתא היא שהרי הביאו אותה ברייתא בגמרא ולא הזכירו בה: סכינין עכ"ל ולפי המוכר א"ל לדחות לפא דבכא מסתפקנא ולא לשבם בתוספתא ובמה בסכלתי בפנים דהתם נמי בגדולין אייתי ומהאי שעמא דגומות וכן כתב הרמב"ם ז"ל שם דאם יש בו גומות ופגימות צריך ליבון. וסיינו נמי דמליין הש"ם בלא בפדר דה"ק אבל בסכין גדולה צריכה ליבון מפני הגומות שבם והליבון וכו' ובשאות כל כך מהני נמי לגומות ולא אמרו אלא. בפלין קטנה ויפה דבשבע. פני וסיא עהור':

סליק פירקא ובולה מסכתא ברחמי ובסעייתא דשמיא

בריך רחמנא דסייען מריש ועד כען

החמימות זמן מרובה. נהוג עלמא ללבן גדולים ולהשימם תוך המשפך ושופך גם המים כדחמימי עליה והוי שפיר כ"ד:

עב **ואם** אינו רוצה להגעילן יכול להכשירן ע"י עירוי והעירוי הוא שימלאנו במים קרים ג' ימים מעת לעת. ובכל יום ישים מים חדשים. ומי העירוי אסורין. ובמרד' פ' בתרא דעבודה זרה מפ' הטעם דאין צריך הכשר אלא כלי שמכניסין היין לקיום. ונקרא לקיום על מנת שישהא בו ג' ימים וכבולעו כ"פ. ודווקא חבית לפי שמכניסין בו יין לקיום אבל גת של כנעני וכל כלי הגת מותרין בהדחה בעלמא כדאיתא לעיל:

עג **וכ'** הראש פ' בתרא דעבודה זרה וחבית של כנעני אפי' לא היה בו יין אלא שעה אחת עירוי או הגעלה דבכלי שמכניסין בו לקיום אפי' לפי שעה גזרו בה רבנן א) וכתב ראבי"ה בשמו ושם אביו וריב"א וכלי גדול שאין יכול ליכנס כולו בפעם אחת ליורה אין להכניסו לחצאים לפי שאינו יכול לדקדק בו כחוט השער שלא ישאר מקום בלתי כנוס. או שנכנס ב' פעמים ואז אותו המקום חוזר ובולע מה שפלט. אלא יגעילנה ע"י אבנים מלובנים כדרך שעושין לשלחן עכ"ל:

עד **ופסקו** הגאונים ור"י וכן נמצא בתשובת רש"י שלאחר שמוציאין הכלי מן היורה ישפוך עליו מיד צוננים על כולו מבפנים ומבחוץ. והוא מריקה ושטיפה האמורה בתורה גבי קדשים. דהיינו מריקה בחמין ושטיפה בצונן. וה"ה לגעולי כנענים. ויועיל קצת שלא יחזרו מי הגעל' שעליו ויבלעו בו. וכן יורה גדולה שנגעל ע"י עצמו לאחר ששופכין הרותחים ממנה שוטפין אותם מיד במים צוננים מבפנים. ואומר ר"י אפי' לא שיטפו מיד לא נאסרו בהכי כי אינו חוזר ובולע עכ"ל. וה"ה אפי' אם לא שטף הכלי כלל אין לחוש בדיעבד דהא ראבי"ה וה"ר משה מקוצי ור"ב תמהו עלי מה יצטרך השטיפה אפי' לכתחילה. דאם בשביל שלא יחזרו ויבלעו ממי פליטתן הלא קודם שיספיק לשוטפו יש לומר שחוזרים ונבלעו בו. ועוד דלא אשכחן מריקה בחמין ושטיפה בצונן אלא גבי קדשים כדאי' פ' דם חטאת. ואע"ג דאיכא דדחי ליה לשם מ"מ בדיעבד סמכינן אהני וא"צ להגעיל פעם שנית. ועוד מאחר שאין מגעילים עתה אלא כלי שאין ב"י ותוך כלי כשר וב"י רק בששים. מה איסור יש במים כ"כ שהיה לנו לאוסרו בדיעבד. אבל אין להביא ראיה ממה שמותר אף לכתחילה להגעיל באותן המים עוד כלים אחרים. דהתם רותחין הן ואיכא למימר בהן איידי דטרוד הכלי לפלוט לא בלע:

עה **ומכל** מקום אין משתמשין לכתחילה במים שנגעל בהן ואפילו לרחוץ בהן קערות משום שנפלט בהן האיסור' ואפי' כשיצטננו ומיהו כשיש ס' במים נגד כל הכלי הנגעלת מדינא היו המים מותרין אפי' באכילה דהא אין כאן נ"ט של איסור כלל מ"מ אין נוהגין אפי' להדיח בהן קערות דאין דרך ב"ב להגעיל ע"י ששים ואתי לאיחלופי ועוד דהא אין מבטלין איסור לכתחילה. דדוקא להפליט הכלי מאיסורו מותר אבל לא להשתמש במים שבטל וכו' דא"כ היה מבטל האיסור לכתחילה. ואפי' מכלים כשרים כגון ש"ח לצורך בשר דהא צריך להגעיל בכלי ש"ב כדאיתא לעיל. ויש כאן הב' טעמים יחד וה"ה אפי' אם מגעיל ביורה שרגילין לחמם בו מים לעיסה דאין כאן הפסד וחיישינן שמא אתי לאיחלופי במים של איסור אבל להגעיל בו ע"י כלים אחרים אפי' של היתר כגון מבשר לחלב אחר כלי של איסור מותר לכתחילה. אפי'

הגהות

א) ודווקא בתוך שעמו אבל אם שהה י"ב חודש הוי יפן ומ"ל להגעיל כלל אפי' אם שהה בו כבר הי"ב זמן מרובה. פנים ומקומא מכ"ש אם שהה בעמיים ב' חדשים ו"ב חדשים וכ"ש הי"ב חדשים שכל זו שאר מקקין, שמיל"ה:

אם אין ס' במים נגד כל א' מהן כדאיתא לעיל. מאחר שהמים רותחין ואין עושין דבר מן האיסור הנפלט:

עו **אחר** שעושין המריקה בחמין ושטיפה בצונן צריכין לטבול כל הכלי מתכת שנגעלין. וכן הכלים שנתלבנו כדאיתא לעיל מוטהר ואפילו כלים חדשים. ומדהוציא קרא בלשון טהרת גיעול כנעני. ש"מ שאין טובלין אלא הנקנין מן הכנעני דומיא דכלי מדין והטעם מפרש בירושלמי שהטבילה הוא בשביל שנכנס לקדושת ישראל ודומ' לכנעני הנכנס לקדושה ע"י טבילה ואע"פ שקודם שקנאו מן הכנעני היה גם כן מותר להשתמש בו היינו משום שאותו תשמיש לא היה בקדושה עכ"ל. ואמר ר"י ומאחר שהטבילה להעביר הטומאה צריך טבילה אף לצונן והכי נהגינן ואפי' כלי משתאות שעיקר תשמישו ע"י צונן. ואפי' בברכה א) *):

עז **וכתב** באור זרוע והילכך ישראל נפח שמתקן כלי חדש אין צריך טבילה דאין עליו רוח טומאה ואין דומה לכלי מדין. וכתב הרא"ש וה"ה אפי' מתקנו הכנעני אפי' כולו מחדש אם הישראל נתן לו הכסף. דאפי' למ"ד אומן קונה בשבח כלי מ"מ אין שם הכנעני עליו ואין דומה לכלי מדין עכ"ל וכך כתב רבינו שמחה דאומן קונה דווקא בשבח כלי [טז] ולא בכלי עצמו דהכלי שוה דינר והבעל הבית אינו נותן בו כ"א פשוט וראייה דאילו רצה האומן להחזיקו לעצמו לא היה רשאי הילכך אין שם הכנעני עליו עכ"ל וכ"ש להפוך לחומרא. ומסתמא כנעני הנותן כסף לישראל לתקן לו כלי וקנה הישראל ממנו ואפי' קודם שהגיע ליד הכנעני צריך טבילה. אבל כשהכנעני מתקן משלו (הגה"ה) ואפי' אם הכלי כולו של ישראל ונשבר והכנעני מתקנו בטלאים שלו כתב בספר מ"ק בשם ריב"א אחרי שנתבטל כבר מתורת כלי צריך לחזור ולהטבילו. דקיי"ל כר' מאיר דהכל הולך אחר המעמיד ופנים חדשים באו לכאן עכ"ל. ב) פי' שלא השביח הכלי לבד אלא נחשב כאלו תקנו הכנעני מחדש ומשלו. וכן פסקו הגאונים וסמ"ג ומהר"ם כר' מאיר ואפי' כלי עץ שניקב והטיל בו טלאי של מתכת צריך להטבילו דהכל הולך אחר המעמיד ונחשב ככולו מתכת ואף על פי שאין מטבילו אלא מחמת הטלאי מכל מקום צריך שיכסו את כל הכלי ולא סגי שיכסה רק הטלאי לבדו דאף העץ נחשב כמתכת דבטיל הוא לגביה מאחר שמעמידו. וכתב במרדכי ס"פ בתרא דעבודה זרה בשם מהר"ם וכ"כ בסמ"ג ואפילו אם ניקב למעלה מקבו לרביעית ואפי' באמצע הכלי צריך טבילה בשביל מה שלמעלה מן הנקב דמאחר שהכל הולך אחר המעמיד. אבל (ס"א א"כ) הא דלמעלה מן הטלאי כבר נתבטל מתורת כלי וה"ל ככלי שאין מחזיק כ"א סאה והוסיף בגובה והעמיד על סאתים שצריך טבילה. ודווקא שניקב כדי טהרתו דהיינו ככונס משקה דאז נתבטל מתורת כלי לגמרי דאם לא כן אפילו למטה מקבול רביעית פטור. ומיהו אם הטלאי הוא של ישראל ודאי פטור אליבא דכולי עלמא דלא שייך בהא אומן קונה בשבח כלי כדאי' לעיל:

עח **וכתב** בסמ"ק אבל רחיים של פלפלין אע"פ שגופן עץ. המתכת שבתוכו הוא עיקר ומשתמשין בו דרך המתכות וצריך טבילה. והיינו הב' חלקים

*) כ"ל עובלין פומס ומגבלין על הטבילה.

הגהות

א) ולא כמהר"ם במרדכי פ"ב דעבודה זרה: ב) ולא כרש"י והרא"ש וכי"ף ור' שמשה שפקו כרבנן:

זר זהב

[טז] ולא בכלי עצמו וכו'. עי' בקצוה"ח סי' ש"ד סק"ד ועי' בשיבולי הלקט סוס"י ר"ז שכ' שקונה גם בגוף הכלי, ע"ש:

העליונים שיש בהן מתחת אבל התחתון
המקבל השחוק א״צ דכולן עץ:

עט **וכתב** עוד שם בסמ״ק והקונה מן
הכנעני כלי עצים שמתוקנים
ברתיקות ובמסמרין של כסף אם לא היו
מחזיקין רביעית בלתי התקון צריך טבילה
עכ״ל. דה״ל הכסף מעמידו. ומברכין עליה
אם הכסף מבפנים. וכ׳ במרדכי פ׳ בתרא
דעבודה זרה ומיהו אם רק תופרו בפתילים
מתכת אין בכך כלום שאין זה כ״א מחבר
חתיכותיה עכ״ל. והיינו אפי׳ אם לא היה
מחזיק רביעית קודם התפירה וברוקח משוי
כלים שנסדקו ותופרן בחוט מתכות פלוגתא
דר׳ ות״ק וכ׳ עוד שם במרד׳ פ׳ בתרא
דעבוד׳ זרה וכתב ה״ר שמואל מווירצבאר״ק
וכן כוסות של עץ המוקפין סביב עם השפה
שלהן מתכת וגם עמידת רגלם של כסף
ואפי׳ נסכה באמצע א״צ טבילה הואיל
והמקבל שלהן עץ והן שלמים והכסף אינו
אלא לנוי בעלמא ומיהו אם מצופים מתכת
מבפנים יש להם דין כלי מתכת ומאחר
שתשמיש ע״י כסף עכ״ל:

פ **וכן** פסק בי״ד לפטור אפי׳ אם מחופים
מבחוץ על פני כולו. ובמרד׳ פ׳
בתרא דעבודה זרה מייתי הא דראבי״ה
שמפרש דמאני דקוניא דמחייב תלמודא רוצה
לומר בין מחופין מבפנים בין מחופין
מבחוץ*) דלא חלקו חכמי׳ בין מבפנים
לבחוץ וכן נמצא בתשובו׳ רש״י והאגור
בראיות:

פא **ובסמ״ק** כתב דליים המחושקים בחוט
אע״ג דהמעמיד הוא של ברזל
אין צריך טבילה מאחר שאין משתמשין דרך
הברזל. ובמרד׳ פ׳ בתרא דעבודה זרה פסק
בשם מהר״ם לחיוב:

פב **ומאחר** שהברכות אין מעכבות וגם רש״י
לחוש לברכה לבטלה ראוי
לטובלו בלא ברכה. וגם בכל ענייני טבילה
שחלוקין בה רבותינו טוב יותר להטבילו
עם כלים אחרים. כמו שנמצא בתשובת רש״י
והרי״ף שכל דבר שמסופקין בטבילתם יראו
שמים יטבילם עם כלים אחרים ויברך על
הודאי ויכלול אלו בברכה עכ״ל. וה״ה אפי׳
כלי חרס [יז] המחופין באבר מבפנים נהוג
עלמא להטבילן בלא ברכה. וטוב להטבילן
עם כלים אחרים בברכה דיש מאותן שנחפו
מבפנים שנחפו כדי שלא יבלעו כ״כ ונהגינן
לטבול אף המחופין בזכוכית דנידן לחומרא
ככלי מתכות כדאי׳ לעיל. וכלי זכוכית עצמן
מברכין בטבילתן. אבל של עצים ואבנים
וחרס בלתי מחופין אין טובלין כל עיקר
דאמר ר׳ יוחנן כלי מתכות אמור בפרשה:

*) וכ״כ בציטולי הלקט סוף פ׳ ר״ז:

זר זהב

[יז] המחופין באבר מבפנים וכו׳. הוא כדעת הר״ן שבעינן דוקא שיהיו מצופים מבחוץ ומבפנים ועי׳ במשבצות סוס״י תג״א שכ׳ דדוקא המצופים ממש אבל בגלייזירט לחוד אפי׳ מב׳ צדדים בלא ברכה ועי׳ באו״ז ה״ל פסח שפי׳ בהדיא שקוניא הוא גלייזירט בל״א שלא כד׳ המשבצות ומ״מ לענ״ד צ״ע בזה דכפי מה ששמעתי מהאומנים עושים כן שמתיכין תחילה את העופרת ומבשלין אותו הרבה עד שנעשה יבש ואח״ז טוחנים העופרת היבש עד שנעשה כמו חול ומערבין אותו עם חול מהאדמה מין ידוע להם והחול הפשוט הוא יותר הרבה מרוב נגד חול העופרת וא״כ נימא שנתבטל חול העופרת בחול הפשוט כדאמרי׳ בצמר גמלים וצמר רחלים לענין שעטנז דבדבר שאין שייך בו נתינת טעם אף במין בשאינו מינו סגי ברוב ועי׳ בפ״ט דפרה משנה ד׳ אפר כשר באפר מקלה הולכין אחר הרוב ליטמא וגדולה מזה הביא שם הר״ש תוספתא במשנה ג׳ דמי חטאת בטלין בשאר מים ברוב וע״כ שהטעם הוא משום דשם לא שייך נתינת טעם ועי׳ בפמ״ג בח״א סי׳ תצ״ח ס״ק כ״ח וא״כ כבר נתבטל העופרת קודם שחיפה בהם ולא נחפו כלל הכלים בציפוי מתכת ומכ״ש בזמנינו דאין לטובלן בברכה שעתה עושים מן תערובות במים קרים ומדיחים בהמים את הכלי ובזה נעשה הכלי גלייזירט ואין סברא שע״י הדחה זו יהא נעשה הכל מחופה באבר שהוא רק כמו צבע בעלמא:

פג **ואמר** רבא וכלי סעודה אמורין בפרשה
את שדרכו לבלוע מגיעולי
הכנעני׳ וכל הנוגע במאכל עצמו נקרא כלי
סעודה אפילו אין תשמישו אלא בצונן כגון
כלי משתאות וסכינים שחותכין בהן צונן.
וכ״ש קערות וכסוי קדרות של מתכת והיורות
והשפודין והאסכלאות והמחבת וכיוצא בהן.
ואפי׳ המחבת שצולין תחתיה פשטיד״א
ונותנים עליה גחלים לפעמים שנוגע
בפשטיד״א. אבל הדריבו״ס כתב בסמ״ק אף
על פי ששופת עליו הקדרה מאחר שאינו
נוגע במאכל עצמו אין צריך טבילה ודווקא
שמשתמשין בו לסעודה. אבל קנה סכין
שנתקנו לסעודה ואפי׳ שקנאו לצורך הסעודה
ונמלך עליו לחתוך בו קלפים וכה״ג אין
צריך טבילה:

פד **וכתב** ראבי״ה סכין של שחיטה לא
בעי טבילה דלאו כלי סעודה
הוא א) דהא אפילו צונן היה אסור לחתוך
בו אם לא בהדחה. וגם הבשר צריך עדיין
בישול או צלייה עכ״ל:

פה **וכן** כל דבר שאין משמשין למאכל
הראוי לאכילה כמו שהוא עתה
כגון הסכין שמפשיטין בהן את הבהמות
והמחטין שתופרין בהן המולייתא א״צ
טבילה. אבל אין לפטור המחטין מטעם
שאינם מיוחדים לכך דהא סכין קטן של
סופרים שחותכין בהן קלפים אסור לאכול
בהן עראי אם לא טבלן. וכן הברזלים
שמתקנים בהן המצות בל״א שטופל איזן
ולהט שחותכין בו את העיסה של מצות
והכלי מתכות שמתקנין בהן הקר״עפלין וכלי
ברזל שמנקרין בו העיסה מן העריבה וכל
כה״ג ואפילו להטבילן בלא ברכה א״צ.
ויותר טוב שלא לטובלן דשמא אתי לברך
עליהן והוי כברכה לבטלה. אמנם במקומות
שרגילין להסיר השרוף מן הלחם כשמוציאין
אותם מן התנור באותן הברזל שמנקרין בהן
העריבה צריך טבילה וברכה:

פו **ומיהו** היורה (הגה״ה) שמחמם בה מים
לעיסה ודאי צריך טבילה דנוגע
במאכל עצמה הן:

פז **ודווקא** רחיים של פלפלין וכה״ג
שהברזל הוא העיקר שבכלי
אבל משפך של עץ ויש בו שפופרת של
ברזל אין צריך טבילה אעפ״י שמשתמש בו
דרך הברזל דמאחר שאינו מעמידו בטלה
אצל המשפך וכן כל כיוצא בזה. אבל משפך
של ברזל ודאי צריך טבילה אע״פ שאין
שותין ממנו ואינו אלא להכשר האוכל ואפי׳
הגדולים הרבה מאחר שנוגע במאכל עצמו
מידי דהוי יורה. ואין חילוק בין חם לצונן
דהא לאו בפליטת איסור תליא מילתא וכן
רחיים של פלפלין דלעיל:

פח **ומה״ט** צריך להטביל ג״כ ברזאות של
ברזל אפילו לא ישחה וישתה
מהן לעולם. ב) וכן הכלים גדולים של מיני
מתכות ששומרין בהן יין בל״א שטאגד״א
אע״פ שאין שותין מהן כלל:

פט **ואמר** רב נחמן אמר רבה בר אבוה
לא שנו אלא בלקוחין וכמעשה
דמדין שיצא הכלי מיד הכנעני לגמרי אבל
שאולין שחוזרין לכנעני אין צריכין טבילה.
וכן שכורין מכנעני די להם בהגעלה וא״צ
טבילה ופסק הרשב״ם ומיהו ישראל ששואל
מחברו כלי שלקח מכנעני חייב להטבילו
אחרי שכבר נתחייב בו הישראל הראשון.
והא דאמר שאולין פטור היינו שאולין
מהכנעני עכ״ל. ואפי׳ אם לא נתחייב ראשון
בטבילתם ממש כגון שלקחו למלאכתו והשני
שואלו לסעודה דמ״מ נתחייב בידו דאילו
היה הישראל ראשון עצמו רוצה לשמשו

הגהות

א) אך מהר״ם נהג כמהר״ם שהגיהו טבילה ואפילו בברכה ואמר שטוב הוא לאוכל בו לאפוקי נפשיה מפלוגתא
עכ״ל הגה״ה. ומקמאן ה״ל הסכין שמפשיטין בהן. אך אין נידון כמטין שמופרין בה הטופות דלא אפשר
לשמשו למאכל אמר: ב) אמנם נראה מהר״ם ז״ל שמעתי טעם שאמה ישאה וישתה ממנו:

בזה. ולא סגי ליה בדוב:

תעט אבל מין בשאינו מינו צריך ס' בהיתר בדבר יבש כיון דאם יבשלם יחד יהא הטעם איסור ניכר בהיתר, ואם מינו יסיר אותו האיסור. ולבטל המיעוט צריך ס'. ואם אינו מכירו שנפרך בתחיכות קטנות בטל בס' וכל מותר ואינו צריך להסיר אתה ולא במין בשאינו מינו הבטל בס' ולא במין הבטל בדוב בדבר יבש, אע"ג דתרומה שנתערבה בק' של חולין בטיל' ומותרת וצריך להריס אחד בטיעור תרומה בשעלה כדהכין במסכת תרומות. ובפרק טעל (דף קמא) ומי אמרינן מעלין בטבת המדומע בק"א אלמא צריך להריס שיעור תרומה שעלה. ירושלמי מפני גזל הבעל. פי' גזל הבהן אבל באיסור הבטל בדוב הסיתר ניכא למימר. שום גזל אם הס של אדם אחד. ואין צריך להריס. ואם איסור שקרוי בריה כגון נג טמא הבטלה אלם או שוף טמא אז אבוד אז גיד הנשה בשאר בהמה שלמין קרוים בריה ואפילו מתוקן אם נפלו בהיתר ואם מכירו יסירם. והטעם אם נתבטלו עם היתר יתבטלו בס' ואם אין מכירין אפי' באלף לא בטיל דבריה לא בטלה הני מילי בשאינו אלם אז קרוי בריה כדאמרי' ריסקן ע' אמלים ואחד מי דוקא מי הוינו אלם אפי' מת קרוי בריה אבל מקצתם אתוקין אפי' כולן יבשים עם הראתר בטילין בס' • ושאר איסור שאינו אבולם אז נאחד מתמת בלעיתא איסור • וכן לא מהור שנבלע מן האיסור אין קרויין בריה. ואם נתבטלו אז נתערבו עם אחרים היתר אם אינו מכירן בטילין בבטיס:

תפ תרומת בשר בחלב וכן אם אחיכת נבילה אז מהיכה של בשר בחלב אז נתערבו באחרות אפי' באלף לא בטיל אם אינו מכירן כדתני' תחיכה של נבילה שנתערבה בתחיכות אם אינו מכירה כולן אסורות. וכן בפרק בתרא דע"ז אלו אסורין בכל הנאה בבר בחלב. ודוקא התיכה בבר שנתערבה בבלר תחיכות לא בעלה מטום דתחיכה דלאויה להתכבד לפני האורחין אבל ביפת תאר שנפלה על תחיכה בבר אם יש סס בתחיכה לבטל הטיפה אם מטובר דלאויה להתכבד ואינו ממתת איסור הבלוע ובעילה ברוב ביבש אם נתבטלה עם אחרות מותרות כדתניא בפרק כל הבבר (דף קח) דטיפת הלב דאויה להתכבד וכמו כן כל דבר שבמינו דגילין למכור כגון ביצת עופות או בעילה אז אל עלה אפי' באלף אל היתר לא בעלו. אם התיכה אל היתר נאסרה מתמת בלעיתא איסור בעלה בשאר התיכות כיון שאין איסורה מתמת עצמה כי אם מתמת בלעיתא איסור ולא דמי להתיכה בבר בחלב שאינה בעילה דפיון דכל אחד בפני עצמו מותר ומי שהבטל נהסרו דמיא להתיכה נבילה דלא בעלה. וכן בילה בשרה שנאבלה מתמת בלעיתא איסור ונתערבה באחרות בעילה קרויה דבר שבמינו ומאחר שקרוי בריה אז דבר שבמינו אז דאויה להתכבד לפני האורחין. בתערובת עם היתר אפילו באלף אם פרים אחד מן הבטלות אסור אומר אחד בפרים • ולא יומא כל דפרים מרובה פרים ואסור. אלא איסור גרידא שמא יקח הלבורין יחד כדאמר בפרק התערובת (דף עד) נתערב שור הנסקל בריבות שוורים בהן זכרים כולן יצאו. פריך ומיבבעיהו. ומיגידי ומיאמר כל דפרים מרובה פרים ומשני שמא יקח מן הקבוע • אבל גבי ע' חטיות מוכרות בבר בחוטה ואחת מוכרת בבר נבילה ואינו יודע מאיזו לקח אסור כמו שהספיקה מילדו ממקום הקבועות וכו' כמאלם על מהלכו. כדאמר ביומא (דף פד) ובסנהדרין. ובמאלה על הארץ אז ביל כופים מותר מטום כל דפרים מרובה פרים ואוכל הטיות אל שיר מוכרות בבר בחוטה והתם ניכא למימר שמא יקח מן הקבוע שהיסור מבורר ומיבר לבדו והסיתר מבורר ומיבר לבדו. ולא מחזקינן ליה שמא יקח ממקום איסור כיון שמכירו • אבל במקום שהיסור והיתר מעורבין יחד מן הטורה מותר על ידי שבטיל ברוב. לך מדבקן אסור מטום דבר שבמינו אז בריה ואי בריה כי פרים אחד מהן ליקח ממקום אחר יחד כך פי' רבי' יונתן ב"ר שמואל אבל ר"ת היה מפרי כי אם בא אחד ודרס ב' אז ג' בהמות ונתערבו כולן

ספר רוקח הגדול
לרבינו אליעזר מגרמיזא ז"ל

יחד וכי פרים כל הד ואחד היה מותר מטום כל דפרים מרובה פרים ולא מהיבא פרים ולא מהיבא לאוקי רבי' מטום שמא יקח מן הקבוע. ושמא רבי' אם סובר דגבי קדשים אתנינו עפי לעיגל גזירה שמא יקח מן הקבוע. והא דאמרי' היא שהאיסור יהוא לבדו והיתר לבדו אם פרים אחד מהן מותר מעשה כל דפרים. הני מילי אלא דאינו בפרים. אבל דאינו בפרים לא. אלא שמלא הבבר על האדם אז ביל גוי אז קבון שלא אולדם אז הבבר עד לאחר שפרים. אבל אם בפנינו אפל על האדם אז לקח כותי משם ולא הבבר מאיזה מקום לקח אז אסור מן הטורה זהו כמו לקח יבראל גדול ואינו יודע מאיזה מקום לקח דבבר אסור כדאיתא בפרק א' דבבחיס פ' לבורין בל מלא ואחת בל המן ואחת עבבר ובקיל מיהד מיניהו ולא ידעי מאיזה לקח סיינו ע' הנויות וכו'. לקח מאחת מהן אסור • ובסיה על בדרך מיילי כגון בלקח עבבר בפנינו דלא אלא בפנינו אמאי אסור עפי שמלא ביד בהי דאיתר. ובפרק הקדבות ובבבוהו כי היכי דמיילי שלא בפנינו וינעת בל דפרים מרובה פרים. אי אמר גזירה שמא יקח מן הקבוע כי האיסור ניכר לבדו ויהוא ודוב הסיתר יהוא לבדו לבם בייך לעבר בל קבוע כמאלם על מהלם דמי. ואם לקח מאחד ואינו יודע מאיזה לקח אסור אבל בדבר המעורב שאינו ניכר איזהו איסור ואיזהו היתר לבם אין עומד קבוע אלא הבל נעתר. ואם רוב היתר אין בנינו והרומה בק"א ועולה בר"א. ואם באינו בנינו הבל אסור אבל בטל בס' אפי' הרומה ועולה כדתנן במסכת עולה (דף עג) באינו ניכר להבל. והא דמבני פ' הקדבות גזירה שמא יקח מן הקבוע אמר דוקא קאמר מטום דבל קבוע כמאלם על מהלם דמי אלא במקום שקבועים ועדיין לא פירסו אחסור מטום דבעלי חיים לא בעלי • אי נמי מטום דבר שבמינו:

הלכות טהרת כלים בפרק בהלה דע"ז (דף עו) אלוקח כלי תבשיל מן הנכרים את שדלהו להעביל ישבול • להגשל ויגעל. אבל אסור ולכן. תנא קולן לאיסור עבילה בנ' אלא אך בנו יתחבא ביס שבאלה עובלת בהן אוי לומר אלו אדבעים אלא. כלי שעודה אמורה בפרשה לא בנא הדבים לא בנא ובעים בשתיקון בהיתר לריך עבילה. בתוספת' אלוקח כלי הבמים מן הנוהי דבדים שבילוע בלא בשתמש בהן מעבילן ואם עהורים • דבלים שילוע בשתמש בהן על ידי אזן כגון בוכות ולאהיות וקיבוויות מדיקן בלוגן ומעבילן והן עהורין דבדים בשתמש בהן בתמין כגון היוכות ומתמי חמין והמיגנין והקומקמיסין מגעילן ומעבילן והן עהורין. וכל שבשתמש בהן על ידי האור כגון הספוד והאלסכל' מלבקומעבילן. וכולן בשתמש בהן עד בלא בה ולא הגעיל ולא ליבן מותר. וקיימא לן כלי שעודה אתכות אמורין בפרשה בלקומין הבל לא אלולין. אמר רב אבי הני כלי זהבים הוחיל ובתבלו יש לאם הקנה בכלי מתכות דמי ולריכין עבילה. ולעניין עומאה אמר רב אבי בופים דבכלי חרס דמו וכלי קוניא שמבוסין בטופרת לריכין עבילה • בתוספת מקוואות בפ' ע' (ד' הם) אלו חולין בכלים הזפת וסמוד בכלי זהבים בין מבפנים בין מבחוץ ומייתי בפרק א' דבבת (דף עו) כלי פסעבילו דרך פיו בחינו לא עבל פי' לפי אלא נבנבו בו הנוים • הנבילו בדרכו בלא זוהרים עד שיעבו על לידו. פי' עבלו ולא הנבל בית ידו • יש אומר זוהרים פי' לא עלהם לו לא בומאה ולא מהיה בעדוך. הני אם זהרים לריך להטותו על לדו שיבנסו הנוים בו. בל שהוא לר מיבן ומיבן ורהב מן האמלע אינו מהור עד שיעבו על לידו. ומלאם בנעבול הזהרים מפני שפיו לר ומבעבע בנו הבעבועות ימנון על שילו ויתמלא הבלי מעלמו הנוים למעלה מפני הזהרים בעינן דאמר בפרק י' דמקואות (דף ס) דגבי בגדים הנעבילן נגיבין עד שיבעבעו ויהוו מאבעבועות. ואיתא בפ"י דתוספת' דמקואות אין לו תקנה עד שיעבו. וכשיבעל הכלי לריך לברך קודם שיבעילנו בה"י אלהינו מ"ה אקב"ו על הבעלת כלי • הבלהי דע"ז (דף ע"ס) מבכתא מאי מסיק מר בר רב אבי אבא מיבבן לו גוי בסא לבבפא ואבעלינו. ולא ידענא וכו'. הני אסור להבתמש בהן עד שיבעיל קודם אבל לא יברך שמא אינו לריך. ל הילבך בוסות של בסף או בל זהב או מרבת או יולס או קדירה

וליבון, וצריך טבילה. ושל[1] חרס ושל עץ לא בעי טבילה, דכלי[2] מתכות אמודים בפרשה[3]. וריחיים[4] של פילפלין מעונים טבילה, ומתכת שלהם עיקר. ולא אמרו אלא בכלי מתכות ובכלי מעורה וכמעשה דמדין, שהיו מתחילה של גוים. וצריך טבילה בין חדשים בין ישנים, דהא ישנים וליבנן כחדשים דמי ובעין טבילה. אבל אם ישראל עשאם אפילו חדשים אין צריכין טבילה[5], וכל שכן אם היו שלו ישנים[6].

ואף[7] על גב דאמרינן[8] לא אמרן אלא בלקוחים וכמעשה שהיה, הוא הדין בגזולים, ומעשה מדין גוזלים היו. אבל שאולים[9] לא בעי טבילה[10]. וישראל שלקה סכין מן הגוי וכא ישראל אחר ושאלו ממנו <טרם>[11] המכילו צריך השואל להטבילו, שהרי נתחייב טבילה ביד חבירו שהשאילו לו. כך פסק רבינו שמואל[12]. וכתב אבל בפסח, שאין לקוחים מן הגוי, טבילה זו למה. וכסות וכוסות של מתכות, אם לקוחים מן הגוי והם חדשים צריכין טבילה, אי נמי אם הם של גוי לקוחים ישנים והנעילן צריך טבילה. [ל]ן[ן]ם[13] המושכנין שידוע דעת הגוי להחליטן, דמוכח במסכת[14] עבודה זרה[15] דהוו בלקוחים, בעי טבילה. וכל שאר משכנתא[16] נשאר בתיקו[17]. ונראה לי[18] דלא הוי כמו תיקו דאיסורא[18], שאין כאן איסורא[19], ולשאר מצות נמי שהם חובה עליו לא דמי[20]. ראי בעי פטר נפשיה ושתי בכוס אחר[21]. הילכך לא בעי טבילה. ולא אמרינן ישבילם מספיקא בלא ברכה[22]. וטבילה נסקא לן מקרא[23] ואשר לא יבא באש תעבירו במים דהיינו גיעול, וכתיב וטהר דהיינו טבילה[24]. [

ובמסכת עבודה זרה[25] דריש יכול[26] יהיו טעונין הזאות שלישי ושביעי תלמוד לומר אך חלק אם כן מה תלמוד לומר אך[27] כמי נדה מים שהנדה[28] טובלת

[1] עד מבילה עמ׳ זה שורה 12. נומהד״ו עמ׳ 256 וס׳ האורה עמ׳ 91 ולהלן ופרדס סי׳ קכ״ד וקכ״ה ומדור רש״י עמ׳ 175 ולהלן. ורבינו הוסיף נוסף משלו מעמים וראיות ודינים חדשים. ע״ז ע״ח ב׳. [2] פרשת מדין, במדי׳ ל״א. [3] מובא בהגה״מ פי״ז מהמ״א ה״ג סי׳ ב׳. ועי׳ תשו׳ מהרי״מ ד״ם סי׳ ס״ב. [4] מובא באו״ז ח״ד סי׳ דצ״ב. ועד ברכה עמ׳ זה שורה 18 הועתק באסופות ב״י מ״ג ב׳. אסופות אח״ז: ולהוציא מלבן של אותן המצריכין להטביל כלים אחר גיעולן בפסח״. ובאמת כ״ה במקורות תנ״ל אות 1. [7] מכאן לקמן שורה 10 מרשב״ם באו״ז ח״ד סי׳ רפ״ט בשינוי והרחבה. [8] ע״ז ע״ח ב׳: לא שנו. [9] ראב״ן סי׳ שמ״ב: כגון יורות ששואלים לסעודת נישואים. ועי׳ תשו׳ מהר״מ ד״ל סי׳ קי״ז. [10] עי׳ האשכול ח״ג ס״ע 140 בשם גאון. [11] אסופות. [12] ע״לעיל אות 7. [13] כי״ו: ואם. [14] כי״א: בסוף ע״ז. [15] ע״ח ב׳. [16] עד שבילה לקמן שורה 15 בתורפו במרדכי ע״ז פ״ה סי׳ תתנ״ם. [17] כלו׳ לא נפשטה. עי׳ רי״ף ע״ז ס״י אלף ש״ח. [18] עד טבילה לקמן שורה 15 מובא בהגה״מ פי״ז ממ״א מ״ב חי׳. והדין בקיצור באגודה ע״ז פ״ה סי׳ ע״ג. [19] דקויל״ל, כתובות ע״ג ב׳ וש״מ. ספיקא דאיסורא לחומרא. שהחדשים לא היה בהם איסור מעולם, ובישנים נתרחק ע״י הליבון. והטבילה איננה באה לטהר מן האיסור. עי׳ מקומות הנ״ל עמ׳ זה אות 1 וראב״ד בהו״ן ע״ז פ״ה סי׳ אלף ש״ט ותשו׳ מהר״ם ד״ם סי׳ ס״ב. [21] כלו׳ ואף פסק מצות אין כאן. שהרי טבילת כלים אינה דומה לשאר מצות. [22] לא זכיתי להבין שהרי מצות טבילת כלים היא רק כשמשתמש בהם, וכל כלי שמשתמש בו מצוה להטבילו, ואיך שייך כאן לומר דאי בעי פטר נפשיה בכלי אחר. וא״כ במשכנתא כשמשתמש בה הוי פסק מצוה. וצ״ע. עי׳ מרדכי ע״ז סי׳ תתנ״ט בשם השובות רש״ו ותוס׳ ע״ז ע״ה ב׳ ד״ה אי. [24] במדי׳ ל״א כ״ג. [25] כ״ה במקומות הנ״ל עמ׳ זה אות 1. וכמקרא כתוב וטהר אבל בא באש, וכ״ה בגמרא ע״ז ע״ה ב׳: כל דבר אשר יבא באש וטהר הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת. וצ״ע על הציטוט. [26] ע״ה ב׳. [27] גמרא: מתוך שנאמר במי נדה שונע אני שצריך הזאה. [28] בגמרא ליתא. [29] ר״ס אות סי׳ והוסי׳ ד״ה מים ורמב״ן במדי׳ ל״א כ״ג.

בהם ארבעים[1] סאה. כדאמרינן[2] תהא בנג[ד]תה[3] עד שתבא במים. כך מקובלני ממורי ממיץ[4], ובהלכות גדולות[5] פירש איתקש נדה לזבה. ואיפכא[6] אין לפרש, שלא מצינו הזאת שלישי ושביעי אלא ממומאת מת, הילכך מסתברא למעוטי: ואף על גב? דברביעית סגי מן התורה[8], לולי דבטלוה רבנן, כדאיתא במסכת נזיר[9], והכא משמע דמן התורה הוא ארבעים סאה. דתנן[10] וכולן צריכין טבילה בארבעים סאה, וליף לה מקרא, יש לומר[11] דגבי טומאה בעלמא סגי ברביעית, אבל בכלי גוים גזירת הכתוב הוא דבעי ארבעים סאה:

ופליאה היא שלא הוזכרו טהרות כלי גוים בכל מלחמותיהן אלא במלחמת מדין[12].

וגם פליאה[13] שלא אמרה התורה תקנה לכלי חרס להשהותן עד למחרת[14], שיהא נותן טעם לפגם. וכן[15] יש לשאול אקרא דכתיב[16] וכלי חרש אשר תבושל בו ישבר. ושמא מראורייתא הוא הא דאמרינן[17] אין מבטלין איסור לכתחלה[18]. ואף אם מדרבנן הוא [הא] דאמרינן אין מבטלין איסור, הכא לאו ביטול ברוב [איכא][19], שיש קדירות עבות[20] שראוים לתת טעם בכל אשר מתבשל בחללן, ונותן טעם לפגם לכתחלה אסור מן התורה. והכי[21] מתפרש המקרא[22] לא תאכלו כל נבלה, שאינה[23], ראויה לגר אינה קרויה נבלה, שאינה ראויה ללקות עליה את המתרים[24] בו ואוכלה לכתחלה, ואף על גב דאיסורא קא עביד. וכיון שאינה לוקה [א]לכתחילה[25] בריעבד מותר. וכיון דלכתחילה אסור, כלי חרס אין להם תקנה, ושאר כלים יש להם תקנה בליבון או בהגעלה:

נחזור על הראשונות.

תסק. נכרי[26] שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח מותר <בהנאה>. וכגון שהרהינו אצלו ואמר לו לגוי אם לא אפדינו לזמן פלוני הרי הוא שלך מעכשיו, אבל לא אמר ליה מעכשיו הרי הוא של ישראל ואסור בהנאה. וישראל שהלוה לנכרי על חמצו אסור בהנאה[27], וכגון דאמר ליה הנעתיך מעכשיו

[1] גמרא: הוי אומר ארבעים. [2] שבת ס״ד סע״ב. ובא לפרש מנ״ל שגרת צריכת טבילה. [3] גמרא: בנדתה תהא. [4] סי׳ יראים סי׳ קצ״ב ובשלם סי׳ כ״ו עמ׳ 88, ע״ש היטב. [5] ד״ו 169 א׳. [6] שנתמעטו כלים מטבילה ונתרבו להזאה. וכ״ה באמת דעת אונקלוס במדי׳ ל״א כ״ג וספרי שם פיסי קנ״ח. [7] עי׳ תוס׳ ע״ז ע״ח ב׳ ד״ה מים. [8] לטבילת כלים, פסחים י״ז ב׳. [9] ל״ח סע״א, כפירוש האי׳ ברש״י שם. [10] ע״ז ע״ה ב׳. כי״א: דתניא, וברייתא היא. ועל תנן במקום תני עי׳ לעיל עמ׳ 82 אות 15. [11] עי׳ תוס׳ ע״ז ע״ה ב׳ ובפרט בריטב״א שם ד״ה הוה בשם תרמב״ן. [12] ושוב נכון ע״ז עי׳ רמב״ן במדי׳ ל״א כ״ג. [13] עי׳ תשו׳ מהר״מ ד׳ מק״ן עמ׳ 180 סי׳ ס״ן. [14] פסחים מ״ד ב׳ וש״מ: לא אסרה תורה אלא בקדירת בת יומא ובו׳. [15] עד לכתחלה לקמן שורה 11 ביתר ביאור בראב״ן כס״ו שו״ג. ע״ש. [16] ויקרא ו׳ כ״א. [17] ביצה ד׳ ב׳. [18] וכשיטת הראב״ד ברין חולין סי׳ תתל״ט. ועמ״ש מ״ש הראב״ן ובבינו נסתרה סברת הכנה״ג והפלתי ר״ד סי׳ צ״ם שאיסור בלוע מותר לבטלו מה״ת אף לדעת הראב״ד. [19] כלו׳ אף אם התורה התירה לבטל האיסור, זה דוקא אם האיסור בטל מן העולם, אבל במקום שנשאר טעמו הרי זה לא נתבטל, ויש קדירות ובו׳. וצ״ל לפי״ז שדעת רבינו הוא שטעם כעיקר מה״ת, כשיטת ר״ת. עי׳ תוס׳ ע״ז ס״ו א׳ ד״ה א״ר וחולין צ״ח ב׳ ד״ה רבא. [20] ובגולעות הרבה. [21] שעל מ״ש שבטלים אסור לכתחלה מה״ת קשה איך נוכל ללמוד היתר נמל״ש מנבילה, פסחים מ״ר ב׳ וע״ז ס״ו ב׳. ומתריץ והכי ובו׳. [22] דברים י״ד כ״א. [23] ע״ז ס״ח רע״א. [24] אות מי שהתרו בו. [25] כי״ו: אלא לכתחילה. [26] משנת פסחים ל׳ סע״ב. [27] גמרא ל״א א׳ ובו׳, וע״ש ברש״י ד״ה לא קשיא.

אם כן ביום טוב גופי' לא שייך שמא יעבירנו ואתו שבת ליכא למיגזר כיון דלא מחזי כמתקן כנ"ל בתריסות אבל לר' יוסף לטעמי' דיש עירוב והולאה ליום טוב רק דאית להו לבית הלל מתוך. אם כן הדרא קושיא לדוכתא במדלין בדלי. על כן נדי ר' יוסף מטעמא דרבה ומיקן משום סמיטה. ועל כן כיון דקיימא לן כר' יוסף דיש הולאה ליום טוב קם דינא גם בשמעתין כר' יוסף דמשום סמיטה:

ז) **אלא** דלכתי קשה על הרי"ף למה לא הביא טעמא דרבא דבמראה והביא טעמא דר' יוסף. והנראה לי בדעת הרי"ף דהביא רק הטעמים דשייכי גם האידנא דשמא יסהה שייך גם האידנא שישתמש בו בלא טבילה, וכן לר' יוסף גזרינן כלים הנקחים מנכרים אתו כלים טמאים וכלים טמאים אתו בגדים טמאים [אמר המגיה לא זכיתי להבין דהי דגזרינן גזירה לגזירה היינו באפשר דאתי לידי כך. אבל לדידן דאין לנו טומאה וטהרה. ואי אפשר דאתי לידי סמיטה מגלן דגזרינן] דבטבילת כלים הא גזרינן גזירה לגזירה וכן דעת הסאגת אחרי' בזה דשני טעמים אלה שייכים גם האידנא:

ח) **וטעם** הרא"ש נראה כיון שהמשתמש בלא טבילה אין האוכל נאסר ומלוה בעלמא לטבול קודם שישתמש בו לא גזרינן בי'. ובהא דמנחות (דף ס"מ:) דמקשה אתו משום מלוה ליקו וליגזור. וכן לטעמא דר' יוסף לפימה שכתבתי לעיל ס"ת"ז אות ה' בשיטת התוספות רי"ד דלא גזרינן גזירה לגזירה. רק גזירה דסמיטה כיון דאתי בגופי' לידי איסור תורה כאיסור תורה משיב. זה טעם הרא"ש.

ט) **אך** לשיטת הרי"ף יש לדחות הא דמנחות על פי דברי התוספות (שם ה':) דאינו רק מלוה מן המובחר. על כן מקשה משום מלוה ליקו וליגזור, אבל בעלמא גזרינן אף במלוה. והא דתוספות רי"ד לא סבירא לי' דכן מוכרח לריטב"א דגזרינן גזירה לגזירה דלא כתוספות רי"ד. דאם לא כן מה מקשה לרבה מכלי שנטמא ביום טוב. הא בזה הוי גזירה לגזירה. ואינו דומה לגזירה דשמא יעבירנו דאתי בגופי' לאיסור תורה וגזרין בו גזירות. אלא ודאי לית לי' לריטב"א הא דתוספות רי"ד. ויש לומר שכן דעת רי"ף גם כן:

י) **האומנם** כי יש לומר כיון דבדיעבד לא נאסר גם זה משיב רק מלוה מן המובחר. אך יש לומר לדעת הרי"ף דבאמת הוא מלוה גמורה ומכל מקום לא נאסר דאינו מלוה המתרת כמו שמיטה. רק מלוה גרידא כמו לילית:

יא) **ובזה** יתישב מה שלא הביא טעמא דרבא וטעמא דרבה. דטעמא דמתקן לא שייך כלל בטבילת כלים דהאידנא לפי מה שכתבתי דאינו מתיר כלל רק מלוה עשה על כן לא הוי מתקן. דגם לכתחילה לא הי' איסור להשתמש בו רק שהי' מלוה לטובלו קודם. וטעמא דשמא יעבירנו גם כן לא שייך לפי מה שכתבתי דטבילה אינו מתיר רק מלוה בעלמא. וכן מפורש בהגהות מיימוני פרק י"ז מהלכות מאכלות אסורות אות ח' דאין איסור בתשמיש בלא טבילה רק מלוה עיין שם. והנה המרדכי כתב דבשבת אין איסור ללבוש טלית בלא לילית כיון שאסור לעשות לילית אז, מותר ללבוש בלא לילית. כיון שאין איסור ללבוש בלא לילית רק מלוה. וכשאינו יכול לעשות המלוה לא נאסר בזה הלבישה. ולפי זה בטבילת כלים נמי כשאינו יכול לטבול מותר להשתמש בלא טבילה. [וכן משמע באו"ח שכתב דכלי שיש לישראל שותפות עם הגוי אינו טעון טבילה. דאי אפשר לטובלו דעדיין טומאתו עליו. והקשה הכית מאיר מכל מקום איך ישתמש בו בלא טבילה. אך לפי מה שכתבתי לא קשה מידי דאין איסור בתשמיש בלא טבילה], ואם כן אם יתקנו חכמים שלא להטביל בשבת ויום טוב יהי' מותר להשתמש אז בלא טבילה כמו בטלית שאינה מצויצית בשבת *). ולפי מה שכתבתי לעיל אות ב' בשם

*) הגה"ה האומנם כי יש לפקפק בזה על פי דברי התוספות יבמות (דף ל"ג:) בענין היתר לתרום שלא מן המוקף לאורך עונג שבת דמותר וילפינן לה התם מקרא. והיינו היכי דיש לו פירות בלתלוש. ואם יתרום מיני' וכי' יחסר לו מותר להרוס מפירות שיש לו בעיר אחרת. והקשו התוספות שם בעובדא דר' יגאי דכל ערב שבת הוה מייתי לי' תריסא כגתא דפירי יומא חד גנה לי' ולא אתי. ותרס שלא מן המוקף בערב שבת מפירי דאית לי' בביתי' על הפירות שיבאו לידו בשבת משום עונג שבת. דבשבת יהי' אסור לתרוס. והקשו בתוספות כיון דמן התורה מותר לתרוס האיך הותר לתרוס בערב שבת שלא מן המוקף. הרי דאף דמכל מקום לא יתרוס אחר כך בשבת ויתבטל מעונג שבת. כיון דמן התורה יכול לתרוס לא איסיר תורה. עוד שם בתוספות (דף ל':) בסדין דפטרו חכמים מלילית משום גזירה, והקשו בתוספות דמבטל מצוות לילית בידים בלבישתו ולכאורה יש לדמותו לדברי המרדכי כיון שאי אפשר לעשות לילית. שוב אין איסור בלבישה. אך התוספות לטעמייהו דמן התורה משיב יכול לתרוס. הכי נמי מן התורה משיב יכול לעשות לילית והוא מבטלו בלבישתו. הכי נמי בטבילת כלים. כיון דמן התורה מותר לטבול בשבת והוא מבטלו בידים במה שמשתמש בו בלא טבילה ואין חכמים מבטלים עשה בקום ועשה. וכמו שהקשו התוספות בלילית. ושם תירצו רק משום דהחיוב חל לאחר שלבשו. והכא אדרבא מחוייב לטבול קודם:

אך דברי התוספות בסדין בלילית לכאורה קשיין דאינו ממיר רק מלוה. והמלוה הפקיעו חכמים דזה יש להם כח. שוב מה איסור יש בלבישה, ולריך לומר דסברת התוספות דאם יפקיעו חכמים המלוה יחשב מגרע המלוה בידים. ויהי' בזה משום כל חגרע. ובהאי גווא אמרינן בפרק השואל (דף ל"ו:) נימעלו בית דין עיין שם. על כן המלוה נשארת כמו שהי' רק התירו להיות בטל ממנה. אולם הרשב"א פרק קמא דרחים הגנה הוקשה לו קושיא זו דחכמים מוברים בכל חגרע כמה שתקנו שלא להקוע בראש השנה [זה כוונת הרשב"א ומיושב כל השגת העורי אבן עליו שם עיין שם] ואיך דבמה שעושים חכמים אין בו משום כל תוסיף וכל חגרע להם מוחהרים בכך מן התורה ומיושב בזה קושיית התוספות עיין שם. ולדעת הרשב"א לא קשה מידי קושיות התוס' בסדין בלילית. שהרי מדרבנן נפקע המלוה ויש להם כח בכך. והכא נמי כיון שתקנו חכמים שלא לטבול בשבת נפקע המלוה מלטבול בשבת ואינו מבטל מ"ע כלל במה שמשתמש בשבת בלא טבילה;

בשם הגאונים הרי' דגזירה דשמא יעבירנו בטבילת כלים גזירה קלישתא היא כיון דלא. ערוד רק משום דאינו מצוה גזרינן בי' גזירה קלישתא. אבל בטבילת כלים הנקנין מן הנכרי. הרי על ידי התקנה שלא להטביל יהי' הדין שיעשתם בו בלא טבילה ויבטל מצות עשה. ואין גוזרין בו גזירה קלישתא זאת. רק בלולב ושופר גזרין דהשם גדול הוא. כיון דחובה מוטל עליו וערוד טובא. והכא אין חובה עליו. דאי בעי לא משתמש בו ולא ערוד. ומכל מקום בגזירת חכמים יתבטל מצות עשה גמורה. [ककל בדעת הרי"ף דאינו מצוה מן המובחר רק עשה גמורה לעבול קודם שישתמש בו. ועל כן גוזרין בו שמא ישתה] והוי ערתי לריעותא. דלא ערוד וגזירה קלישתא הוא ומתבטל בגזירה דשמא יעבירנו מצות עשה גמורה. על. כן אין גוזרין בו שמא יעבירנו:

יב) **והרמב"ם** פרק כ"ג מהלכות שבת כתב טעמא דמתקן לבד. ובהלכות יום טוב טעמא דשמא ישתה לבד. והרלב"ח תירץ דבשבת צריך לטעמא דמתקן כלי לאסור כלי שנטמא בשבת. ודוקא ביום טוב מותר דהוי מכשירין שלא אפשר לעשותם מערב יום טוב. אבל בשבת אסור אפילו נטמא בשבת. ובזה לא שייך שמא ישתה. אבל ביום טוב דבאמת אם נטמא ביום טוב מותר להטבילו. ואין איסור רק אם נטמא מערב יום טוב. ובזה אסור משום שמא ישתה. ואין צריך לטעמא דמתקן כלי. וכן כתב בשאלת הרי' והביא ראי' ברורה דבנטמא בשבת אסור מקישות הש"ס לרבא דאדם גרמה כמיקר מדמוחר לעבול ביום הכיפורים. ושם ביום הכיפורים הא מיירי בשהגיע זמן טבילה ביום הכיפורים. והוא דומה לנטמא ביום הכיפורים. כיון דלא הי' אפשר לעבול קודם. ואף דברייתא שמא קתני נטמא מערב יום טוב אין מטבילין. ולא חילק מתי הגיע זמנו. היינו משום דנטמא בערב יום טוב ומטבל ביום טוב. על כן לא הי' טומאת שבעה רק טומאת ערב. והרי הגיע זמנו בערב יום טוב. דטומאת שני ימים ליכא. אבל אם הגיע זמנו ביום טוב הא דומה לנטמא ביום טוב אלא ודאי יום הכיפורים שדינו כשבת לא איכפת לן כמה שנטמא ביום הכיפורים או בשבת ודברין ז"ל נכונים מאוד:

יג) **אך** בהא דהביא ביום טוב נטמא דשמא ישתה ולא סני לי' בטעמא דמתקן כלי לא כתב שום טעם. ועוד צריך עיון דגמלא חולק על הרי"ף דבו שהרי"ף לא הביא כלל טעמא דרבא דמחזי כמתקן. ואלו הרמב"ם פרק כ"ג דשבת כתב רק טעמא דמתקן:

יד) **והנראה** לי בדעת הרמב"ם דלא נחית נפש' לפלוגתא דאמוראי. על כן כתב בהלכות יום טוב רק טעמא דשמא ישתה דהביא בברייתא בווחי'. ומה שכתב בהלכות שבת טעמא דמתקן הוא לכולהו אמוראי כמו שנבאר:

טו) **דהנה** בגר כתבנו באות א' מחלוקת הרשב"א בשם התוספות עם השיטה מקובצת בהא דרבה גזר שמא יעבירנו. שהתוספות סוברים דמשום מצות טבילה גזרינן מדרב. והשיטה מקובצת סובר משום מצוה למהר ברגל, והנה הרמב"ם בספר המצות כתב דאין חיוב כלל על האדם למהר מצמו אם לא יכנס למקדש או יאכל קדשים. ואם כן לריך לומר דהטירדא הוא משום שחייב למהר עצמו ברגל. ועל כן הוקשה להרמב"ם לרבה דהטעם משום שמא יעבירנו ומשום דערוד. התיבה בשבת שסמוך לרגל. אבל בשבת דעלמא למה יאחר. והרי שנינו בתרומות פ"ב משנה ג' המטביל בשבת בשונג ישתמש בהם כו' וכן סוף פרק ב' דשבת שפק חשיבה אין מטבילין את הכלים. מזה מוכח דכולי עלמא אית להו טעמא דמתקן כלי:

טז) **איברא** דאין איסור במתקן כלי רק משום מכה בפטיש דהא אין בנין וסתירה בכלים. [ועיין בכפות תמרים פרק לולב הגזול במלקט ענבי הדס דהאיסור משום מכה בפטיש] ובמפרש תרומה דאסור משום שגרמה כמתקן כמו שכתב רש"י (דף מ'.). יש לומר הטעם דגרמה כבורר שמפרש חלק גבוה מחלק הדיוט. וכמו מחבן דמייב משום בורר. והיינו טעמא דמשיקין המים בשבת. דכיון דאין בזה בורר תיקון אוכלין גרידא ולא מידי הוא דקיימא לן אשווי אוכלין בשבת שרי כדאיתא שבת (דף קנ"ה.) ועל כריך טעמא דאיסור הפרשת תרומה דגרמה כבורר. ותיקון כלי דמחזי כמכה בפטיש:

יז) **וקפי** זה אין איסור בתיקון כלי רק בגמר תיקון. דבזה דומה למכה בפטיש. ואף דביומא (דף מ':) דהגאה שלשי גם כן אינו דומה שבת. וכן מפורש ברמב"ם פרק ג' מהלכות עבודת יום הכיפורים הלכה ד' דאם חל שלשי להפרשתו בשבת דומין את הזאתו. ואף דהזאה אסור משום מתקן נגרא. הרי דאף שלא נגמר התיקון אסור. לא קשיא דבאדם יש תיוב בונה כמו שפרש"י שבת (דף קי"ז) במפיס מורסא אם לעשות לה פה חייב משום בונה. ואף דבכלי אין בנין. יש לומר דאדם דומה למחובר כמו בנגע דפסול המולש ממחובר לאחר כתיבה. וכן במולש מאדם ונאחר בע"ח כדתנן שם כותב על קרן פרה ונותן לה הפרה. ורש"י פי' בכתובות (דף ו':) דאשכחן בנין בנע"ח דכתיב ויבן את הצלע. יהי' הטעם מה שיהי'. הרי מפורש דבאדם יש חיוב בנין. על כן אשורה הזאה בשלשי אבל בכלים אין איסור. רק בגמר התיקון:

יח) **וקפי** זה אם טובל הכלי לתרומה וקדשים כיון שלריך הערב שמש אין בו משום מתקן כלי. כיון שנעשה המלאכה לאחר השבת. ואף שהוא עכה מעשה בשבת. ומחמת מעשה זה נעשה המלאכה אחר כך. אין בו איסור כדתנן סוף פרק הזורק. אינן חייבין עד שיהי' תחילתן שגגה וסופן שגגה. והכא שני בעינן שיהי' תחילתן בשבת וסופן בשבת:

יט) **וראי'** לזה דאם לא כן אלא דכיון שעשה בשבת אף שגמרה לאחר השבת חייב. אם כן איך מבטלין מיום טוב לשבת סמוך לחשיכה ולא נחבטל כמאכל בן דרוסאי מבעוד יום. הא כל שריותא דביטול מיום טוב לשבת משום הואיל. והכא לא מצי מידי ליום טוב. אלא ודאי דבזה אין איסור כלל מן התורה כיון דשבת ויום טוב קיימא לן דשני קדושות [ולמאן דאמר קדושה אחת הא מותר לבטל מיום טוב לשבת בלא הואיל כמו] שפרש"י בדר' חסדא דאית לי' עורכי שבת נעשין ביום טוב משום דקדושה אחת הוא] וביום

יום טוב פרק שני ביצה

ובלבד שלא יערים. פרש"י בשתי קדרות שימר לי לריך להמון מורחים לו יבלו לי מרחים לכל בקדרה לחתת מותר להעריס ולהרבות הא חזינן לעיל דלתני' מיום טוב לחברו שרי בכך ואם תאמר מלי שלא מהניא דרב אחא" דמעריס ומלא גרמא גרמא וי"ל דשאני התם דהוי עבוד אוכלין בעלמא ומקום שמחת יום טוב המירו דלי לאו הכי חייש שמא יסריח הבשר וממנע ולא שחיט לבל הכא מייירי בבשול דחמור וגם היה יכול לעשות מקנה על ידי עירובי תבשילין מבעוד יום:

עד מה נחלקו על דג ובילה שעליו שב"ש אומרים שני תבשילין - ודג ובילה שעליו חיו חשוב אלא תבשיל אחד וב"ה אומרים תבשיל אחד לעומר תבשיל אחד כי הא גוונא כגון דג ובילה שעליו חשוב שני תבשילין ולקשה דלישנא לא משמע הכי לכך נראה לי דגרס לפכא "ב"ש אומרים תבשיל אחד פירות דג ובילה שעליו חיו חשוב אלא תבשיל אחד ולריך עוד תבשיל אחר ובית הלל אומרים שני תבשילין פירות דג ובילה שעליו חשוב שני תבשילין:

אמר רבא הלכתא כתנא דידן ואליבא דב"ה - פירש רש"י ואליבא דבית הלל דלקמן תבשיל אחד ות"ל דלאמיה לריך לערב גם בפת ואיו יכול לאפות על ערוב תבשיל (ג) אחד דהא קיימא לן כרבי אליעזר דאמר אין אופין אלא על התפוי ואין מבשלין אלא על המבושל מדקא מייתי סתמא דגמ' כותיה לעיל* ברים פרקין דקאמר ומאן מייתי לה מהכא והא דקאמר בית הלל לעיל מיתה אדם ערוב תבשיל אחד ועושה בו כל לרכו קאי אמאי דקאמר בית שמאי אין מוסיפין את המזון אלא אם כן היו לו ממין מטונין מבעוד יום וכו' וסברי דאמר בבלבה תבשילין לריך שיהא לכל אחד ואחד כגבול ועל זה קא מייתי ב"ה ואחרי דעל תבשיל אחד עושה בו כל לרכו לעומר כל מיני תבשילין כגון חמין וכיולא בו והא דקאמר אביי אלא אם כן אלא תבשיל אחד לאכל פת לא הייתי דווקא דאיתו כולה לאפות לאכל אם היה כולה לאפות היה לריך פת ולא הכולה לה"ל יאלח חדא דמכל הני מצמע אלא לריך אלא תבשיל אחד לכל. דבר בין לאפות בין לבשל ומה שמביא הש"ס לעיל דר' אליעזר אלו מקום הלכתא טוהיה אלא אסמכתא בעלמא מייתי על עירובי תבשילין אלא אדרבה קיימא לן כרבי יהושע לגבי דרבי אליעזר מקום דרבי אליעזר שמותי הוא ורבי יהושע פליג עליה בירושלמי ואמר אופין ומבשלין על המבושל ומ"מ אור"י אלא לבדי דודי ולריך שני תבשילין פת ותבשיל וכן עמא דבר"

* [ועיין תוספות ע"ז לה: ד"ה ותבשילות] שמא

ואי איתא ליתני עבר ואפה מותר אמר רב אדא בר מתנה תנא תקנתא דהיתרא קתני חקנתא דאסורא לא קתני ת"ש מי שהניח עירובי תבשילין הרי זה אופה ומבשל ומטמין *ואם רצה לאכול את עירובו הרשות בידו אכלו עד שלא אפה עד (ה) שלא הטמין הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין לא לו ולא לאחרים ולא אחרים אופין ומבשלין לו אבל מבשל הוא ליו"ט ואם הותיר הותיר לשבת ובלבד שלא יערים *ואם הערים אסור אמר רב אשי הערמה קא אמרת שאני הערמה דאתמירו בה רבנן טפי ממוד רב נחמן בר יצחק אמר הא מני חנניה היא ואליבא דבית שמאי דתניא *חנניה אומר בית שמאי אומרים אין אופין אלא אם כן ערב בפת ואין מבשלין אא"כ ערב בתבשיל ואין טומנין אלא אם כן היו חמין טמונין מערב יום טוב ובית הלל אומרים מערב בתבשיל אחד ועושה בו כל צרכו (*תנן) *המעשר פירותיו בשבת בשוגג יאכל במוד לא יאכל לא צריכא דאית ליה פירי אחריני ת"ש *המטביל כליו בשבת בשוגג ישתמש בהן במוד לא ישתמש בהן לא צריכא דאית ליה מאני אחריני א"נ אפשר בשאלה ת"ש *המבשל בשבת בשוגג יאכל במוד לא יאכל אסורא דשבת שאני: בית שמאי אומרים שני תבשילין: מתניתין דלא כי האי תנא דתניא *אמר רבי שמעון בן אלעזר מודים בית שמאי ובית הלל על שני תבשילין שצריך על מה נחלקו על דג וביצה שעליו שב"ש אומרים שני תבשילין ובית הלל אומרים תבשיל אחד ושוין שאם פרפר ביצה ונתן לתוך הדג או שרסק קפלוטות ונתן לתוך הדג שהן שני תבשילין אמר רבא הלכתא כתנא דידן ואליבא דב"ה: אבלו או שאבד הרי זה לא יבשל עליו וכו': אמר אביי *נקטינן התחיל בעיסתו ונאכל עירובו גומר: **מתני'** חל להיות אחר השבת בית שמאי אומרים מטבילין את הכל מלפני השבת וב"ה אומרים כלים מלפני השבת ואדם בשבת ושוין *שמשיקין את המים בכלי אבן לטהרן אבל לא מטבילין ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה: **גמ'** דכולי עלמא טיהת כלי בשבת לא מאי טעמא אמר רבה *גזרה שמא

מעלה בין אדם לבין כלים: מלפני השבת. דקי"ל בר"ה (דף מח:) מי"ב אדם לעטר את עלמו ברגל לכתיב ובנבלתם לא תגעו (ויקרא יא) ומוקים לה ברגל הלכך יעביל מערב שבת לאסור להטביל בשבת וכי"ת: ובית הלל אומרים כו'. והא דנקט שבת דמשמע אמנוענין לב"ה לאפוי בשבת שרו באדם ובגמרא מפרש מאי טעמא דלא מסבילינן להו' אמר רבא אמילו מי שיש לו בור בחצרו נגרום שלא יטבילין לכלוו בחצרו גזרה שמא

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ואם אמרים - ואי מקום מרחת' מקמע דליכא שום איסור רק מרחת וקשה לי הא לף שאין מיבוד בשלבלן מ"מ מבלבן אמור כולאיתא כסוגיא דבסה ובהרוכים סר"ן פ"ק דשלין כסוגיא דסמוחא בשבת:

דגהות הב"ח

(ה) גמ' אבלו עד שלא אפה עד שלא הטמין: (ב) רש"י ד"ה שלא יערים וכו' לעולם עוד וכו' אם אמרים בשבילו בשבת: (ג) תוס' ד"ה אחר כולאיתא כסוגיא דבסה ובהרוכים סר"ן פ"ק דשלין כסוגיא דסמוחא בשבת:

מוסף רש"י

המעשר פירותיו בשבת. איסור שבת דרבנן היא כדתנן כמשלין (לקמן ט.). אלו הן משום שבת של מלוה אין מגביהין תרומות ומעשרות, דמיהו כתתקן וכן המעביל כלים, מעביל נמי איסורא דרבנן היא מפני שנראה כמתקן כלי (ביצה לד.). המבשל בשבת בשוגג יאכל. דאיכא איסורא בו ביום (כ"מ עמ. ומולין עו. וכעי"ז ביצה ע.) ואין לריך לטהמין עד הערב כבדי שיעבוד, דהא לאמרינן בעלמא לערב בבדי שיעבוד לגם לה תאיר אלא היכא דעבד ישראל איסורא, דאיכא איסורא, אבל בשוגג לא (מולין עו.). במזיד לא יאכל. בו ביום עד שמחמין, ובכדי שיעבוד, והוא הדין לאמרים נמי לאחור למילה בו ביום, דעבמת מקום דלא מעייה הנאה מאיסורא הוא ומי שהי לאוחרת בבדי שיעבוד לא מעי ליה הנאה מיניה, ואיתיה דסבי ריש נדרים, דאמרינן דבומה לאחרינה, מני מני מיבעל בדיהיה (שם, וכעי"ז ב"ק עמ.) אלו: לא יאכל הוא לעולם אבל אחרים יטבילם (כתובות לד. וכעי"ז מולין קנו.).

מסורת הש"ס

[ע"ל] כה ב מיי' שם הלכה י ופ"ש שם אבל יש] ממנו לאחרן עה עובש"ע או"ח סי' תקכו סעיף כד:

[לעיל יח:] כה ג מיי' פכ"ג מהל' עובש"ע שנת הלכה טו או"ח סימן שלב סעיף ד:

ל ד מיי' שם הלכה מ סמג לאוין סה:

לא ה מיי' שם פ"ו הלכה כב עובש"ע או"ח סי' שיח סעיף ה:

לב ו מיי' פ"ו מהלכות שבת הלכה ה עובש"ע או"ח סימן תקכו סעיף יז:

[וכן הגה בשבמה פ"כ]

לג ז מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה ח סמג לאוין סה סה:

לד ח מיי' ומגמ שם עובש"ע או"ח סי' שכו סעיף ה [וסי' תקיח סעיף ג]:

[ג"ל ת"ש]

תרומות פ"ב מ"ג ניסין נה.

לה פ מיי' פ"ד מהל' יו"ט הלכה יז:

ב"ק עח. מולין עו. ניסין נב: תרומות פ"ב מ"ג עיין שם [שבת לח.] מגילה לד.

רבינו חננאל

לאשות ולהאכילו. איבעיא להו זה שאבד אם עבר ואפה מאי כ"ל מר קמיגין ליה ומגעינן ליה לאכול מה שאפה אי לא. ת"ש מי שהניח עירובי תבשילין הרי זה אופה ומבשל ומטמין ואם רצה לאכול עירובו הרשות בידו אכלו עד שלא אפה ועד שלא בישל ועד שלא הטמין הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין ולא אחרים אופין ומבשלין לו. אבל מבשל ליו"ט ואם הותיר הותיר לשבת. ובלבד שלא יערים ואם הערים אסור. ודחה רב אשי ואמר אחמרו רבנן במערים מפני שבמוד רב נחמן בר יצחק אמר הא מתני' לתנאי היא אליבא דב"ש. (דתנן) [דתניא] אין אופין אא"כ ערב בפת ואין מבשלין אא"כ ערב בתבשיל. ובה"א מצות אדם עירובי תבשילין ושרשה בו כל צרכו כלומר אותה ומבשל ומטמין את המזון ואתינן למשמעה לבעיין מן המעשר בשבת במוד לא יאכל כלומר הנה זה עבר ועשה וקתני כלי אחרינו ולא יאכל כלים להשתמש בהן. וכן המבשל בשבת במוד לא יאכל הנה קנסינן ליה אם עבר ובישל ודחינן איסורא דשבת. מתני' בש"א ב' תבשילין ובה"א תבשיל אחד ומודין ב"ש בתב וביצה שעליו שהן ב' תבשילין. אבלו או שאבד כו' מתני' דלא כי האי תנא דתניא אר"ש לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על ב' תבשילין שצריך כו'. אמר רבא הלכתא כתנא דידן ואליבא דבית הלל דאמר תבשיל אחד. אבלו או שאבד לא יבשל עליו בתחלה. שייר היטנו כל שהוא מוסך עליו לשבת. אמר אביי נקטינן התחיל בעיסתו ונאכל עירובו או שאבד הרי זה גומר. חל יום טוב להיות אחר השבת מטבילין כלים מלפני השבת ואדם בשבת. כלים דאי בני סחיבה ניטו בשבת מאי מעמא דלא מטבילינן להו. אמר רבא אמילו מי שיש לו בור בחצרו גורה שמא

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ו מהל' יו"ט פכ"ה עובש"ע או"ח סי' תקכו סעיף עז:

כח ב מיי' שם הלכה י ופ"ש שם אבל יש] ממנו לאחרן עה עובש"ע או"ח סי' תקכו סעיף כד:

כט ג מיי' פכ"ג מהל' עובש"ע שנת הלכה טו או"ח סימן שלב סעיף ד:

ל ד מיי' שם הלכה מ סמג לאוין סה:

לא ה מיי' שם פ"ו הלכה כב עובש"ע או"ח סי' שיח סעיף ה:

לב ו מיי' פ"ו מהלכות שבת הלכה ה עובש"ע או"ח סימן תקכו סעיף יז:

[וכן הגה בשבמה פ"כ]

לג ז מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה ח סמג לאוין סה סה:

לד ח מיי' ומגמ שם עובש"ע או"ח סי' שכו סעיף ה [וסי' תקיח סעיף ג]:

[ג"ל ת"ש]

תרומות פ"ב מ"ג ניסין נב.

לה פ מיי' פ"ד מהל' יו"ט הלכה יז:

ב"ק עח. מולין עו. ניסין נב: תרומות פ"ב מ"ג עיין שם [שבת לח.] מגילה לד.

[עיין תוס' ד"ה אמר]

[לקמן ט.]

[לקמן כב.]

[תוס' ד"ה]

[לקמן]

לעני רש"י מינע"ר [מינצי"ר]. לקצרן, לרוסק. פורי"ש [פורל"ש]. כרשים (ירק מאכל).

[עי' מכ"ש לעיזוגין ה. ד"ה ואמר ר"ל נקטינן]

[עיין תוס' לקמן יח: ד"ה ושוין]

[מגילה ד:]

[לקמן יח:]

[לקמן יא.]

[לקמן יא.]

ועיבירו

ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים. ממקומו עד המקוה: ומי גזרינן. ומי אממור רבנן כולי האי בהך מקצת דטעילה כלים למנגר התירא אטו איסורא וגזרה לגזרה. והא קושיא היא: מזהר זהיר בהו. שלא יטמאו וכיון דזהיר בהו הוא להו טומאתן מלמה דלא שמיא ולא גזרו בה רבנן: מדלי. מים: בדלי טמא והוא טהור. מלאין. והא לא דמי למעביל כלי ע"ג מימיו דמתני' לאסור דהתם כל עצמו לא בא אלא לטהר בין מים בין כלי הלכך מוכחא מילתא דטעילה ועשמא דטעילה לאסור מקום דגזרה דגזרה ממקון כלי והאי ממזי אבל הכא אין הכל יודעים שהדלי טמא והרוחה אומר לשאוב מים הללו היה לריך: נגזור דלמא אתי לאטבוליה בעיניה. אלא שאינם מים: מתוך שלא הותרה לו. עטילה זו אלא ע"י דלין בשאינמו שאין כן דרך שאר טעילות: זכור הוא. שהטעילה לאסורה ב"ע: כלי שנטמא מערב י"ט. וכאב הטומאה כדלקמן: אין מטבילין אותו ביו"ט. הואיל והיה לו להטבילו מבעוד יום: ביו"ט מטבילין אותו ביו"ט. ושאמתא בו היום מולין שאין לריכין הערב שמש: דלא שביחא. שהרי הכל מעוכרין בגיגל וכל שכן שהיכין מלהטמא: כלי שנטמא באב הטומאה. מערב י"ט כלשעיל: אין מטבילין אותו ביו"ט. דכיון דטמא מן הטורה הוא ליה כמתקן: בולד הטומאה. אין כאן תקון דמדאוריתא טהור מעלא הוא שאין כלי טמא אלא באב הטומאה הטומאה כדמנא *בהכל שוחטין (פ"ה מה.) אוכל ומשקה מטמאין מאויר כלי חרס ואין כל הכלים שמטמאין מאויר כלי חרס משום דהוה ליה ולד הטומאה שהה שבאמצו אין מיטמא מממא המדרן אלא מממא מאויר כלי. יש מפרשים כלי שנטמא באב הטומאה אפילו שמא ב"ע אין מטבילין אותו ב"ע ומעמא משום דבעי הערב שמש דטומאה לאוריתא לריכה הערב שמש הלכך הואיל ואינו רוחה היום לא אטבילו אלא אם כן יטבילנו אלא אם כן הרי רוחה להשמש בו מולין שאין הערב שמש אלא לטהרומה וקדשים (נעשים פרק ד מ"ג*): ולד הטומאה היכי משכחת לה. מי הוא הלרך להטבילו אינו אלא כהן דהא ולד הטומאה לאמון וכלי שנטמא בו שני ומעמר לאמון אלא שני עושים שלשי בחולין וא"ל להטבילו אלא לטהרומה: זריזין הן. ולא אמו למאכי ולד הטומאה. אי נמי זריזין מלבא טומאה דלא שמיא: שאין לה בגדים. מהוריס להחליף ולבוש והואיל מלמה דלא שמיא: מערמת וטובלת. כשהיא לבושה הבגדים אינה יכולה להטבילה אם אינו מעלה: מוכחא מלמה שהיא מתקנת דלטבילה עצמה נכנסה ואלא מומר לבוגד כל"ה דגרלה כמיקר כדלקמן: רב יוסף אמר. לעמא דמתני' דטעילת כלים בשבת וי"ע לאסיקה משום קמיטת בגדים אלא הן בכלל כלים: שמא ישהא. אי אריכא ליה לאטבולינהו ב"ע משהי להו עד י"ע שהוא פנוי ואמי נהו בתוך כך לידי תקלה להשמש בהן תרומה: רבא אמר. לעמא דמתני' מפני שגראה כמתקן כלי ודמיא לתקנת מלאכה וגזור עלה מדרבנן: חיגה מים יפין. שדרך לרחון בהן: בשבת

*) (ולולד בתרומה כגון כפרטו לוכן)

ע"ע שהוא פנוי ויבא לידי תקלה להשמש בהן תרומה אבל אלא אין מטבילין אותו בשבת

*) [נו' חוס' שבת קיח: ד"ה כלי ופי' זמנים לדי ד"ה מקאמר]

שמא יטלנו בידו ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים א"ל אביי יש לו בור בחצירו מאי איכא למימר א"ל גזירה בור בחצרו אטו בור ברשות הרבים התינח שבת ביו"ט מאי איכא למימר גזרו יו"ט אטו שבת ומי גזרינן והא תנן ושוין שמשיקין את המים בכלי אבן לטהרן אבל לא מטבילין ואי איתא גגזור השקה אטו הטבלה והסברא אי אית ליה מים יפים הני למה לי למעבד לרו השקה אלא דליה ליה וכיון דליה ליה מזדר זהיר בדו איתיביה *מדלין בדלי טמא והוא טהור ואי איתא גגזור דלמא אתי לאטבוליה בעיניה שאני דתם מתוך שלא הותרה לו אלא. ע"י דלין זכור הוא איתיביה *כלי שנטמא מע"ט אין מטבילין אותו ביו"ט ביו"ט מטבילין אותו ביום טוב ואם איתא גגזור דיום טוב טומאה ביום טוב מלתא דלא שכיחא היא *ומלתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן איתיביה *כלי שנטמא באב הטומאה אין מטבילין אותו ביום טוב בולד הטומאה מטבילין אותו ביום טוב ואם איתא הא אטו הא ולד הטומאה היכי משכחת לה גבי כהנים *כהנים זריזין הם ת"ש דאמר רב חייא בר אשי אמר רב נדה שאין לה בגדים מערמת וטובלת בבגדיה ואם איתא גגזור דלמא אתי לאטבולי בעיניהו שאני דתם מתוך שלא הותרה לה אלא על ידי מלבוש זכורה היא רב יוסף אמר משום סרוטה אמר ליה אביי תינה כלים דבני סחיטה ניגדו כלים דלאו בני סחיטה ניגדו מאי איכא למימר א"ל גזרה הני אטו הני איתיביה כל הני תיובתא ושני ליה כדשנינן רב ביבי אמר "גזרה שמא ישהא תניא כוותיה דרב ביבי כלי שנטמא מערב יום טוב אין מטבילין אותו ביום טוב גזרה שמא ישהא רבא אמר מפני שנראה כמתקן כלי אי הכי אדם נמי *אדם *נראה כמיקר הא תינה מים יפים מים רעים מאי איכא למימר אמר רב נחמן בר יצחק פעמים שאדם בא בשרב

שמא יטבילנו לרבא אמות ברשות הרבים. תימה אמאי לא קאמר שמא יוליאנו מרשות היחיד לרשות הרבים וי"ל שיש הילכתא בפתח ונגעופי החלר":

גזרה "ע אטו שבת • ולא הוי גזרה לגזרה ד"ע ושבת אחת היא: **נגזור** השקה אטו הטבלה • וקשה לפרוש נגזור משום שמא יעבירנו לרבא אמות ברשות הרבים להשיקן וי"ל דגבי הטבלה לא לריך למגזר שמא יעבירנו לפי שלהטיל להטבילו אבל בהשקה מים אין להוא כל כך להשיקן דאפשר במים אחרים וכן בסמוך בולד הטומאה לא פריך נגזור שמא יעבירנו לפי שאינו להוא כל כך להטבילו כיון דליכא אלא טומאה דרבנן:

מדלין בדלי טמא והוא טהור • אמר אין מטבילין כלי על גבי מימיו לטהרו וי"ל דהתם מייירי שהוא מלא מים ויש בו הוכחה דלאטבולי קבעי ואסור להטבילו כלי דמחזי כמתקן אבל הכא אין הכל יודעין שהדלי טמא ומ"מ הרוחה יהא סבור לשאוב הוא לריך:

כלי שנטמא באב הטומאה אין מטבילין אותו בולד הטומאה מטבילין אותו וכו' • פירש רש"י דמייירי שנטמא מערב י"ט ולא ב"ש אפילו באב הטומאה מטבילין אותו והא דאמרינן לעיל מערב י"ט אין מטבילין אותו ב"ש מייירי שנטמא באב הטומאה ומעמא דאב הטומאה אין מטבילין אותו משום דטומאה דאוריתא היא דגרלה כמתקן אבל בטומאה שנטמא במשקין איכא טמא כי אם מדרבנן ולא מחזי כמתקן ועוד פירש פירוש אחר דמייירי שנטמא ב"ש עצמו ובאב הטומאה ומ"מ אין מטבילין אותו ב"ש הואיל ולריך הערב שמש ואין מטבילין לצורך חול אבל בולד הטומאה איכא לריך הערב שמש ומטבילין אותו ב"ש והא דאמרינן לעיל מערב יום טוב מטבילין אותו ב"ש מייירי שנטמא בולד הטומאה ולא שהיה ליה לרש"י דאמרי מ"מ הכי ראוי ליה להשמש בו אלא אין לריך הערב שמש אלא לטהרומה הכי נמי ראוי ליה לרבא דאמרי אין לריך הערב שמש אלא לטהרומה ואכ"מ לפי המסקנא דאיירי בתרומה דשם לריך הערב שמש ואינו נראה לכו"ל ינחם דאמרו פסיקא ליה דהכהנים יש להו מולין ומיהו קשה הילך הוא מוהר להטבילו כלי שנטמא בולד הטומאה דאם רולה להשמש במולין ומטעמר מ"ל טבילה ולא משום תרומה הא בכני הערב שמש וא"כ לעולם חול הוא מטבילו ויש לומר דלפירוש אחר שפירש רש"י ניחא דבטבילה דרבנן כמו זו לא בעיא הערב שמש "דהתנן במסכת פרה (פי"ח משנה ה) כל הטעון בילת מים מדברי חכמים לאחר בילתו מוהר בכולן:

היבי משכחת לה בכהנים • וא"ש בשרלתא נמי משכחת לה דכל הפוסל תרומה מעמא משקין לריהו חחלה וי"ל דמיירי בכלי שאינו ראוי להשמש בתוכו מים כגון כלי מעוקב:

מערמת וטובלת בבגדיה תימה הייבו שרייה וצריכה לאסורה מפני שהוא מכבס ומלבן דאמרי' שרייתו זו היא כבוסו וי"ל דהואיל דהוי דרך מיעוף שרי והדב דהאיך אם מעגבים ידיו בכפה בשבת הא הוי שרייה ואסור מפני שהוא מכבס ומלבן אלא כיון דהוי דרך מיעוף שרי הכא נמי מימא הכי*): **גזרה** שמא יסחט: פי' עד

גזרה שמא יעבירנו לפי שאינו להוא כל כך להטבילו כיון דליכא אלא טומאה דרבנן:

מדלין בדלי טמא והוא טהור • אמר אין מטבילין כלי על גבי מימיו לטהרו וי"ל דהתם מייירי שהוא מלא מים ויש בו הוכחה דלאטבולי קבעי ואסור להטבילו כלי דמחזי כמתקן מים מחוקין שנטמא משקין אותן במקוה הכלי טולו ולכבר אלא יצאנו מן הסקנא על הכלי אלא דהיה משוקע במלא בכלי אבן לפהר אותן המים אבל לא מטבילין שיצאו המים ויעלו למעלה מן הכלי בדי שיהא הכלי ומימי משוקעין במים אלא הכלי טולו צריך להיות משוקע במים ויהיו המים הסמאין שבתוך הכלי משוקע עם כי הסקנא • ואי נגזרין נגזור השקה אפו הטבלה ונאסר הראוה ששמשין ומבל • ורחיצן מומאת המים הינין בומן שאין לו ולחם מיהרה ולרי בוי • ומומאתם מלתא דלא שכיח היא ומלתא דלא שכיח לא גזרו בה רבנן • ולמה בכלי אבן משום דלא מקבלי מומאה • בדקי"ל כלי נלנים כלי אבנים כלי אדמה לא מקבלי מומאה. ופרשנה בתחלת יומא: ומתלכינן עלה מדלין בדלי טמא • [כמו] נגם דלה דלה לנו. לטהר מטלאין בו מים מן הבור והוא מוהר מאליו לטהר אמאי לא גזרינן דלמא אתי לאטבוליהו • ורחינן מתוך שלא הותרה לו אלא ע"י מילוי זכור הוא שאסור להטבילו ולא אתי לאטבוליה • ובן כלי שנטמא ביו"ם מטבילין אותו ביו"ם • ולא גזרינן דלמא אתי לאטבולי כלי שנטמא מערב י"ט • ביו"ם לאטבולי כלים שלהן ומומאת הכלים ביו"ם מלתא דלא שכיחא היא דהא והיירי בה • וכל מלתא דלא שכיח לא גזרו בה רבנן • ומתבנן עלה כלי שנטמא באב הטומאה כו' • ושנינן וולד הטומאה לא משכחת לה דלריך מבילה לחורה שלא יסמא אלא נגי בהנים דאכלי תרומה ושני עושה שלשי ותן זריזין ולא אתי לאטבולי כלים שנטמא באב הטומאה אבל וולד הטומאה אינו סמא דאין שני עושה שלישי בכלי שנגע משמשי בכלי שנגע

[נו' חוס' ד"ה כמה ד"ה שמא וכאוסה מנ' ד"ה ויעבירנו ובמגילה נ: ד"ה ויעבירנו]

לו א מיי' פ"ד מהלי' י"ע הלי' יח [ובר"ע ס"ש מי' מכ' קנין ז ובמג"מ]:

לז ב מיי' שם הלי' ח:

לח ג ד מיי' שם הלי' יח [ובר"ע מהלי' מקוואות הלי' ז ובוס"ע ס"ש מי' קלא קנין מן]:

לט ה מיי' פ"ד מהלי' יו"ע הלי' ח:

רבינו חננאל

שמא יטלם בחצר אחרת מי שאין לו בור בחצרו יעבירם ברה"ר ונגרום נמי יו"ם לאטבולי הכלים אבל שבת • ומתמהינן ומי גזרינן והתנן ושוין שמשיקין את המים • פי' משקין כלי אבן זה שיש בו מים מחוקין שנטמא משקין אותן במקוה הכלי טולו ולכבר שלא יצאנו מן הסקנא על הכלי אלא יהיה משוקע במלא בכלי אבן לפהר אותן המים אבל לא מטבילין שיצאו המים ויעלו למעלה מן הכלי בדי שיהא הכלי ומימי משוקעין במים אלא הכלי טולו צריך להיות משוקע במים ויהיו המים הסמאין שבתוך הכלי משוקע עם כי הסקנא • ואי נגזרין נגזור השקה אפו הטבלה ונאסר הראוה ששמשין ומבל • ורחיצן מומאת המים הינין בומן שאין לו ולחם מיהרה ולרי בוי • ומומאתם מלתא דלא שכיח היא ומלתא דלא שכיח לא גזרו בה רבנן • ולמה בכלי אבן משום דלא מקבלי מומאה • בדקי"ל כלי נלנים כלי אבנים כלי אדמה לא מקבלי מומאה. ופרשנה בתחלת יומא: ומתלכינן עלה מדלין בדלי טמא • [כמו] נגם דלה דלה לנו. לטהר מטלאין בו מים מן הבור והוא מוהר מאליו לטהר אמאי לא גזרינן דלמא אתי לאטבוליהו • ורחינן מתוך שלא הותרה לו אלא ע"י מילוי זכור הוא שאסור להטבילו ולא אתי לאטבוליה • ובן כלי שנטמא ביו"ם מטבילין אותו ביו"ם • ולא גזרינן דלמא אתי לאטבולי כלי שנטמא מערב י"ם • ביו"ם מוהר והיירי אישי בכלים שלהן ומומאת הכלים ביו"ם מלתא דלא שכיחא היא דהא והיירי בה • וכל מלתא דלא שכיח לא גזרו בה רבנן • ומתבנן עלה כלי שנטמא באב הטומאה כו' • ושנינן וולד הטומאה לא משכחת לה דלריך מבילה לחורה שלא יסמא אלא נגי בהנים דאכלי תרומה ושני עושה שלישי ותן זריזין ולא אתי לאטבולי כלים שנטמא באב הטומאה אבל וולד הטומאה אינו סמא דאין שני עושה שלישי בכלי שנגע משמשי בכלי שנגע

עין משפט נר מצוה

מוסף רש"י ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים. הוא הדין דמלי לממר ויוליא מהכ"י לרה"ר, אלא שבנגוב מקומות ומנמים אמרינן יש לנוס להעבירה ד"ר ואין לנוס להוליאה, כגון אם היה מונח בכרמלית או בקרפף או בגינה אלין כאן תיקור הלכה דאוריתא ויש כאן תיקור הענבה כרה"ר, אז הגביהו על מנת לעלות ולא להוליאו ומתוך דהוליאו פטור משום הוצאה, אם לא עמד לנוס בנוים כדאמרינן במסכת שבת (קוכה מנ.). בהנים זריזין הם. שמוצא היו בני מורה ומכיים ומכלים (שבת כ.) בקשים אם בגל, דכתיב בהן (דברים לג) יורו משפטיך ליעקב (שם קיד:) אז: דכיון דבעמנ לעבודה בידוע שלמדוהו הלכות קודש (ערובין קב.). אדם נראה כמיקר. ואין נראה כמתקן עלמו (שבת מ.).

[עירובין סב: וש"נ]

[קוסס' פ"ב]

[שבת כי ומ"נ]

[שבת קלט:]

[שם נג:]

[מי' נדה"ש נמג"ס]

גליון השיס

גמ' נראה כמיקר • עיין לעמות דף מ"ו ע"ב תוס' ד"ה תקוני גנרא:

[עיין תוס' לקמן יח: ד"ה ושין]

[מסמיס סס. ר"ה כנ: סוכה מנ: מגילה ד:]

[לקמן יח:]

[לקמן יט.]

[לקמן יט:]

[לקמן יט.]

[לקמן יט:]

[לקמן יט.]

[לקמן יט.]

[לקמן יט.

שלמי הערמה דאתמירו ביה רבנן טפי ממזיר. דעולה עבר ואפה מיתר והערמה לא דמי לחזיר דאתמירו רבנן בהערמה דהכא טפי ממזיר דאלו מזיר עובר על דברי חכמים ואין מחריבים לומדין ממנו ומעבר תורת עירוב אלבר מעברים סבור לעקום בהיתר ולא יקום אל לבו לחזור ול

רבינו נסים יום טוב פרק שני ביצה

אמר רב חסדא בהמה תליה על נכרי וכו' מיסה תליה על נכרי וכו'. דהא ליפסר למיפלגה בליסה. ליכא מאן דאמר לפי' בהטר לחד לא סרו לאפוקה מעמעמא דרבי שמעון בן אלעזר דאמר [דף יז:] שהפת יפה בזמן שהטר מלא דלא שרית מהאי טעמא אלא בשלו לבל נכרות בשל נכרי לא ואיכא מאן דאמר דקרי ורב חסדא לא אסר אלא בעיסה מרובה שיש בה יותר ממלוי הער ואת דמזן עיסה הכלבים בזמן שהרועים חולבים ממנה חייבת בחלה ונתפת ביו"ט והביאה הרב אלפסי ז"ל בסמוך ומשמע מיניה דאמר למפלגה בליסה

רש"י

רועים ממנה הא חוקים לה בגמרא לקמן גר מצוה כגון דאית ליה גבלה דליפסר לפיים הכלבים בגבלה ומשמע לי דהאי טעמא עדיף. אפי' מהואיל (ה) דאמר"ל דאפילו דרבה דאית ליה הואיל ס"מ לענין מלקי הוא דלא לקי אבל איסורא מיהא איכא הכא אפילו איסורא ליכא משום דהכא לא מיתסר מידי הכא אית ליה גבלה אבל בתופה מיו"ט לחול הא מחסרי לרמים שלריך שיבאו מעלמת וכו' אם ע"ג אין לריך למה שמרחקו בו תמרים: **בעי** מינו' מרב הונא הני בני בתנא. בני ישראל הדרים בכפרים: דרמו עליהו קמחא דבני מילא. המלך הגיל עליהם לאתפות ולבבל לבני מילא אבל מלמתמו: דאמר ריב"ל מזמנין אם הכותי בשבת. כלומר ולא מייפי לשורי טשות כדאיתא בגמרא: ואין מזמנין את הכותי ביו"ט גזירה בשבת ואין מזמנין אותו ביו"ט גזירה שמא ירבה בשבילו ואמרי' (א) אדבריה רבא למר שמואל ודרש מזמנין את הכותי בשבת ואין מזמנין את הכותי ביו"ט גזירה שמא ירבה בשבילו מרימר ומר זוטרא כי הוה מקלע להו כותי ביו"ט אמרי אליה אי נידא לך במאי דמרית ב לן מטבא ואי לא מרחא יתירא אדעתא דידך לא מרחינן איתמר האופה מיו"ט לחול רב חסדא אמר לוקה רבה אמר אינו לוקה רב חסדא אמר לוקה. לא אמרינן הואיל ואי מקלעי ליה אורחים חזי להו השתא נמי חזי להו ורבה אמר אינו לוקה אמרינן הואיל ומזמנין את הכותי ביו"ט גזירה שמא יו"ט והלכתא רבה בידרנהו בפרק אלו עוברין *בפסחים תניא אך ג אשר יאכל לכל נפש שומע אני אפילו נפש בהמה במשמע כענין ד"ל שנאמר *ומבה נפש בהמה ישלמנה ת"ל לכם ולא לכותים לכם ולא לכלבים ד דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע אומר אפילו נפש בהמה במשמע א"כ מה ת"ל לכם (ב) לכם ולא לכותים ומה ראית לרבות את הכלבים ולהוציא את הכותים מרבה אני את הכלבים שמזונותן עליך ומוציא אני את הכותים שאין מזונותן עליך והלכתא כרבי יוסי ה הגלילי דסתם לן תנא כוותיה דתנן

עיסת

פירקין דלמעמ ירבה בבילו דברים האסורים חייבין דאיכא איסורא דאוריתא ואם תאמר הני עבדי דילן היכי מבעלינן להו בזמנא מבא ולא חייבין אבל אם אינו ז"ל שייך הכי כלל דבמזומנין בלבד אמרם עעוי להתבבר בהן הוא דאיכא לאיתם לבי מיהו מעמא דלהרבות בפת בשבילן אסור אלא בדאית ליה. מיהו אחרינא דאיפסר לפרנסותו ביה וכדאמרינן בעיסת הכלבים [דף מח:] ותא"ש מי אמרינן מי

שאתה אומרו בדבר האסור לו ואי אתה אומרו בדבר המותר לו. אלא רבי אלעזר עולה לא כשאתה שונה רבי מתיר וחכמים אוסרין אמר רב כהנא אמר רב רבי הגדה [ה] הלכה כרבי לאיסורא: [דף יז ע"א] מנו רבנן יום טוב שחל לחיות בשבת בית שמאי אומרים מהפלו שמונה של שבת בפני עצמה ושל יום טוב בפני עצמה. ובית הלל אומרים מהפלו שבת. מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושה ישראל והשבתה והזמנים. אמר רבינא אלא שבת ישראל מקדשי לה שבת מיקדשא וקיימא. אלא אימת מקדש השבת וישראל והזמנים. אמר רב יוסף [ג] הלכה כרבי וכדאמרן דגיגא: ח רת"ך שבת שחל להיות בראש הדש לו בחולו של מועד. ערבית ושחרית ומנחה מתפלל של שבת ואומר מעין המאורע בעבודה. ואם לא אמר מחזירין אותו. רבי אליעזר אומר בהודאה ובמוספין מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושה היום בתפלה. רבן שמעון ב"ג ורבי יהושע בן ברוקה אומרים כל מקום שזקוק לשבת מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום בתפלה:

ט אמר (ג) [ד] רב הונא לא לכלה כאותו הזוג. אמר רב חייא בר אבי אמר רב ממה אדם עירובי תחומין מיום עוב לחבירו ומתנה וכ"ש עירובי תבשילין. רבא אמר שביתה ביום עוב לא וכן הלכתא כרבא דהוא בתרתא. ומשתברא לן דהאי מילי בעירובי התחומין דמיקרי שביתה אבל עירובי חצירות דיטול רשות ממה אדם עירוב מיום עוב לחבירו ומתנה. ביום ראשון יאמר אם היום חול בעירוב זה הריני מתחרין לבטלו מבית לאחר ומאחר לבית ומבית לבית ואם היום קדש לא בדברי כלום. ואמאר יאמר אם היום קדש כבר עירבנו לאמול ואם היום חול בעירוב זה הריני מתחרין וכו'. ובעירובי תבשילין יאמר ביום ראשון אם היום קודש אני אוכל לערב. ואם היום חול בעירוב זה משבתי לן לאיפת לובשולי ולתמוני ולהלוקי ולמיעבד כל צרכאי מיומא עבא לשבתא. [ש] ולמחר לא כדאיתא לעיל בפרק קמא (סימן ה)*: ת"ר לא לפיסין מיום עוב לשבת קל ואומר מיום עוב לחול בתמא אמרו [ה] ממלמלה אמה קדירה בשר אף על פי שהיא צריכה אלא לאחיכה אחת. ממלא אחוזה חבית של מים אף על פי שאין צריך אלא לקיתון אחד. אבל לאפות לא יאפה אלא מה שצריך לו. ר"ש בן אלעזר אומר ממלמלה אמה לא התנור פת אפי בדאפת נאפה יפה. בזמן שהתנור מלא. פרש"י שהתערים שלהן קנוים והיו מדביקין בפת בדפוטיהו ומהור שהיו מלא לא לין מקום לאחיעותו להתפשט ויפה נאפה יפה משמע [א] אבל בתנור גדול לא לאפות יותר מכדי טרוקי". וכן משמע מהשבת ר"ש בן אלעזר מהתוס דאיריכי ביה תנא קמא ונקט אמה משמע דוקא אמה שאופה לביתה התנור אבל לא לאחר קטן

הגה"ה

*ובאמת דלמו בקיאין בקביעת דיבמת ולין עשרין ז"ש שי אלא מהוס מתבר אלמיהו לא מערב ומתקה:

אבל מתחוס שאופה בתנור גדול לא:

יא איבעיא להו מי אלא הנא עירובי תבשילין הוא לאחר ולין קמתו מאחר או דלמא הוא לאחר וקמתו לאחר. למאי נ"מ לתקוטי קמתו לאחרים. אי אמרת הוא לאחר ולין קמתו לאחר [לא] צריך לתקוטי קמתו לאחרים. ואי אמרת הוא לאחר וקמתו לאחר (לא) צריך לתקוטי קמתו לאחרים מלי. תא שמע מי אלא הנא עירובי תבשילין הני זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין לא לו ולא לאחרים ולא אחרים אופין ומבשלין לו. כולי האי שהה מקום קמתו לאחרים ולין אופין ומבשלין לו. [ב] שמע מינה הוא לאחר וקמתו לאחר ש"מ. איבעיא להו עבר ואפה מלי. מי קאמרינן דבנן או לא. ואתיא למבשל מהא דתניא [דף יז ע"ב] מי שהיה עירובי תבשילין הני זה אופה ומבשל ומטמין. ואם רצה לאכול את עירובו הרשות בידו. אבל עד שלא אפה עד שלא בישל עד שלא הטמין הני זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין לא לו ולא לאחרים ולא אחרים אופין ומבשלים לו. אבל מבשל הוא ליום טוב ואם טיהרו הוהיר לשבת. ובלבד שלא יערים

תפארת שמואל

ותיקה הלא כתב כרי"ף אח"כ וזוקא כדאמרינן בגרדים וכו' ואולי כתב כי נראה שכל מה שמלא כתב וכן משמע להדיא סוף מלון ולשמא אלמלא מגוי הוא לא כן שדיב עמו בנים לבדה ולא שביתה עמו בנים ואח"כ כתיבי דמיי מלון ולשמא אלמלא מגוי הוא לא כן שדיב עמו בנים לבדה ולא שביתה עמו בנים ר"ש וכן ראיתי בתוס' בשם אביר"ם ס"ל שיבול לזנות ע"י אשה אינ מ"ש כרי"ף מדם לוים לשון אחר"ם כתיבי אבקור ר"ב לבריא אבר"ם ס"ל שיבול לזנות ע"י אשה אינ מ"ש כרי"ף מדם לוים לשון ר"ש וכן ראיתי בתוס' בשם אביר"ם ס"ל קלף אליעזר: (נ) אבל כב הוא לא לא לכלה כאותו הזוג וכו'. ולא"ת אמאי לא קאמר כלכה כרי"ף דיי"ל דלי הני אמר כהי הני מעמא אבל דבר אף אמר אמר מפיים בשל שבת ואם ליתא דקי"ל דהלכתא כרבי דאמר מותר מתקה בשבת ובשבת ובשבת:

ומעמי כב חתרת אלא שמוחי מגוחות דהני אמרכנן. ואלא"כ אלא"ר מ"ר לומר לרמב"ם קבן אלינו אמר מן אלינו הנא דאמר לאין יכול לזנות מל אלמן אלינו הנא דאמר לאין יכול לזנות מל אלמן אלינו הנא דאמר לאין יכול לזנות מל אלמ

דמלאה ממתקן. והמחבי לחם האריך לפרש מטבה ע מה שייך עבילת כלים בהיתרא. [ג] ועוד לפי הטעמים שכתב מותר להעביל כלים חדשים ביום טוב. [ד] אלבך נראה. [ה] דבעמא דרבה שיקר דאלכתא טוחיה לגבי דרב ספ. [ו] וכן מליט זה הטעם גבי שופר ולולב ומגילה (ר"ה כט:) וכן רבא בתרתא הוא. [ז] ומתני שי הטעמים אסור להעביל כלים חדשים ביום טוב:

הגהה"ה

יג [דף כא ע"א] אבר. רב חסדא דאמר חליבה של נכרי וחליבה של ישראל מותר לטחמה ביום טוב משום דפי אסבר לבית בבר בלא שחיטה. אבל עיסה חליבה של נכרי וחליבה של ישראל אסור לאפיה ביום טוב [ח] דהא אסבר לטיפלגה בליבה. וכטמה אפי' הן אמרים לי אסבר לטיפלגן [ט] בעון אמרי חדרו אמרי אמרי אמרי

ב קן סופס הגמ"ש מדיחין וכלי שתיה מדיחין (כט) כל היום שכל היום ראוי לשתיה: ה (ל) * (ל) מותר להטביל (לא) כלי חדש הטעון טבילה (לב) ויש (מ) אוסרים (לג) הוירא שמים יצא את כולם ויתן הכלי מדברי הרי"ף וקן מעמש מרדכי מהרי"ל מהרי"ל וסי"ש שם כמס הרמב"ם ס"ק ו"ל ס"ק ו"ל לאינו יהודי (נו) (לד) במתנה (לה) ויחזור וישאלנו ממנו ואין צריך (יז) בטבילה: הגה ואם הוא כלי שמאו למלאות מ מים (יח) * (לו) ימלאנו מים מן המקוה ונלמה לו טבילה (המגיד פ"ד מהלכות יו"ט הרמב"ם מ כ"ו)

שערי תשובה

(מ) מותר להטביל כלי חדש כו'. ועיין בשמגא מ"ה סימן נ"ו וסימן נ"ו בשמעתא דמיה. והעלה דבמגא ריו"ע לאסור אבל מן המקוה אל ריו"ע לאין מעמילין כלי מתכות אע"פ שלא אבל כלי זכוכית שהוא מדברנן מותר אבל בס"ם בשמגא ריו"ע גופייהו אמילו כלי זכוכית אל ד"ם אין מעמילין אותם מקוה הרי"ל טבילה ז אלא לוקח היום אלא לוקח חול

באר היטב

להליה מ"א וכ"כ מהרי"ל: (מ) אוסרים. ואם עבר ונטבל יש להקל בדיעבד עמ"א: (נו) במתנה. כיון שאינו שכח הוא ועיין סימן רס"א ס"א: (י) טבילה. אבל ביום מ' יטבול בלא ברכה ע"ז: (יח) ימלאנו. וי"ל דלא יכבד דאז אינו מוכח. שעשה לשם טבילה

ביאור הלכה

בשמגא: (בט) כל היום. שם הוא. אבל כרור לו אלא יפתה עוד שוב (כ) אסור להליה הכוס: ז (ל) מותר וכו'. אפילו (כח) היה לו הכלי קודם שבת ויו"ע ולדעת האוסרים (כט) אפילו הגיע לו הכלי (ל) בשבת שנתן לו הא"י במתנה אפ"ה אסור מפני שנראה כשמקבל הכלי ע"י הטבילה דמתחלה הוא אסור להשתמש בה ולכן אסור מדרבנן: (לא) כלי חדש. הנקח מן הא"י. והמחבר סתם ולא הזכיר בלתי כלי מייר ושמעא לאפילו כלי מתכת. דהרבה פוסקים ס"ל דטבילתה הוא מן התורה וגם המחבר סתם כן בי"ד סימן ק"כ. קעיף י"ד ג"כ מותר. להטבל ועיין בבה"ל: (לב) ויש אוסרים. היינו (לא) אפילו בכלי זכוכית ואפילו הוא לוקח שבת ע"מ ול"ר: (לג) ויש"ש וכו'. משמע דמלד הדין מפכים לדעה הראשונה ועיין בב"מ שכתב דמדינא יש לפסוק כדעת היש אוסרים וכן פסק בתשובת שאגת אריה סימן נ"ו ומ"מ (לב) אם עבר ונטבל אפשר דמותר להשתמש בו כיון דיש מתירין אפילו לכתחלה. ואם יש לו ספק על הכלי אם היא צריכה טבילה ר"ל דיש לסמוך על דעה הראשונה ולהטבילה. לכתחלה בשא"א לו לעשות בקל העלות המטתרות בשו"ע: (לד) במתנה וכו'. ולע"ג דלסור לקח מתנה בשבת כמ"ש בסי' ש"ו הכל שרי משום טורח שבת: (לה) ויחזור וישאלנו. ומ"מ לאחר השבת צריך להטבילו כיון דלנשמף יהיה נשקע הכלי תחת ידו הוא כשלו כ"כ הגי"ו והגיא רמיה לוה ומ"מ יטבילנו בלי ברכה או יטבול כלי אחר עמו ויברך על שניהם: (לו) ימלאנו מים. ואינו מבקר לזו אינו מוכח שעשה לשם טבילה ומשום זה דוקא אם אין לו כלי אחר לוקח שבת

בשמגא: (בט) כל היום. שם הוא. אבל כרור לו אלא יפתה עוד שוב (כ) אסור להליה הכוס: ז (ל) מותר וכו'. אפילו (כח) היה לו הכלי קודם שבת ויו"ע ולדעת האוסרים (כט) אפילו הגיע לו הכלי (ל) בשבת שנתן לו הא"י במתנה אפ"ה אסור מפני שנראה כשמקבל הכלי ע"י הטבילה דמתחלה הוא אסור להשתמש בה ולכן אסור מדרבנן: (לא) כלי חדש. הנקח מן הא"י. והמחבר סתם ולא הזכיר בלתי כלי מייר ושמעא לאפילו כלי מתכת. דהרבה פוסקים ס"ל דטבילתה הוא מן התורה וגם המחבר סתם כן בי"ד סימן ק"כ. קעיף י"ד ג"כ מותר. להטבל ועיין בבה"ל: (לב) ויש אוסרים. היינו (לא) אפילו בכלי זכוכית ואפילו הוא לוקח שבת ע"מ ול"ר: (לג) ויש"ש וכו'. משמע דמלד הדין מפכים לדעה הראשונה ועיין בב"מ שכתב דמדינא יש לפסוק כדעת היש אוסרים וכן פסק בתשובת שאגת אריה סימן נ"ו ומ"מ (לב) אם עבר ונטבל אפשר דמותר להשתמש בו כיון דיש מתירין אפילו לכתחלה. ואם יש לו ספק על הכלי אם היא צריכה טבילה ר"ל דיש לסמוך על דעה הראשונה ולהטבילה. לכתחלה בשא"א לו לעשות בקל העלות המטתרות בשו"ע: (לד) במתנה וכו'. ולע"ג דלסור לקח מתנה בשבת כמ"ש בסי' ש"ו הכל שרי משום טורח שבת: (לה) ויחזור וישאלנו. ומ"מ לאחר השבת צריך להטבילו כיון דלנשמף יהיה נשקע הכלי תחת ידו הוא כשלו כ"כ הגי"ו והגיא רמיה לוה ומ"מ יטבילנו בלי ברכה או יטבול כלי אחר עמו ויברך על שניהם: (לו) ימלאנו מים. ואינו מבקר לזו אינו מוכח שעשה לשם טבילה ומשום זה דוקא אם אין לו כלי אחר לוקח שבת

באר היטב

בשמגא: (בט) כל היום. שם הוא. אבל כרור לו אלא יפתה עוד שוב (כ) אסור להליה הכוס: ז (ל) מותר וכו'. אפילו (כח) היה לו הכלי קודם שבת ויו"ע ולדעת האוסרים (כט) אפילו הגיע לו הכלי (ל) בשבת שנתן לו הא"י במתנה אפ"ה אסור מפני שנראה כשמקבל הכלי ע"י הטבילה דמתחלה הוא אסור להשתמש בה ולכן אסור מדרבנן: (לא) כלי חדש. הנקח מן הא"י. והמחבר סתם ולא הזכיר בלתי כלי מייר ושמעא לאפילו כלי מתכת. דהרבה פוסקים ס"ל דטבילתה הוא מן התורה וגם המחבר סתם כן בי"ד סימן ק"כ. קעיף י"ד ג"כ מותר. להטבל ועיין בבה"ל: (לב) ויש אוסרים. היינו (לא) אפילו בכלי זכוכית ואפילו הוא לוקח שבת ע"מ ול"ר: (לג) ויש"ש וכו'. משמע דמלד הדין מפכים לדעה הראשונה ועיין בב"מ שכתב דמדינא יש לפסוק כדעת היש אוסרים וכן פסק בתשובת שאגת אריה סימן נ"ו ומ"מ (לב) אם עבר ונטבל אפשר דמותר להשתמש בו כיון דיש מתירין אפילו לכתחלה. ואם יש לו ספק על הכלי אם היא צריכה טבילה ר"ל דיש לסמוך על דעה הראשונה ולהטבילה. לכתחלה בשא"א לו לעשות בקל העלות המטתרות בשו"ע: (לד) במתנה וכו'. ולע"ג דלסור לקח מתנה בשבת כמ"ש בסי' ש"ו הכל שרי משום טורח שבת: (לה) ויחזור וישאלנו. ומ"מ לאחר השבת צריך להטבילו כיון דלנשמף יהיה נשקע הכלי תחת ידו הוא כשלו כ"כ הגי"ו והגיא רמיה לוה ומ"מ יטבילנו בלי ברכה או יטבול כלי אחר עמו ויברך על שניהם: (לו) ימלאנו מים. ואינו מבקר לזו אינו מוכח שעשה לשם טבילה ומשום זה דוקא אם אין לו כלי אחר לוקח שבת

ביאור הלכה

המחבר שם דמיס הייט דוקא קכוס דמיס אבל דמיס בעצמה שרי: ח מותר להטביל וכו' ויש אוסרים. וכו'. טעם אלו הני דעות הוא דבמסכת פלה דף י"ח אמרינן דלכו"ע אסור להטביל כלי עומא אפילו מיו"ע. ומן רבה הטעם נראה שמא יעמיקו דיא. ברה"ל ובגיהה ריו"ע אמו שבת וכ"ב יוסף אמר הטעם שמא ישמוט ויפרוץ כלים אלא מי מיטיבה אמו כלים דמי קמיטה וכ"ב מיי נתן טעם שמא יפרה הכלי אלמנלו עד זמן ריו"ע ובגמ אמיו אמו ר' אמלאכה ויבוא לידי מקלה שבשת ויפחמם בו מרומה קודם הטבילה ובגמ נתן טעם דגרמה כמתקן כלי הרי"ף הבית לא רק טעם רב יוסף וטעם רב מיי ומ"מ לפי אלו הבי טעמים אומר להטבל כלי חדש דלשמא יפמוט ליפא למיגור דהא לא מעכמא כלי חדש דצריך טבילה ויהיה שייך בו קמיטה דיהיה שייך לגיגור אמו כלים דבני קמיטה וגם שמא יפרה ליפא למיתר דזיקא בכלי עומא אם יפרה אמו בו תרומה ויאכלנו עבדי איסורא שאכל תרומה שמאה אמא"כ בכלי חדש גם אם יפחמם בו בלי טבילה אין המאכל אחר ואע"ג דעבדי איסורא במה שמפחמם בו בלי טבילה אע"ה משום דה לא גזרינן שמא יפרה מין דעבד"ם אינו אוכל איסור וגם אין איסור זה כ"א מדברנן אפילו לעבד אינו אוכל איסור הוא מה"ת ולכן לדר"ש מותר להטבל כלי חדש אבל הרא"ש פסק כשמעא דרבה. ודבא הה הטעם שייך גם בכלי חדש הנקח מן הא"י שנריך טבילה ואפילו כלי זכוכית דעבילתה לכו"ע הוא רק מדברנן ג"כ אסור להם אוסרים הוה כ"כ האחרונים ואע"ג דקי"ל דכלי שנעשה בשומאה דרבנן שרי לגעול בשבת ויו"ע אמו אתם הוא לא מיקרי מתקן כ"כ מין דבר שנעשאתו היה לאו להשתמש בו דברים עמאים אבל כלים חדשים דלא היה לאו להשתמש בו קודם טבילה כלל אפיר הוי מתקן. והנה מדעת המחבר משמע דמפכים לדינא לדעה קמייתא. ועיין בשמ"ג דעשאר בקושיא על המחבר למה הוא פוסק לקולא אף בכלי מחבת אבל"ם מיו"ד סימן ק"כ מ"ל פוסק דהוא לחומרא ולפי דעת הרי"מ אפכ"ג בשבת לחומר טבילת כלים שנעשאו בשומאה לחומרא משום מתקן גם בה יהיה אסור משום מתקן ולענ"ד אפשר דס"ל דבה לא שיך מתקן כיון דאף אם שמחם בהכלי אבל טבילה ג"כ אין המאכל נאחר בדיעבד לכו"ע ומי יש לחלק בין המאכל נאחר להשתמש בה מרומה עד שיטבילו לשם מרומה אפ"ה מותר להטבל טבילה זו פו"ע כיון דבעצם הכלי זו טהורה ואינה אסור לאסור בשומאה ס"ל לא מיקרי זו בשם מתקן וה"ל הטבילה בכלים חדשים אינה לאסור בשומאה מי לא עמאה ולכן בשאל אלאה מרשים אינה אלא לקדושה אבל לאיסורא אינה אסור ומה הטבילה לא שום איסור להשתמש בה ואפילו רבנן שאסרו להשתמש בה עד שיטבילה אע"פ. אין המאכל נאחר לכו"ע ע"כ לא מיקרי זה בשם מתקן בלעג"ד להטעם שבבת הש"ס מפני מומר הקושיא וכה אמילא מיושב הקושיא שהקשה הרש"ש על הרי"ש ואף דלכאו הרי"ש עדיין מוקשים קצת מ"מ דברי הש"ע מומר הקושיא וכה אמילא מיושב הקושיא שהקשה הרש"ש על הרי"ש ואף דלכאו הרי"ש עדיין מוקשים קצת מ"מ דברי הש"ע אינו אמר אלא לחומרא אבל לקולא אינו אמר אלא לדינא דעבילת כל הכלים הוא מדברנן: * אמלאנו מים. עיין בא"ר מש"כ לאיזו מקרן הוא מ"מ ונקשה לי דש"כ. בשאה נדה נקי"ל מיו"ד סימן קנ"ו דמומרת לעבוד בשבת והטעם משום דגרמה כמיקר ואין אחד מן הפוסקים שאמר דוקא בלי גרמה אפ"כ מלאתו קושיא זו בספר יהושעת יעקב ויש"ב משום דמנהגנו לברך אחר הטבילה ע"כ בשעת הטבילה לא מינכר אבל זה לוקח דמיום לרמ"א בסימן ר' מיו"ד אבל בהמחבר שם דסתם כשיעת כוב הראשונים ומעבע כולם דס"ל דבכל טבילה מברך קודם הטבילה לבד מטבילת גר משום דאמרי גברא לא חזי היה לו לזהיר בסימן קנ"ו שלא ולא מברך וגם אינקבא דדינא קשיא לי האיך הביאו לאלאות מים על ממר. זה מי עדיף מערוס דתנן בתרומות פ"ש לאיזו פורס משום לאיזו יכול לברך אין אחשב לחומרא דמיירי לברך בשבת ואין לו אחר אבל קושיא לאאיזה קשה. ונראה דמתחילה הייט אומר דמומר לברך בעת שמקבל הכלי בתוך המים ומעכלו וה"ה לענין הה אומרת לטבול אף בברכה מקודם לדעת המחבר והטעם משום דכיון דבעצם הטבילה לא מברר מילתא כלל משום דגרמה לאלאות מים אז מדה משום דגרמה כמיקר שוב ממילא

שער הציון

(כו) מ"א בשם מהרי"ל: (כח) מ"ש: (כט) בגמ': (ל) ולענין ויו"ע משמע בסמ"ג דמפכים לקבל והשאלת אריה סימן נ"ו אוסר גם בה ע"ז ואינו מוכרח לגיגה: (לא) סמ"ג: (לב) מ"ש ומיין בסמ"ג שבאר דמשמע דה"ה בכל" בעין זה לענין מבטל בשבת בכל דבר דאיכא פלוגתא דרבותא אין

הארות והערות: 1) עיין סימן רנ"ג מ"ב סקצ"ח וסימן שי"ח מ"ב סק"ב משי"כ בזה:

והגמ"י פכ"ג מה"ע): ח יכוס (לז) ששתה בו אינו יהודי מותר (יב) להדיחו לד"ה: ט * יומותר לשפשף הכלים (יג) (לח) בכל דבר (לט) חוץ מכלי כסף בגרתקן ונתקשו (מ) יומפני שהוא ממחק לכלי כסף שהוא רך: י * יאין חופפין כלים (יד) במלח לפי (מא) שהמלח נמחה כשחופף בחזקה: שהוא שמרי יין כשנתיבשו

באר היטב

מ"ש בשם המגב"ן: (יב) להדיחו. דהא גוף הכלי היתר הוא והיין אוסרו וכשמסיר אינו מתקנו אלא כמסיר ממנו גרף של רעי. ומשמע בשבת דף מ"ו בתוס' דאפילו יש בכוס פרורי פת שצריך לו אבל בגרתקן הוי יהודי מותר לעלעלו ולא הוי בשיש לדבר איסור דבעלייה לגבי כוס עיין סי' ש"מ סכ"ו. אסור לבטל איסור בשבת אז מ"ש דאין לך תיקון גדול מזה כמ"ש סי' תק"ו ס"ב אבל מותר לשער שעיר אפי' נתערב בו"ש ולא נודע לו עד בשבת ס"ה סי' ר". וי"ל דיבש בשבת שנתערב מותר. להשליך מ' בשבת דאינו אלא מותרת בעלמא

משנה ברורה

(לג) דאל"ה אסור מפני שמפסיד הנרכה בדיעבד: ח (לז) ששתה בו וכו'. יין אף שבלא הדחה אסור להשתמש בו אפ"ה לא מקרי מתקן ע"י (לד) דהא גוף הכלי היתר הוא והיין אוסרו וכשמסיר אינו מתקנו אלא כמסיר ממנו דבר המאוס ואם יודע שלא שתמש בו היום אסור להדיחו וכ"ל בס"ג בס"ב ואפ"ה מותר לעלעל הכוס אף בלא הדחה ואפילו יש בכוס פרורי פת שצריך לו אפ"ה בהיין (לה) אפ"ה מותר לעלעל לכוס ולא הוי בשיש לדבר איסור *דהפירורים בטלים לגבי הפת". כתב בתרומת הדשן דאין לבטל איסור בשבת דאין לך תיקון גדול מזה ואף דמ"ד סימן ע"ש ס"ו בהגא"ה ס"ל דאף במול אין לבטל אוס איסור להוסיף עליו עד שיש אפילו אם סוף איסור דרבנן (לו) מ"מ נקרא מניה לענין יבש מיבש שנתערב מד בתרי דבטול יכול להוסיף עליו עד שיש כדי לבטלו" אא"כ כלאיים מ"ד סימן ק"ט. ובשבת ויו"ט אסור אוס דמקרי מתקן (לז) ויכול דמקרי קלי איסורא שרי. כמ"ש בסימן תק"ז ס"ב. (לח) ומומר לשער שעיר אפילו נתערב בע"ש ולא נודע לו עד שבת. ודוקא לשער בדעת ובמלאה עיניו הא למדת לא אע"ג דמדינא דמלוה שרי הכא. נראה כמתקן עושה מעשה בדיש [ממ"ג]. כתב המג"א דיבש מיבש שנתערב אד בתרי מותר להשליך אחד מהן לחתיר האחרים לכיון לאיזו אלא אומרת בעלמא דמדינא כל שאין נאכל לאדם אחד שרי ע"כ לא הוי זה כמתקן. אבל עריפה אם הוא לאחוץ לו לאם וכדומה בלון דבעי הדחה דמשמע שבטוף היטב לא הדחה בטלה אלא לעשות זה בשבת דהוי כמתקן [ממ"ג עי"ש עוד]: ט (לח) בכל דבר. ואפילו בחר ומול (לט) כשיחל להם מקום מבעוד יום שאינו מוקצה [ונראה דדוקא כשהיה אחול מבוטל מאיס מע"ש אז שלוקח עתה אחול בלי מערבות מיס אז לחיפך כשמותן הרבה מיס אלא יתרבן כלל אחול אחד לחבירו דאל"ה יש בזה משום תשש לוקה כוסים כמבואר לעיל בסימן שכ"א אב"ש. ועיין לקמן בסוף סימן שכ"ו דיוכל ליקח אחול בדיש. ואע"פ שאסור דגריר והוי ממחק מ"מ הוי. דבר שאין מתכוין ושרי אבל גרתקן הוי פסיק רישיה ומהרי"ל היה אוסר לשטוף אם הזכוכית בטבולה שונעל להלהרן ונרוך בעם לחה (מ) ואפשר דס"ל דדוקא להדיחם הכלים שיהיו נקיים שרי אבל לא להדיחו (מא) (לט) חוץ מכלי כסף וכו'. ושאר כלים (מב) אפילו בגרתקון ממי שרי: (מ) מפני. שהוא ממחק. וע"כ אסור להשתמש בכוסות אף שלא בריחים רק בגץ וכדומה דדומה לממחק [ממ"ג]: י (מא) שהמלח נמחה. והוא דומה (מג) לריסוק הגלב והכרך המבואר בסימן ש"כ ס"ק ע"ש הטעם מע"כ וע"כ כתבו הפוסקים (מד) דדוקא לחוף בהמלח אסור אבל מותר (מה) לימן המלח להמיס ממדיה בהם כלים ואע"ג דמשמה ממילא כמו שם דמותר לימן הגלב לתוך המים אע"פ שנמחה ממילא ואינו חושש

שער הציון

לאסור בדיעבד: (לג) ולא עדיף ממה דקי"ל דערוס אסור לחרוס מפני שאסור לברך: (לד) הרא"ש: (לה) מ"מ: (לו) מו"ש ולא לאיר"מ כמו שנין המ"א לעיל בס"ו דהייטו לדעת המחבר שם משום קושית הדגמ"ר עי"ש ולרוך לעיין בסמ"ל גופא אין יוליר דיש לפי קושית הדגמ"ר ואין בידי כעת: (לז) מ"מ: (לח) הה"ד: (לט) ב"י וש"ב: (מ) מ"א ולפ"ז להחיר הבכיעים בשבת ג"כ אסור סמ"ג: (מא) עיין בח"מ שכתב דלא נהירא דבמגא ריו"ע לאיסור אבל מותר להטבל בכל דבר אפילו בכלי מלאיר אלא דאפ"ה מותר והוא מירן דמהרי"ל מיירי שלא לצורך היום ואפילו בהדחה בטלה בטלה: (מב) ב"י וש"ב: (מג) ב"י: (מד) מ"א ובש"ב: (מה) רק שיהיה אסור אסור מחמת מי מלח הנוכר בסימן שכ"ו וכ"כ הט"ז בסימן ש"כ סק"ט:

הגהות ותיקונים: א) הכוס: ב) לבשלו: ג) רס"ח: ד) וחול:

ગુજરાત રાજ્ય વિધાનસભાની ચર્ચાઓ

૧૯૬૦ થી ૧૯૬૪ સુધીના પ્રશ્નોત્તરી

לדברי הכל צריך טבילה בברכה כיון דהכסף במקום המשמש אלא דבכלי
של עץ דמשמש בעץ המס הוא דים מחמירים להצריכו טבילה וברא
שלורת זה הכלי הוא דהכוס הוא של עץ ומוקף סביב הספה שלהם
כסף והרגל הוא של כסף ונכנס מתחת שולי הכלי לתוך הכלי והנסכא
בלמעא תוך הכלי דהשתא הכסף
מעמיד הוא וגם משמש קצת דרך
המעמיד דהיינו הנסכא שבאמצע
ואפילו הכי כיון שעיקר המשמש
הוא בשל עץ אין לברך עליו דבתר
העיקר של כלי אזלינן אבל בכלי עץ
שיש לו משוקים של ברזל אין צריך
טבילה כלל אף לים מחמירין כיון
דאין משמשים דרך המעמיד כלל
דאין כאן מתכות בפיס כלל אלא
מבחוץ בלבד ולורת כלי זה כדפרישית
כתבו המרדכי (פי' תמגע) על שם הר"ם מבוגבורק שהיה דן בו שאין
צריך טבילה הואיל דהמקבל הוא של עץ וזה על פי הסברא הראשונה
אבל יש מחמירין מולקין עליהם ומצריכין לה טבילה בלא ברכה:

ז **ואם** משכן לו הגוי כלי וכו'. ויש לתמוה בדברי רבינו דכתב
ואם אינו יודע אם בדעתו לשקעו וכו' דכיון דבגמרא קמיבעיא
ליה סתם משכנתא מאי ולא אפשיטא משמע דאפילו יודע בו שאין
דעתו לשקעו נמי קמבעיא ליה וכ"כ הסמ"ק (פי' קצת עמ' קפג)
להדיא ואין דעתו לשקעו מטבילו מספק בלא ברכה ושאר כל הפוסקים
ג"כ כיון שכתבו סתם משכנתא כלשון התלמוד משמע דסברא להו
דאין לחלק וברא לפע"ד דרבינו סברא ליה דהיכא דיודע בו שאין
דעתו לשקעו אסור להשתמש בו אלא מדעת הגוי משום גזירת דעת
דאסור אפילו בגוי כדאיתא בפרק גיד הנשה (חולין לד.) אלא דבאינו
יודע אם בדעתו לשקעו דאיכא ספק ספיקא יכול להשתמש בו ואייב
הוא לטובלו קודם שישתמש בו ולכן כתב רבינו אם אינו יודע דאז
משתמש בו איכא פלוגתא בטבילה דאם יודע דאין דעתו לשקעו אז
אסור להשתמש בו משום דאיכא גזירת דעת ואין מקום לפלוגתא זו
אבל ודאי דבר פשוט הוא דמודה רבינו לגבי דין טבילה אין חילוק
בין אינו יודע ליודע דאין דעתו לשקעו וכן כתב במהרי"ל בהלכות
פסח (הלי הגעלה ה.) דאיתא בה משום גזירת הדעת אם משתמש
במשכון של גוי טרם שנחלט לו ולא קשה מעובדא דרב אשי דהיה
משתמש במשכון של גוי דאיהו הוה סברא ליה משכנתא כזבינא אי
נמי חזי לגוי דדעתיה לשקועיה אבל לדידן דמספקא לן אי משכנתא כזבינא אסור לן מפני גזירת דעת אם לא דאיכא נמי ספק אי
דעתיה לשקועיה דהשתא הוי ליה ספק ספיקא ספק אי משכנתא כזבינא ואם תמצי לומר לאו כזבינא דילמא דעתיה לשקועיה כנ"ל
לישב דברי רבינו:

ח **ומ"ש ויש אומרים לקולא.** כן פסק הרמב"ם לקולא והביא בית יוסף דברי הר"ן שכתב דהרמב"ם לטעמיה אזיל שסובר דטבילת
כלים אינו אלא מדברי סופרים אבל הרשב"א כתב בשם הראב"ד דמשכנתא צריכה טבילה ונראה לי שהוא העיקר ע"כ ובסוף הסימן
הביא בית יוסף תשובת הרשב"א דמדברי הרמב"ם יראה שהוא סובר שהיא מדאורייתא וכו' ונראה לי דהרשב"א דקדק ממה שכתב הרמב"ם
על מה שדרשו רבותינו ז"ל וטהר הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת מפי השמועה למדו אלמא שהוא דאורייתא דלשון מפי השמועה בכל
דוכתא אין לו פירוש אחר אלא שכך קבלנו אים מפי אים עד משה רבינו עליו השלום הלכה למשה מסיני א"כ הוא מדאורייתא אלא

נלקוחין וכמעשה שהיה פירוש בכלי מדין אבל שאולין לא ומשמע
דשכורים שוים לשאולים וכ"כ הרשב"א בתורת הבית (הקצר ב"ד ש"ד
נב:): [ומ"ש אבל ישראל שלקח מן הגוי והשאילו לחבירו
אסור וכו'. כן כתבו שם התוספות (ד"ה אבל) והרא"ש (פי' לה) בשם
רשב"ם וכן כתב סמ"ק (מי' קצט) וכתוב בהגהות אשירי (שם) אבל אם
לקחו מבירו לחתוך קלפים ולא לצרכי סעודה אין צריך להטבילו שהרי שאול
הוא בידו עכ"ל והיה נ"ל דישראל שקנה כלי מגוי לסחורה אם מכרו
לישראל אחר אין הקונה צריך
להטבילו דכיון דלא נתחייב בה
הראשון שהרי לא היה עומד אלא
לסחורה ודמי להא דהגהות אשירי
בלקחו לחתוך ולא לצרכי סעודה אבל
מדסיים וכתב שהרי שאול הוא בידו משמע שאם היה לקוח בידו היה
חייב טבילה ואם כן הוא הדין בלוקח מהעומדין אבל ישראל לסחורה
כיון שמגוי לקחם וכן הורה מורי הרב הגדול מהר"י בי רב ז"ל:]

ט **ואם** משכן לו הגוי כלי וכו'. אם איבעיא להו משכנתא מאי
אמר מר בר רב אשי אבא משכן לו גוי כסא דכספא ואטבליה
ואישתי ביה ולא ידענא אי משום דקסבר משכנתא כזבינא דמיא אי
משום דחזי לגוי דדעתיה לשקועיה כלומר שלא לפדותו עוד משמע בהדיא
דהיכא דדעתיה לשקועיה פשיטא לו דבעי טבילה ובדלא דעתיה
לשקועיה הוא דאיבעיא לן ולא איפשיטא דאיבעיא לן ולא איפשיטא
מהלכות מאכלות אסורות (ה"ו) לקולא וכתב הר"ן (לט: סוד"ה גמ').
דלטעמיה אזיל שסובר דטבילת כלים אינה אלא מדברי סופרים אבל
הרשב"א (תוה"ש ב"ד ש"ד לה:) כתב בשם הראב"ד (ע"ז עה: ד"ה משכנתא)
דמשכנתא צריכה טבילה ונראה לי שהוא העיקר ע"כ. וכתב סמ"ג
(לאוין קמח מז.) שגם מקצת רבותינו שבצרפת פוסקים להקל ויש מטבילין
אותו בלא ברכה וכן כתב במרדכי (פי' תמגע): **ומ"ש רבינו או יקנה
כלי אחר ויטבילנו עמו.** כן כתבו התוספות (עה: ד"ה אי) וכן כתב
המרדכי (שם) בשם רש"י טו] והכי נקטינן: **מצאתי** כתוב בתשובה
משכנזית (ז) כשנשתקע ברשות ישראל צריך טבילה שניה בלא ברכה
דראשונה כלא זבניה דמי וכעומד ברשות הגוי דמי הילכך לא מהניא
אותה טבילה וצריך להטבילו לאחר שבא לרשות ישראל (ח):

אין צריך. [(עז) אבל ישראל שלקח מן הגוי
והשאילו לחבירו אסור השני להשתמש בו בלא
טבילה כיון שכבר נתחייב ביד הראשון:]
ט (יז) [ב] ואם משכן לו הגוי כלי אם נראה בדעת
הגוי שרוצה לשקעו בידו צריך להטבילו ואם
אינו יודע אם בדעתו לשקעו מיבעיא אם צריך
טבילה ולא איפשיטא. [ב*] ויש אומרים לקולא
שאין צריך טבילה וטוב להטבילו בלא ברכה או
יקנה כלי אחר ויטבילנו עמו:

(ז) **האגור** (סי' אלף שיג) בשם מהר"י מולין (שו"ת מהרי"ל סי' נט): (ח) **אמנם** באיסור והיתר הארוך (כלל נח דין צא) כתב דאינו צריך לחזור ולטבלו אלא אם כן הוסיף לגוי מעות וקנאו ממנו דאז צריך לחזור ולטבלו דאדעתא דהכי לא טבלו לכתחלה עכ"ל:

פרישה

(עז) **אבל ישראל שלקח מן הגוי.** פירוש קנין גמור: (יז) **ואם משכן לו הגוי כלי.** עיין בדרישה:

דרישה

[ב] **ואם משכן לו הגוי כלי.** סוף מסכת ע"ז איבעיא להו משכנתא מאי אמר מר בר רב אשי אבא משכן לו גוי כסא דכספא ואטבליה ואישתי ביה ולא ידענא אי משום דקסבר משכנתא כזבינא דמיא אי משום דחזי לגוי דדעתיה לשקועיה כלומר שלא לפדותו עוד, משמע להדיא דהיכא דדעתיה לשקועיה פשיטא לן דבעי טבילה ובדלא דעתיה לשקועיה הוא דאיבעיא לן ולא איפשיטא: [ב*] **ויש אומרים לקולא כו' עד או יקנה אחר ויטבילנו עמו.** ז"ל ב"י מצאתי בתשובת אשכנזית כשנשתקע אחר כך ברשות ישראל צריך לחזור ולהטביל בלא ברכה דראשונה כלא זבניה דמי וצריך להטבילו כשהיא עומדת ברשות ישראל:

הגהות והערות

טו] **במרדכי** הביאו בשם תשובות רש"י, ובתשובות רש"י לפנינו לכאורה לא משמע כן, עיין תשובות רש"י מהדורת אלפנבין סימן שלה ועיין בספר האורה סי' פב דין כפות עמ' 92:

באר הגולה

כה בסמ"ג מ"ע ל"ד ופ"י בסמ"ג מ"ל בדבוס ומלי ו"ל לא בהמלא בסמ"ג ולא ל"ל ומפיק מכל דין זה כמה ל"ל :

גליון מהרש"א

(מ"ש מפיק ל') אף הוא חשוד להחליף . עיין מ"ש ל' המעתיק ל"ש : (סב) חשוד להחליף . והבלח לבר מזה דחשוד לרבר שאין רבים מקילין בו חשוד להחליף והוא דעתה דאמו מלה הוא דבר שרבים מקילין בו ומ"ש מומר לרלות כשר לחתיכה ובבר השנו תלוי בכל ח' עבודה מלי מ"ה (סב) ו"א שאין מחקירין . להסקיר ון לפי שחשוד על סתם יינם אם לא מבר בפירוש שבירה מגיעת שכר טוכבים מ"י ת' דבר שמואל אבוהב מ' מ"ש : (סב) ועל"ל מיסן מ"ה מ"ש . ומ"ש מ"ה בהגה"ה :

באר היטב

(כו) חשוד . כתב הש"ך הטעם מפנס דהוי מומר לעומו דבר אבל לא מומר לעומו לאחר דבריהם דאפילו אם המוד לדבר ל' מיט מחוד לדבריהם אחרים והלא כתב"ה ע"ש וכתב כת"ר דבריי הניח כאן בשם הרמב"ם המחוד

מחוד לדבר ל' מיט מחוד לדבריהם אחרים דמשמע כולם סוגיא דרים מלין וסוגיא דבכורות פרק מי כמה דף לי' (וע"ש מעוד ב' בתוס' ד"ה וחכמים) וכמה דוכתי בש"ס וכן בדברי הפוסקים וסמ"ו בסמיף ד' (ועל"ל ס"ק י"ל) משמע לחדיא דבדברי רבי' יהוחנן סוף כמ"ל וכל זה פשוט בעיני לא הוכרלתי לתבנו אלא מפני שראיתי לבה"מ בסמיף ב' שכתב דרך מחרת וכתן דמ"ל בדרך אחרת וכתן דמ"ל דמ"ל דמ"ל דמחוד לדבר אחרים לא מחוד לדבר אחרים דמ"ל :

רגילים להקל בהם אף הוא (כו) חשוד להחליף מ"ו ו"א שאין מפקידין אצלו דבר האסור מן התורה אלא בשני רוחמות (ועי"ל מי' קי"ם ס"מ) :

לסקל בו מחוד לכל סהורה כולם ס"כ סגיה דבריי כרבנ"ל בסמ"ק וכמוד בחיומם על שסתמו וכתבו מחוד לדבר אחד מיט מחוד לדבריהם אחרים ולא בילחרו הדברים עלריכין ביאור רחב עכ"ל ולא ירדתי לסוף דמהו והדבר ברור כמ"ש ועי"ל סימן קי"ל סעיף ד"ס עוד מדיני המוד :

באר היטב

ולא"ש ס"ס נאמן מל מל אחרים לסמיד . מלינו שהוא מעוסר דאין אדם מומל ולא לו והוא מולק מ"ה דקי"ל המוד מל הדבר לא דנו ולא מעידו וכך יש לסמוך לעסקה מכל :

באר הגולה

א מסגי"ברים' מנוגה מוכבי רף ע"ם : ב בסמ"ק רב יוסף כי' סם : ד בסמ"ק רב יוסף ח' מסקנא בגמ' סם : ו בסמ"ק רב נסון ובו' סם : ז בסמ"ק בדמוי בר קפ"ל נמי נהם מ' בסמ"ק מוכלת בכם ומ"ל דכיבים מני מלקוריים לחבלת מרגין ומעברים מיומ מכולה מחבלים לבל מכולה כלי מוכלת מדין מיכוה מוה ונמי מ' מסם מוסמת סם : ח מסני מקומות

הגהות הב"ח

(מ' קיב ס"ק ב') ולדוקיה מני . בכל שאם כלי (שם) ולא מני . נמצאם

פרי חדש

(סימן קיב בש"ע סעיף א') צריך להחבילם בשקה כו') כגון בכמבים מכולה ע מהקולין כלי מנוי' כי' לינם לעמן מוחמה ומכבה מלה מ"ים ובמו לה כל דבר אחר יבא בלם מכבנו מלם ומכר ומכי מנוי' לעמו מלינו מרכב מלם בשבכמן מיני מעולה מוכבי מכבנו' לא מיני מוחמה כר' ובין שבמוה ומכר אמרו מבנים מוכיח לי מכבה אמר מכבנו מנוכנו מנוכנו' לי מכבי מ"ה מנוכנו ומכבי מ"ה מנוכנו' לי מכבי מ"ה מנוכנו ומ

לעוי: (ד) דוקא שלחלה ידו במי מקוה כו'. *) מקוה כגיה כרב לסתגדל. פס כי כבוהו בתקומה מוגה מלא דק כלל בבג"ס זו. גם כי מעמקין אחר דברי המרדכי סוף עבודה זוכרי כמו שמעתיק בסמוך בסם ד"מ מ"מ לריך לבבוי דברי המרדכי ולפרשם כמו מלעים לפניו ומלא מזיר מיקרא דכא מילמא דזכר כבור וכ"ם דהמם ידו במים מבני וכוא מם שמעינו במסנה פרק ח' דמקוואות שלומו ידו בלדם וכבלים ומטבילין ממלים ומם כדיים לת ידיו במים מבוים כ"ם אומר ריבם לת ידיו כדי שיבולו בבם המים ומכ"ם כדיים ידו קודם מחיתה מבוים לפי שמשקה שבל ידו. ומחבר למי המקוה ולין כלון הלה כבר: (ב) אם ארבעים סאה. כ"י ל"ל מבחב כבור ולא בעומחה בסקן ולא בעומין מ' מלה וחיבן מקוה לפי מבלה בסבר בבמות מתי ידיים מני בבמות מתי מ"ל לבון בבור בם

ל"מ דין ק': **ט** אבל פריליא"ש טעונות טבילה. מפני שלולין עליו ממש כאוכל כן הוא לשון כסמ"ק וסיימו שקורין בל"ל רויל"ש: **י** שאצ"ב טבילה. כשעם מבואר שם דלא כלי כסודה כן דכל דכשבטמה חזיא לאכילה משום הכי לא חשיב כלי כסודה דעדיין צריכים כו'. **יא** הברזלים ביזול לו צלייה ע"כ. קשה דבאו"ח כלל ל"ח דין ב' דיעמד כברזלים לבכין כל שמיעה מפפשיטין כו' דלא"ל טבילה דכלי כסודה וכיון דבאמת מתקנים אותו לצרכ דברזלים נרעו עפי' מל"מ לעמגן למאכל אחר מעמ"כ סכין כל שמיעה שאפשר לעמגו למאכל אחר וכ"כ בגליון מהרי"ל דבכוף אכלות מיקרי דברים שעושין בכסם אוכל דיש לו"ל דיש לעמגו למאכל אחר אלא כמ"ש כמפרים דמספרים כל ירק אל"ל. טבילה ולי"ד לגבי מבלה דבהם אינו כלי שמשמש בו אוכל. כלי כסודה מיתתי לו כל שהן כלי אומנה דהם מחזיקין ל' כלי מחריפתו ומעלים ומגרה אלו וכן סכין כל שמיעה כתבו הט"ז דבר שאפשר לעמגו למאכל אחר דאין צריך טבילה ולפי זה כ"ם דהמקדה שמקבלין בו ברזאה כחביות אין צריך טבילה ולדלא כמהרי"ל בכוף אכלות טבילה שבתב שלרזיקין בטבילה וכן מוכנים: **יב** אינו טעון טבילה. ל"ע דבכי' פסק לכתה דיש לעולבו אלא ברכה דמספקא לן לי' אחרינן בתר כתעמיד לו לא ומכיון ד"מ בתקנתו וכ"כ בכוף אכלות טבילות של מכרי"ל דיש לעולבו אלא ברכה וכ"כ אתו"ס אלל ל"ח דין מ"ע דיש לטבילן אלא ברכה לו אומנה לא אלא דע"כ אין לו אלא ברכה: **יג** צריך טבילה כו'. משמע ולריך ברכה ולעצ"ע דבכי' פסק בכוס של כסף ומעמידו אל עץ דיש לעולבו אלא ברכה ד"ל דהתם לו לא כעץ לא סיס בכוס מתוקן כלל ובעץ הוא מעמידו אבל בכוס מייבי אבכוס הוא בכלבתו לא שהוא מעובד בכלי עץ: **יד** דחיים כו'. ובתב ד"מ בכסם כגמ"י דהתחתון המקבל בהכלין אין לריך טבילה וכ"כ בא"ס אם אין פ"ס לבתחתון המקבל בהמתוק ל"ל דכלו עץ: **טו** וכן המשפבות של ברזל כו'. אבל מעפר אל עץ ויש בו שפופרת אל ברזל

ט אבל פריליא"ש טעונות טבילה מפני שנותנים עליהם המאכל עצמו: **ל**

ה (ז) [ניא] יא סכין של שחיטה [ל"ב]*) [לו סכין (ו) שמפשיטין בו] (מרוקן) יש מי שאומר י (ו) שאינו צריך טבילה: הגה [יג] ויש מולקין (תשב"ץ) ומוכר לעולבו אלא ברכה **יא** [יד] הברזלים שמתקנים בהם (ז) (ז) המנות אינם לריכים טבילה (מרוקן) וכן כיסוי שטוחין על כפת לאתמוך [טו] [אבל כיסוי קדירה לריך טבילה (הגהות אשרי"א)]: **ל**

ו (ח) [מז] יב כלי עץ שיש לו (מ) חשוקים של ברזל מבחוץ שמעמידים אותו **יב** אינו טעון טבילה: **ז** [יז] יג כוס של כסף מחובר בכלי עץ (מז) יג צריך (פ) טבילה:

הגה וכן יד (חז) המיים של אלפנין שנתוך כתן יש (י) ברזל קבוע שמומין בו צריך טבילה (מרדכי) **טו** [יח] וכן המפסלות של ברזל לו הכרזות של ברזל ומלה מתכות כולן לריכים טבילה (מרוקן)

ל"מ דין ק': **ט** אבל פריליא"ש טעונות טבילה. מפני שלולין עליו ממש כאוכל כן הוא לשון כסמ"ק וסיימו שקורין בל"ל רויל"ש: **י** שאצ"ב טבילה. כשעם מבואר שם דלא כלי כסודה כן דכל דכשבטמה חזיא לאכילה משום הכי לא חשיב כלי כסודה דעדיין צריכים כו'. **יא** הברזלים ביזול לו צלייה ע"כ. קשה דבאו"ח כלל ל"ח דין ב' דיעמד כברזלים לבכין כל שמיעה מפפשיטין כו' דלא"ל טבילה דכלי כסודה וכיון דבאמת מתקנים אותו לצרכ דברזלים נרעו עפי' מל"מ לעמגן למאכל אחר מעמ"כ סכין כל שמיעה שאפשר לעמגו למאכל אחר וכ"כ בגליון מהרי"ל דבכוף אכלות מיקרי דברים שעושין בכסם אוכל דיש לו"ל דיש לעמגו למאכל אחר אלא כמ"ש כמפרים דמספרים כל ירק אל"ל. טבילה ולי"ד לגבי מבלה דבהם אינו כלי שמשמש בו אוכל. כלי כסודה מיתתי לו כל שהן כלי אומנה דהם מחזיקין ל' כלי מחריפתו ומעלים ומגרה אלו וכן סכין כל שמיעה כתבו הט"ז דבר שאפשר לעמגו למאכל אחר דאין צריך טבילה ולדלא כמהרי"ל ב

ולע"ד ממוש אם פי' בטור דברי סמ"ק כן דא"כ סיה לו לפסוק גם בחמוקין של ברזל לענין מיגיס כן דסא לבי"ו מד דינא אית לה לסו והא סוחר דברי עלמא חוק כדי דיכור סברי פסק בסמוך לו ממש דא"ל מבילה בחמוקי ברזל לאפילו לחלן דהולך בתר המעמיד ע"כ נראה דסטור פירש דברי הסמ"ק שמיירי בכלי חוק כלי שכן הוא בסמ"ק בהדיא כלי כסף בתוך כלי עץ והוא בעיין שהחיצוני נראה קלת גם בפיים ע"כ שפיר יש עניין שם מעמיד בהסיא דברי מאיר פרק קמא דשבת דלעיל אלא דא"ל לסמ"ק דלא אתיגן בתר החיצון שהוא מעמיד אלא בתר שיקר שהמעמיד שהוא כלי גמור רק שקלת נראה כלי החיצוני בפיים ועל זה אמר שיש מעמיד נראה החיצון של כסף והוא מעמיד גמור לטובלו אבל אין לסתמיר ולברך אבל בריטא שהפיסי של כסף ושם שיכר שהשעיר בשל כסף ודלי לגיכה עבילה בברכה דלל מעמיד בלא ברכה שמא מייגיס דקאי אחבלי לחודיה. וכן בסמ"ק. מבדיגו כתוב בהדיא ויש מחמירין לטבול ביכא דמעמיד בלא ברכה שמא מייגיס דקאי אחבלי לחודיה. וכן נראה לפסק כאן בחמוקין של ברזל אע"פ שמעמיד כדיגו אלא דאפי' בכרכה מעמיד. דהדר ביה ממה שכתב הרמ"ה בתשובה דלא אמרינן דמעמיד לא מהני אלא בכלי חרס ולא בכלי עץ ומיהו אע"פ שיכא לאין בכלי חרס אבל בכלי עץ אמרינן דמעמיד מהני. ומיהו אם אינו מעמיד אלא בכלי חרס אבל בכלי עץ אינו מעמיד אלא בכלי חרס אבל בכלי עץ אינו מעמיד אלא בכלי חרס אבל בכלי עץ

כזה מעוה גניבת דעת הטובל כוכבים מה שמתחמם בו: כ ואם לסוף נשתקע בו׳ בגיל. וכתב הא״ם אם דין פ״ח ומיהו אם נוסיף מעוה להטובל כוכבים וקצה כמסכון ממנו לאחר שהטבילו מספק לריך מבילה פעם אחרת ויברך דאדמתא דסבי לא טבל מתחלה ע״כ:

כא ויש חולקין כו׳. הכ״מ הביא על הרב כזה ואין דבריו נראין כמ״ם בספרי דהטעיקר כמ״ם הכי׳ והרב דדעת הטור בשם ריבל״ח דאפי׳ בכסף של ישראל כיון שהטובל כוכבים עושה עיקר הכלי לריך עבילה כיון שהטובל כוכבים עושה כלי חדש לגמרי לו אינו נקוב ולא היה מחזיק רביעיה כיון שהטובל כוכבי׳ מעמידו לריך מבילה לריבל״ח אפילו בכסף של ישראל וכן משמע מלשונו שכתב בלבד כי׳ דעתו דלא הטבילו לריך מבילה אפילו בכסף של ישראל. ובלבד: **כב** ריבלנו גיב בלא ברכה. מבוה מבכסף מלו: **כב** או שנתן כו׳. כלומר הטובל כוכבים נתן לישראל מקלת מתכות ומלו הישראל מעמו לעלמו ל״ל מבילה ומיירי בעדיין כוח

רביעיות עד כאן לשונו. וכתב בהגה בטור ג״כ הכי׳ כי זה פשוט כאם הטובל כוכבים נותן בכסף לכל כלי לריך מבילה ואם נותן בעצמו שמעמיד אם הכלי זה חלוי בפלוגתא דהולך אחר המעמיד ובטור לעיל בשם ספר המלות וכאן לא כה אלא הקצה אמו עליו אלא ל״ל מבילה אפילו אם לא נקרא שם הטובל כוכבים עליו ואין נקרא שמו בשינו כמעשה מדין מש״ה אין חילוק בין מחזיק לו לא דגם אלא מחזיק אחלה כוח הטובל כוכבים אלא אפילו אין לטובל כוכבים אלא מלוה ומלוה עיקר הכלי הוא אלא אלא ולריך מבילה אפילו אם אמר לטובל כוכבים לתקן דקצה הטובל כוכבים שבא הכלי הכיבו לאחר אם אמר לטובל כוכבים לתקן כלי אפילו נתן הישראל כסף לטובל כוכבים ועבדם כלי אחר ומיהו לו הכסף לכלי אחר המעמיד ולא אמר לו לא זהו פירוש מרוחק בפרשתא דמעמיד ואין בדברנותם מכל מה שכתבו מבלי הטבילה כגון שמו עליו אלא ל״ל מבילה ומיהו אם אמר לו אם אמר לו אם אמר ל

מעבילה בלא ברכה וכאן פקע מיום מבילה לגמרי ע"כ נראה דע"מ יש כאן ואף לו מהכן מקום כסף שייך קדש אבל אם כו' וקמ"ל דס"ל אי רבוחות כאחד לאם כאן כשובר כוכבים כל המחמות אפ"ה לא יבבר ואם לא אחן אלא מקלת מקלו אפ"ה צריך מבילה עיקר לכבים דין זה כבלל צריך מבילה בלא ברכה וכזה אין מבטול לפמיו: (יד) וחזר ופראו א"צ מבילה. כתב הש"ל ואפילו אם נחייתם מלפדות אבל אם מתמילה הכשיר מרעתה אלא לפדות צריך מבילה עכלו ופע"ב דלעולם יש בפק ביטרולל שיש לו מקבון מעובד כוכבים בכל אפלי ולאייב ומפ' כל בעם (דף ל"מ) לאמריבן דיש פלוגתא מי יקי ישראל מבקון עבודד כוכבים אבל שובדי כוכבים מיטרולל דבלי בבלל לא קבב: (מז) ישראל שנבנו כו' א"צ מבילה. כיון שאינו רבאי לבחיקו בפרבוים לא נקרא אם בשובד כוכבים עליו ואמ"ב אם בחייתם ממנו כ"כ מ"ם בגליון: (מז) אין מאמינים קטן כו'. לפי שבמילה כלים דאוריי"מא ואם בגלו לפי גדול עלתה מבילה בחב בעעם בחיים בלאפילו לבראש"ם ס"ל נדה שבמילה לריכה בחוכה מ"מ בבן אפבר לגדול שילמד לבקבון שיכון. לבבר ושוד בבמבילה זו שאינה תמוחלה אלא לפדות מקן ליומת לו בבבר ע"כ. ומבלה כ' בבן רמ"ח בלרון בבבר בלא בעינן בוחנה בלל: (מח) אם הטביל כלים על ידי עובד כוכבים (לט) (אבל אינו מאמן על הבטבלה). (ל"מ):

מחכון (יז) מבלו אין צריך מבילה (כ"י בשם הגהות מאיר"ש):

יא (נבח) ב ישראל שמבר כלי לעובד כוכבים וחזר ולקחו מבנו (יג) צריך טבילה בה (ל) א) אבל אם (יח) משבנו בידו (יד) וחזר ופראו ממנו אינו צריך טבילה:

הגה (לא) ישראל ועובד כוכבים שקבלו כלי בו (יח) בשותפות אין צריך מבילה (מון) בן (לב) ישראל שנבנו לו גזלו ממנו כלי והחזירו לו אין צריך מבילה אבל אם לא מוכר ישראל ולקחו כלי ואחזרו לו לריכין מבילה דבבר (כ) מתקבו ביד העובד כוכבים (מרוך):

יב (לג) מ צריך להטביל ידי הכלי:

יג (לד) מ צריך להעביר החלודה קודם מבילה ואם לא העביר (לה) אם מקפיד עליו חוצץ מ ואם שפשף ונתן בנחלים ונשאר עדיין מעט של חלודה שלא יכול לעבור על ידי כך הוי מיעוטו שאינו מקפיד עליו. ואינו חוצץ (ומ"ל מתן ל"ב מדין הגיסה):

יד (מז) (לו) (יד) מי אין מאמינים קטן על מבילת כלים. (לו) (אבל אם מעלו לפני (כח) גדול הוי מבילה) (מ"ה מתן ל"י):

טו (לח) מ אם הטביל כלים על ידי עובד כוכבים (יז) כה עלתה להם מבילה. (לט) (אבל אינו מאמן על הבטבלה). (ל"מ):

ביאור הגר"א

(כמ) ישראל כו'. תוס' ד"ה אי: (ל) אבל כו'. שם דק"ל בפ"ב דמסחים (ל"ח ב') ישראל שעבר כוכבים ושבר כוכבים מישראל לא קני משכון אלא דמשכנתא משבר כוכבים דאפילו שאילן מ"ד דחייב דהא לקמן לא כתיב בברא אלא בבמשכון שהיה שנתלה. לדם הלה בבמשכנתא אבל של שבר כוכבים צריך לחזה לגמרי: (לא) ישראל כו'. שאינו יודא מדי אחוזה בטבילה זו דשיהין שם שבר כוכבים עליו ובמ"ש. בירושלמי שהטבילה הוא שיבא מאמאתו של עובד כוכבים לקדושתו של ישראל ופ"ז: (לב) ישראל שנבנו בו' אבל כו'. דבבר נשתקע שם בלים מבבו מסאל כתב אי בגון ובמ"ש בפ"ו דכלאים מאיתי נקרא כו' ובירושלמי שם אל' אחא נשתקע. לא. נתיאשו אימרי ד"ח נתיאשו אלא נשתקע אלא דקשקאות מתבו ה' כל יודת כו': (לד) צריך להעביר כו'. מרדכי שם ר"א פ' ב"ש בשם מפרי ליתא בספרי שלנו ובילקוט אחא אך את ההיה אשר אין לה הבבר חלודה שלקח: (לה) אם מקפיד כו' ואם לא. בפ"ש ברש"ש עירובין (ל' ב') ומכה ובאמת הגה: (לו) אין מאמינים כו'. דמבלה כלים מדאורייתא כפ"ש בגמ' שם וכ"ש רוב האוכלים ובקבן בכה שאינו בדר אינו נאמן אף בדרבנן בפ"ש בפ"ב דבתולות ואלו נאמנין כו' אבל בקבן לא אבל בבבה שבורו נאמן בדרבנן בפ"ש בפ"ק דמסחים (ל' ב') ובמשנה ובוקא בדרבנן אלא בשאם דיש בו מדות בפ"ש בירושלמי זה לא קאי אלא אנשים ובמרים ובמ"ש בירושלמי שם אית דלא תני נשים דאין נאמנים בראוריתא ובמ"ש בתוס' שם ובמ"ש הוס' בעירובין ל"א ב' ד"ה כאן. לכן נראה לפרש כו' (ומ"ל מ"ם קכ"ו): השם מבי הבפ"ש בפ"ב דאלין (ל"מ) ובכ"ב דבר נאמן מל' בוחנה שם ובפ"ב דחגיגה ובמ"ש הבמ"ש דמבל כו'. כבל במקום שקרם ומבי הבמ"ש הבה דלא בש"ך (ומהבבלה) אין הכחת בפ"ש בגליון שם:

באר היטב

לן מי מלוקה בבר לאומן ובכח מ"ל מבילה מ מלוקה בבר מי מבכסף מלו. ש"ך: (יז) משלו. כתב הש"ך דמשמע ליה לבבר בשבר כוכבים מבלה לאמרו בבר מי מבכסף שלו אמנם ביבא דמקבלה בבסף של ישראל מובה דמ"ל מבילה אבל בפ"ז כתב דבבלה דש"ם יש בלן ובך אל מבלה בבסף. צריך לבבר אבל אם לא נתן אבל מלה מבלה אלא אם בבבר בבבר בבבר

מגילה: כו מרבדי פרק ב' דגילה ומי' בח"ת פי' דפ"ל סטיף ד' ומטו מ"ימי' מכ"ל א מפנה עכודת כוכבים דף ע"ב ובריש"ת שם: ב עוכר ומכ"ן בפם בתלב"ן מדקדק מהכנ"ומפ"ל דקמנ' מ"ומ ומטנ"ן: ג שם ופם מבנים דומפים דף ל"ו מ"ריקה מ"מ"ריקה כפוס מ"ריקה כפוס"ים כפוס: ד מ"מנס ובריות"ם שם דף מ"ם: ה עוכר כפם כ"ל"ם ובן כמל המנ"ם כפ"ם מ"מלכנם מ"מן ומפ: ו עוכר כפם ל"ו ומ"ל דף מ"ם ומ"מ"ם שם: ז שם כפם הכנ"ל ומ"ל כפם הנ"ם ומ"ן ומ"ן

נקודות הכסף

(סימן קכ"א בס"ו סי"ק ב') ותמהתי מ"ל שלא. המ"ק ומ"א נם זה. ל"מ דמקנוכ כנה ומוכ מכנר כמ"מ"ן נמ"ם ר"ם מנ"ב:

פרי חדש

ומ"מ מ"ל מ"ל"ם ומן כמנו מ"מנ"ם ומ"ומ"ם עוכ כפם מ"מנ"ל מ"מ מ"מ"מ מ"מנ"ם מ"מ"ל מ"מ"ל מ"מ"ל

שאלה טז יז׳

דנעשו מתקלה לפס כך לא בעינן ג״ע כדפירש רש״י בסופה (דף י״ז) נהא דהמקלע מכולן וכו׳ וכן פירש הרמב״ם ויש עוד לדבר בזה שא שאין רלוני להאריך בפלפול.

ולדינא הדבר ברור דבייר שלנו המיוחד לכמיב׳ או לפירות ובדומה אין בו פוס טומאה ואינו מקבל כממים וקופלין בפני הטומאה ומותר להעמיד בו הזקילה כמ״ם סימן ע״ו מיהו יש מין בייר שרגילין הקייטיס לתוערו בין כפלי הבגדים בזה יש להקמיר כהבנ״י דדינו כלבדים ומק״ט מיד ואפי׳ בייר שעומד לכמיבה אם חיסב עליו לתופרו בבגד ירדה לו טומאה׳ בתקבה דמקבמו משוי לי׳ בגד ואולי גם הקשה של הבנ״י היא׳ בבייר כעין זה שא שקיפר.

ז׳ ין שאלה להרב המאה״ג מהור״ר זעליגמאן בער ע״ד קדירות גדולו׳ של ברזל שתחלת עשיימן לקובבען בתנור בית החורף ומתממין בהן מים לצורך אכילה ושתייה אי לריכין עגילה.

תשובה בתב׳ שב יעקב הקיל בזה וטעמו דמדמי עגילה לטומאה׳ וכלים או כיון דכעשו מתקל׳ ע״ב לקובבען בקרקע אינם מקבלים טומאה וה״ה דא״ל עגילה. ויפה הסיג מר ע״ז דאין לזה שרש בש״ם לדמות עגילה לטומאה ואדרבה כיסוי של כלי קי״ל בי״ד דלריך עגילה ושו לענין טומאה׳ משנה שלימה שנינו דכל הכיסוין עהורים ואע״ג דהפוסקים למדו קלת דיני עגילה מטומאה היינו אי אזלינן בתר המעמיד והדומה אבל לא לענין כזה, ובשלהי ע״ז קי״ל דקונים דהוא כ״ח המלופה בתנר ב״ע ולדעת הרמב״ם פ״ד מה״כ כל כלי המלופה טהור וש״מ דלא ילפינן מהדדי ואין לחלק בין ליפוי קל לליפוי עב דהא במזבח הזהב הי׳ הליפוי עב כדיבר זהב ואפ״ה בטל. מיהו י״ל דבל״ה יש לדקדק בהא דקי״ל דקונים כ״ע הא בללא הוא כל היכא דפליגי ר״א ורבינא קי״ל כרבינ׳ לקולא וכ״ל דבאמת ר״א ורבינא לא לענין עגילה לחור פליגי אא שהם נחלקו שהם בקונים דרבינא סבר דדינו ככלי מתכת ויש בזה קולי וחומרא דלענין עגילה הוי חומרא אבל לענין הגעלה הוי קולא כיון דדינו ככ״מ ניתר בהגעלה וכסברת ר״ת עיין מג״א. ולדעת הרמב״ד והר״ש דפליגי המלופי׳ במתפת עמאין י״ל בע״א דרבינא סבר דילפינן עגילה מטומאה ור״א סבר דלא ילפינן מטומאה׳ אא דבעגיל׳ אזלינן בתר עיקר הכלי שהוא כלי חרס וא״כ ל״ק מהא דקי״ל הלכה כרבינא לקולא דהא באמת גם לדידי׳ לפעמים איכא קולא כגון בג״ד בכלי בעשוי לקרקע וכדומה כיון דילפינן מטומאה׳ א״ל עגיל׳ ולא״ז הי׳ קלת סמך להשב יעקב דילפינן עגילה מטומאה.

עוד יש לפניא סמך לזה מברייתא׳ דספרי דתני אך את הזהב למעט גולמים אתה אומר כלים ולא גולמים או אינו אא אפי׳ גולמים הדיני דן כוחיל ומתי ישרא כלים ולא גולמין ומתי מדין מטמאין מה מתי ישרא כלים ולא גולמין וכו׳ ודבר תימא הוא מאיזה סברא נאמר דמתי מדין קמורין נזה לעמא אף בגולמין וא״ל דתנא דספרי סבר דע״כ דאורייתא׳ וכולה קרא בעגילה איירי וה״ק דוודאי מתי ישרא היינו לענין טומא׳ הדבר פשוט הוא דגולמי׳ עסורין אבל במתי מדין כלומר דין עגילה הנאמר במתי מדין שמא אף גולמים לריך לטבול ומסיק דיליף מהדלו וידוע דגולמים הם כלים גמורים שראוי להשתמש בהם וכן הבאתי בסימן ג׳ גולמי כלים הם כלים לכל דבר אלא שאמק״ע ואפ״ה אמרינן דא״ל עגילה משום שאינן מק״ע. ויש סמך מזה להב״י. מיהו יש לפרש הברייתא׳ בע״א דלא איירי בעגילה שא לענין טומאה וה״פ כיון דקי״ל בפ״ק דקולין (דף ע״ז) גמר אלא לשון טמאים דאם חיסב על הגולמי׳ להשתמש בהם כך טמאים וא״כ ה״א הא המעהרין גולמין היינו בידוע שלא חיסב עליהן אבל הכא שהניחו כלים או ממדין דלא ידעינן שמא הנכרי כבר חיסב עליהן להשתמש בהן כך וידדה עליהן טומאה דודאי הנכרי יכול לחסב על כלי שהוא שלו קמ״ל דאין דנין אא לפי מה שהם לפנינו וכן בר״ם פכ״ב מפאין תקוקין אינו תוסם שמא חיסב עליהן והא דנקט בברייתא׳ מתי ישרא ומתי מדין ליפנא בעלמא נקט ודבר זה רגיל בספרי ודע דלר״ג דסבר פי״ב דכלים גולמי כ״מ טמאין ע״כ קולא על ברייתא דספרי עוי״ש ולפי פירוש זה אין ראיי׳ להב״י.

ובעיקר הדין יש לתמוה על הב״י דפשוט שלא דקדירה זו וכן התנור אין מק״ע וזה לימא דתנורי׳ שלנו של בית החורף ודאי דמק״ע ואף על גב דתנן פ״ח דכלים פירקא עהור וכיון שבאיתרפי׳ בעמו של דבר בסי׳ ג׳ כיון שאין עושין מלאכה בגופו של תנור והני תנורים דידן דומין לטורנא מ״מ הא תנן התם אם יש לו לבזבז טמא עיי״ש עוד כמה דינים וא״כ תנוריים שלנו שיש להם לבזבזין הגולעין גם מניחין עליהם כלים שבתופס מאכל לשמור חומו וא״כ ברור הדבר דמק״ע וכן ראיתי בבית אמ״ו הגאון מהור״ר נתן אדלר כשהי׳ מת בשכונה לוה לקמוס פי התנור מבחוץ אף שבפנים לא הי׳ בו חור ולפ״ז התנור מק״ע גם הקדירה הקבועה בתוכו טמאה כדקי״ל אם פי״ב כל המחובר לעמא טמא ומ״מ אפשר ליישב דברי הב״י עפמ״ש אם בסימן ג׳ בשם הגהת הרא״ש דכלי המחובר לתנור שקבוע בקרקע אף שהתנור טמא מגזה״כ מ״מ הכלי טהור עיין שם שהארכתי בזה וא״כ אם באנו לדמות עגילה לטומאה דבריו נכונים שקדירה זו א״ל עגילה ואפי׳ אי נימא דאין מדמין עגילה

עגילה לטומאה אי הניב
מ״מ כ״ל פשוט דא״ל טב
זו שא לאחר הקביעות
דכתיב כלי היינו תלוש
דהוא גזה״כ דאף שהוא
החום׳ בב״כ (דף ס״ה)
גמור תדע מדקבל טו
דשבת (דף קכ״ה) דאמ
ומדינא כיון שחיברו לק
בזריבות בסימן הנזכר

ולענין הערות שמנש
עגילה ותמה מר ע״ז
אחר שבל לא ידעתי לו
שאם מצהין היי״ם בכלי
תצמים ואע״ג דקי״ל דא
היינו דהיכא דראוי עכ
כלל להשתמש בו קבע.
גרופיות של זית עהורי
בנותנין טעם מר במאכ
שכבר נהגו להקל ויש
בידם. ומה שהקשה יל
נלעוו עליה במלחמת
דאמרינן בע״ז דמשעה
מה דאית בה ובכלל ז
הקרקע כדין חלרו ע״א
ממתבות שהוליאה הק
בנותן כסף לאומן ל
עכ״פ לאומן שנעשו ממ
דאתי מעלמא ליתיבו
במלחמת מדין דל״ם ס

יח שאלה טומאו
בדיבים

א ש״ע י״ד סימן
לא בטלו זו דעת התוס
את המאור ואי ס״ד ד
וכ״ל דלדידהו לא מקר
בוגה וכ״ה לשון הטור.
אינו מבטלו בפה דבר
(דף ק״ד) גבי תנן ש
גוטות וכן בע״ע שם

טבילה לטומאה אז דומיא דהתנור והקדירה תרוייהו מק"ט מ"מ נ"ל פשוט דמ"ל טבילה כיון דנתלוש אין משתמשין בקדירה זו אא"כ לאחר הקנינות ואינה בכלל כלי תשמיש דפל היכא דכתיב כלי היינו תלוש דווקא כמו שביארתי שם קון מתנור דהוא נזה"כ דאף שהוא כקרקע מק"ט. ומכאן ק"ל עמ"ש התוס' בנ"ב (דף ס"ה) דקינור התנור ע"כ לא תשיב קינור גמור תדע מדקבל טומאה ותימא איך נעלם מהם סוגיא דשבת (דף קכ"ה) דאמרינן להדיא דגני תנור גזה"כ הוא ומדינא כיון שחיברו לקרקע הוא כקרקע וכמו שביארתי זה בחיבות בסימן הנזכר ולע"ג.

ולענין הורות שמנשלין בו הי"ש שמקילין להשתמש בו בלי טבילה ותמה מר ע"ז בחמת שרחיתי כן בנאה"ט בשם ספר אחר אבל לא ידעתי לו טעם ואפשר לפי שאומרים האומנים שאם משהין הי"ש בכלים אז הוא מתקלקל מ"כ לא הוי כלי תשמיש ואע"ג דקי"ל דאפילו תשמיש עראי אסור בלא טבילה היינו היכא דראוי עכ"פ לתשמיש קבע אבל הכא אינו ראוי כלל להשתמש בו קבע. ויש להביא סמך לדבר מפי"ב דכלים גרופיות של זית שהוריס מפני שהן ממרין ומפרש הראב"ד שנומנין טעם מר במאכל והוי ככלי המקוסר מלאכה וכיון שכבר נהגו להקל ויש לחס מקום לתלות בו קלת אין למקות בודס. ומה שהקשה ידידי הרב למ"ל ע"כ דאוריית' ממאי לא נטטו עליה במלחמת סיחון ועוג אפשר לומר קלת דלמ"מ דאמרינן בע"ז דמשעה שניתנה הארץ לאברהם זכה בה ובכל מה דאית בה ובכלל זה הם ג"כ מיני המתכות היוצאים מן הקרקע כדין אבנו ש"א שקונה לו וא"כ כל או שכלי' הנעשים ממתכות שהוציאה הקרקע מכאן ואילך מדינא אפ"ע דהוי בנוהן כסף לאומן לעשות לו כלי המוזכר בפוסקים וכ"ת עכ"פ אומן שנעשו ממתכת שהיה לחם קודם לכן אז ממתכת דאתי מעלמא ליחייבו בטבילה י"ל דאזלינן בתר דוכא אבל במלחמת מדין דל"ש שברא זו שפיר נטטוו. ל

יח שאלה טומאת בחנים קלת ביאורים וקדושים והשגות בדינים אלו

א ש"ע י"ד סימן שע"א ס"א. אם סתם כל הנקב אפי' לא בטלו זו דעת התוס' והרא"ש והביאו רחייה מהא דפקקו את המאור ואי ס"ד דבעינן ביטול אסור בשבת דהוי כבונה וכ"ל דלרידהו לא מקרי ביטול אא"כ מבטלו בפה ממש ואיך בונה וכ"ה לשון הטור אם בטלו להיות שם עולמית אבל אם אינו מבטלו בפה דבר פשוט הוא דל"ש בונה וכן מוכח בעירובין (דף ק"ד) גבי תבן שנטלו דפירש רש"י דאסור משום אשווי גושות וכן בש"ע שם אבל לא משום בונה. והרמב"ם קולן על זה דאפילו סותם כל הנקב בעי ביטול וההיא דפקקו את המאור ל"ק להרמב"ם כמ"ש התי"ט פ"ו דאהלות ד"ה ואם לאו עיי"ש וכל"ה להרמב"ם לק"מ דביטלו לדידי' היינו אין עתיד לפנותו אב"כ להדיא סע"ו מהט"מ שלא יהא דבר שעתיד לפנותו (ולאו היינו ביטלו כדאמרינן רפ"ק דסוכה) ואם כן הראייה מפקקו ליתא. ולפ"ז הוכא דאינו סותם כל הנקב יש קולא להרמב"ם דבגי בלא אינו עתיד לפנותו אבל להתוס' בעינן ביטול בפירוש והש"ע סתם כדעת התוס' לקל ולהקמיר ול"ע ועוד לכתוב בזה בסמיך.

ב שם ס"ב אבנים בית לעליה וכו' מותר לפהן ליכנס לבית ולא לעליה. דבר זה נלמד ממשנה פ"י דאהלות נתן דבר שאינו מק"ט בין מלמעלה בין מלמטה אינו טמא אא"כ התקתון והכא הוי כאו נתן דבר דאמק"ט מלמעלה ומפרש הרש"ש בפה"מ דתקתון היינו מה שהוא סמוך תחת הסתימה ולכך אם נתן למטה טמא הבית דהיינו סמוך תחת הסתימה ואם נתן למעלה טמאה העליי' והיינו תקתון סמוך לסתימה וכן פירש בפסקיו עיי"ש. אבל הרמב"ם פסק להדיא דתקתון היינו הבית וכ"כ מהר"ם דלעולם אינו טמא אא"כ הבית ולא העלייה וכ"ד הר"פ ומהתימא על הש"ע שסתם כדעת הרא"ש נגד כל הראשוני' על כן נראה דהך פסקא לאו דסמכא היא להתיר אא"כ בין בבית בין בעלייה אסור.

ג שם ע"ז ס"קד. מכאן יש ללמוד אם יש מת בקבר שאין עליו אהל שאסור לכהן להיות בבית לפי שהטומאה חוזרת ויורדת דבר זה אין לו טרם כיון דהמת מונח באויר ואין אהל עליו מהיכן תרד הטומאה ומה שמדמה דין זה למ"ש בש"ע דאם הוא פ"ע גם הבית טמא אינו כלום דהתם העלייה הוא מקורה ומערבה את הטומאה משא"כ הכא והוא פשוט. עוד כתב דמטעם אחר לפי שסוף טומאה לצאת ויש לדקדק בזה דה"מ כשאין לטומאה דרך אחר לצאת אבל הכא הרי יכול להוציא ולשלשל את המת דרך הגג בלי שיצא דרך הבית מיהו בהא י"ל כיון דאין דרך לעשות כך כדמשמע במ"ק (דף י"ב) סנור לשלשולי דרך גגות וכו' משנינן לה כאו אין לטומאה מקום לצאת וכ"כ התוס' פ"ק דב"ב די"ב. אא"כ לפ"מ שהכריע הח"ן דהיכא דאין המת מונח באהל אא"כ נראה אם הוא לצורך גדול מותר לכהן ליכנס אחר בנית אם המת מונח בקבר שאין עליו אהל.

ד שם סעיף ד' הואיל וסוף טומאה לצאת. ראיתי בכל בו וגם הב"י הביאו שהר"מ מאיינרא הראה לה"ר נתנאל דכהן אינו מוזהר על סע"ל ונתפשטי לדעת מאיזה מקום הוצאת דין זה וכ"ל דנתכוין להתוספת' דרש מס' שבועות דתני בכל דבר

דספרי דתני אך את
ולא גולמים או אינו
יכרא מעמאין ומתי
גולמין וכו' ודבר תימא
ומורין בזה לטמא אף
דאוריית' וכולה קרא
אינו לענין טומא' הדבר
אדין כלומר דין עבילה
יך לטבול ומסיק דיליף
ב שראוי להשתמש בהם
כלים לכל דבר אלא
זסוס שאינן מק"ט. ויש
ריית' בע"א דלא אתרי
קי"ל בפ"ק דחולין (דף
ב על הגולמי' להשתמש
דין גולמין היינו בידוע
כלים או ממדין דלא
השתמש בהן כך ורדה
וב על כלי שהוא שלו
בעינו וכן בר"ש פכ"ב
הן והא דנקט בנרייתי
ו ודבר זה רגיל בספרי
"מ טמאין ע"כ קולא
אין ראיי' להש"י.

פשוט אלו דקדוקי זו
' שלנו של בית הקורף
יס פירגא עהור וכמו
ין עושין מלאכה בגופו
א מ"מ הא תנן התם
דינים וא"כ תנוריים
עליהם כלים שבתוכם
יק"ט וכן ראיתי בבית
ת בשכונה לזה לסתום
בו אור ולפ"ז דהתנור
זה כדקי"ל שם פי"ב
שב דברי הש"י עפמ"ש
המחבר לתנור שקבוע
הכלי טהור עיין שם
שבילה לטומאה דבריו
אי דומא דאין מדמין
עבילה

בצלי ולמה צריך טבילה אלא וראי שאין טעם זה עיקר:

לד ועוד קשה שכתבו על הברולים שמתקנין בהן המצות דא"צ טבילה מטעם שאין ראוי לתשמיש אחר זולת זה [ס"ך סקי"ס] ולמה להם טעם זה הלא עדיין צריכין אפיה ובאמת יש מי שכתב טעם זה [ס"ז סס] ועיקר טעם זה אינו מובן דמה בכך שאין ראוי להשמיש אחר אמו כלי סעודה לא מקרי רק בשהכלי ראויה לתשמישים הרבה ובכך יש מגדולי אחרונים שהשיגו על טעם זה [סר"ח סקי"ג] וכן עיקר טעם דמחוסר בישול הוא תמוה שהרי דבר ירוע שבבתי העשירים יש כלי סעודה כלים מכלים שונים ויש שעליהם מעריכים התבשיל קודם הבישול והצליה והאפיה ומהם נוהגים לכלי הבישול וכו' האם נאמר דהם לא נקראו כלי סעודה הלא משמשים לסעודה:

לה ולכן נלע"ד בכוונת רבותינו דוודאי בתשמיש גמור שהכלי משמשת להסעודת אין בה שום הפרש בין שהיא עדיין מחוסרת בישול או אינה מחוסרת ובין שהיא ראויה לתשמיש אחר או אינה ראויה דבכולהו צריך טבילה מדין תורה ובברכה אמנם הכלים שאינם מעיקרי צרכי הסעודה כלומר שאינם מעלים ומורידים בעסק הבישול והאפיה אלא שמצד אחר הוצרכנו למלאכה זו או מפני הדין כמו מכין של שחיטה שא"א לאכול בשר בלי שחיטה או מפני הדרך ארץ כמו מכין של הפשט שאין מדרך ארץ לאכול קודם הפשט וניתוח [כיפה כ"ס.] וכן הברולים שמתקנין בהם המצות שקורין שטופ"ל אייזי"ן שאין זה נ"כ לעיקר צורך הסעודה אלא כדי שלא יעלה בניפוח ובספר או"ה שם חשיב עוד מגון כלי מחכות שמתקנין בהן הקרעפלא"ך והברזל שחותכין בו את המצות וכלי ברזל שמנקרין בו העיסה מן העריבה שכל אלו אינם עיקרים לסעודה ואין צריכים להם כלל וגם בלעדם יתאפה ויתבשל כתקונה לכן א"צ טבילה כיון שעדיין אין ראוי לאכילה ולשתיה כלומר בשעת הגמר שהמאכל ראוי לאכילה והמשקה לשתיה צריך טבילה כל כלי שמשמשין בה אפילו אם השימוש אינו מהעיקרים של הסעודה אלא להערפה בעלמא כמו מ"ש האו"ה שם וו"ל אכנם במקומות שרגילין להסיר השרוף מן הלחם כשמוציאין אותן מן התנור באותן הברזל שמתקנין בהן העריבה צריך טבילה וברכה עכ"ל והטעם משום דהוא ראוי לאכילה ולכן אע"ג דאין זה מעיקרי התשמישי סעודה מ"מ צריך טבילה ווה שכתבו בסכין של שחיטה מפני שאין משתמשין בו תשמיש אחר ה"פ דאלו היו משתמשין בו תשמיש אחר היה חייב טבילה מפני התשמיש האחר אבל כיון שאין משתמשין בו השמיש אחר והשמיש זה אינו מעיקר צרכי הסעודה אלא מפני הדין לכן א"צ טבילה ולכן כתבו ג"כ על הכחש שהופרין בו הטולייתא שא"צ טבילה שאין זה מעיקר הסעודה מפני שאפשר גם בקשירת החוט כמובן ולכן כיון שאין המאכל מוכן לאכילה עד שיבשלנו א"צ טבילה לתשמיש גרוע כזה ולכן רבינו הרמ"א בסכין של שחיטה ושל הפשט חשש להיש חולקים ולטבול בלא ברכה משום שעכ"פ זהו תשמיש גמור דלא סגי בלא"ה אבל בברולים לא חשש כלל משום שאין זה בגדר תשמיש כלל ודברי האחרונים בענין זה לא נתבררו אצלי כלל לענ"ד [ולפ"ז לכרי הפו"ס מוכנים וסכין של כפפת קפי' על עמס סכין של שחיטה שאין מסמכין בו תמיד אחר ואין ראוי עדיין לאכילה פ"ם היטב ולא סודרך לכתוב פעם ראשון בסירום למוכן הוא לכל מפני המיאוס ולפ"ז גם בסכין שנכנס המסמכים פ"ל עכילה ודוק]:

לו בספריים שנוזין בו ירק י"א דצריך טבילה [כ"מ ופר"ח סקי"ג] וי"א שא"צ טבילה [ט"ז סק"ז וס"ך סקי"ס] דאע"ג דבה"מ סי' צ"ז מקרי כלי סעודה לענין שאסור להוספן במשכון מ"מ לענין טבילה כיון שאינם לתשמיש אחר לא מקרי כלי סעודה לטבילה [סס] ולפי מה שבארנו בסעיף הקודם שני הדיעות הם להלכה דאם הירק נאכל חי העיקר כדיעה ראשונה ואם צריך בישול העיקר כדיעה אחרונה וכן נלע"ד עיקר לדינא:

לז כבר כתבנו בסעיף כ"ח דאפילו מאן דס"ל דאזלינן בתר מעמיד לענין טומאה מ"מ לענין טבילה כיון שהמעמיד הוא מכחוש כמו הבית של עץ שיש לו השוקים של ברזל שקורין רייפי"ן והם מעמידים את הכלי א"צ טבילה שהתשמיש הוא מבפנים במקום העץ ומ"מ יש שהשש ומצריך למטול בלא ברכה [סס"ך סקי"ב] ומשפכות של ברזל שקורין לייק"א או ליזוע"ר צריך טבילה ומשפך הקבוע בתוך הכלי שקורין קראנ"ט וכן ברזות של הכלים שקורין ספונ"ט צריכים טבילה בשהם של ברזל או שאר מתכות ודווקא כשגם עיקר הכלי היא של מתכת אבל אם עיקר הכלי היא של עץ רק שמעט ברזל או שאר מתכות קבוע בו למשפך או לברוא במלים לגבי עיקר הכלי וא"צ טבילה שהם אינם עיקר התשמיש של הכלי שהכלי ראוי לתשמיש גם בלעדם ואין התשמיש בהם אלא בהכלי ולכן כלי המתוקן ביתידות של ברזל מבפנים ובלא היתידות לא היה אפשר להשמש בו צריך טבילה ולא דמי לחשוקים של ברזל דהחשוקים הם מכחוש והיתידות הם מבפנים במקום המשקה ולכן כשהיתידות הם מבחוץ א"צ טבילה אפילו למאן דאזיל בתר מעמיד כמ"ש לענין החשוקים ומי שמחמיר בשם לטבול בלא ברכה מחמיר גם בכאן דדין אחר להם:

לח כום של כסף ומעמידו של עץ צריך טבילה בלא ברכה [כ"י] דאולי הולכין אחר המעמיד ומ"מ טבילה צריך דכמו שכתבנו בחשוקי ברזל שא"צ טבילה אף אם אולינן בתר מעמיד משום דהחשוקים הם מכחוש כמו כן להיפך כשהמעמיד משל עץ והוא מכחוש כיון דהתשמיש הוא מבפנים במקום המתכות צריך טבילה אבל משפך של עץ ויש בו שפופרת של ברזל אע"פ שמשתמש בו דרך הברזל א"צ טבילה דמאחר שאינו מעמיד

מעמיד בטל אצל המשפך דהביעתא בטל לגבי הרוב כמ"ש בסעיף הקודם אבל כוס של כסף מחובר בכלי עץ והכוס הוא בפ"ע אלא שמחובר להכלי עץ ולכן צריך טבילה בברכה ואם העץ מקיף את הכסף או הכסף מקיף את העץ כבר למדנו מדינים שבארנו וכן רחיים של פלפלין שבתוך העץ יש ברזל קבוע שמחוברין בו צריך טבילה ובברכה שהמתכת היא עיקר הכלי וכן רחיים שמחוברין בה קאוו"א והתחתית הכלי שנופל בה הפלפלין והקאוו"א שהיא של עץ א"צ טבילה ויש מי שאומר שא"צ ברכה כיון שעדיין מחובר בישול [עפמ"ג פ"ח סי' תנ"פ נמ"ו סק"י וסמ"ח סק"ח] וזהו הכל על יסוד שבתבו האחרונים שהבאנו בסעיף ל"ג אבל לפמ"ש

בסעיף ל"ה אין זה עיקר בתשמיש גמור ע"ש:

לט ודע דלא ראינו מעולם שיטבילו דיורות של ברזל או של נחשת הקבועים בהתנורים שמחממין בהם הרבה המין ואין לומר מטעם דמחוברים לתנור והתנור מחובר לקרקע ודינם כקרקע ולא בכלי שהרי קי"ל דתלוש ולבכתף היברו הוה כתלוש לענין הכשר דרעים ועכו"ם וגם לענין שחיטה דעת הרי"ף והרמב"ם דהוה כתלוש כמ"ש בסי' ו' סעיף ד' ע"ש ומ"מ י"ל דס"ל אינם בכלל כלי סעודה דכלי סעודה לא מקרי אלא כשמטלטלין אותם ממקום למקום עוד אפשר לומר דכל כלי שהיא גדולה יותר מדאי והיא עשויה שממנה ישפכו לכלים קטנים ג"כ אינה נקראת כלי סעודה והיא כלי אוצר ולא כלי סעודה ולכן לא ר"ו מעולם שיטבילו הביות גדולות של מתכות האצורים בהם מים או שאר משקין דכיון שהיא גדולה יותר מדאי אינה נקראת כלי סעודה דכלי סעודה הוי מה שמשמשין בהם אצל התנור ובבית המבשלות ובשלחן האכילה ולא הכלים הגדולים שלהם מיוחד מקום בפ"ע [עי"ש נסס סנו"] ונ"ל ראיה לזה מטה דקי"ל לענין טומאה דכלי עץ המחוקה מ' סאה אינה מקבלת טומאה ובנמ' מפורסם הטעם משום דבעינן דומיא דשק שיהא ממלבל מלא וריקן אך בת"כ פ' שמיני איתא כלי עץ יכול השירה והתיבה והמגדל וכו' והם מהויקים מ' סאה וכו' ת"ל מכלי עץ ולא כל כלי עץ או יכול שאינו מ. ציא דרדור עגלה וכו' ת"ל כל כלי עץ ריבה ומה ראית וכו' עכ"ל והוא כדרשת הגמ' אלמא דעיקר בטילואו וכו' עכ"ל והוא כדרשת הגמ' אלמא דעיקר המיעוט הוא כן כלי עץ ולא כל כלי עץ דכל שהיא גדולה יותר מדאי אינה נכנסת בגדר כלי כלל וק"ו לענין בעודה דלא מקרייא כלי סעודה בשהיא גדולה ואינה משמשת לעיקר הסעודה [נגלע"ד]:

מ נ"ל ברור דכמו דבהגעלה קי"ל דהולכין אחר רוב השמיש של כלי כמו כן בדין מבילת כלים אם הכלי היא שלא לצורך סעודה כגון מכין שקונין אותו להתוך קלפים ולעשות קולמוס וחתוך צפרנים וכיוצא בזה אע"פ שבמקרה הוחך בו איזה מאכל מ"מ א"צ מבילה וק"ו הדברים דאם לענין הגעלה שבולע בהוכו אין הוששין למקרה כ"ש דלא מקרי כלי סעודה מפני המקרה וכ"כ אחר מגדולי האחרונים [פר"ח סקי"ס] אבל באו"ה שם סי' פ"ה כתב וו"ל סכין קטן של סופרים שחותכין בהן קלפים אסור לאכול בהן עראי אם לא מבלן עכ"ל ודברים תמוהים הם ונ"ל דכוונתו הוא כשקונה לכתחלה לשם כך שהעיקר יהיה לחיתוך קלפים ולפרקים יחתוך בו לחם דבבה"ג ודאי דצריך מבילה אבל אם קונה אותו רק לקלפים בלבד אע"פ שלפרקים בדרך עראי חותך בו גם לחם או שאר מאכל א"צ מבילה אם לא שעושה זה בקביעות וכן יש להזהרות לכאורה:

מא אבל מדברי רבינו הרמ"א לא נראה כן שכתב בסעיף ח' על מה שכתב המחבר בדין כלי שאולה דכשהראשון לא לקחו לצורך סעודה אלא להתוך קלפים וכיוצא בו דא"צ להמבילו כתב וו"ל אבל הראשון אסור להשתמש בו לצרכי סעודה אפילו דרך עראי בלא מבילה אע"פ שלקחו לצורך קלפים עכ"ל ומ"מ נלפע"ד דאין כוונתו דרך עראי לדרך מקרה אלא כמו אבילת עראי כלומר שאינה סעודה קבועה וה"נ כיונתו שלא בתשמיש קבוע אלא בתשמיש עראי ומיהו הדיר עושה כן כגון שאינו חותך בו לחם הרבה אלא לחם מעט וכל כיוצא בזה אבל דרך מקרה לא מקרי תשמיש לענין מבילה ויש להתיישב בזה וצ"ע:

מב השואל או שוכר כלי מחכות של סעודה מהעכו"ם א"צ מבילה ואע"ג דשכירות ליומא מטבר הוא וכן השואל כל ימי שאילתו הוה כשלו מ"מ לא הוה דומיא דכלי מדין שהכלים היו של ישראל לגמרי ושמם נקרא על הכלים אבל השאולה או השכורה נקרא עליה שם המשאיל והמשכיר ולא שם השואל והשוכר ועוד דלא לכל דבר הוה שכירות כמבר כדאמרינן בפ"ק שם [ע"ו.] דשכירות לא קניא והא דשכירות ליומא ממכר הוא אין זה רק לענין אונאה [חוס' סס] וכ"ש דשאלה אינו קנין [וכנמ' מסמע כפסס הרא"ש שאומר סס לא שנו אלא נלקומין וכמעמ: סהיה פ ל שאולין לא ע"ש מסמע דנעינן דומיא דמעבה סהיה כמדין ופסוק סוא דמיירי כאופן שמוחר להחתמש בו כגון מסגעילה או כתמזמים לוכן לו מסגעבו"ם לא מסתמש כה עדיין בהמין וכיוצא בזה]:

מג אבל ישראל שקנה כלי מכותי ועדיין לא השתמש בה ולא מבלה והשאילו לחבירו אסור להשואל להשתמש בה בלא מבילה [מבילה שהרי ניתחייבה ביד המשאיל ולכן אם לא נתחייבה ביד המשאיל כגון שלקחה שלא לצורך סעודה אלא לחיתוך קלפים או להשמיש אחר שאינו מצרכי סעודה יכול השואל להשתמש בה בלא מבילה גם לצרכי סעודה דמצדו אין חיוב כיון ששאולה היא בידו ומצד הראשון אין כאן חיוב מפני שלא קנה אותה לצרכי סעודה ומבילא דהוי כשואל מן הכותי אבל הראשון אסור להשתמש בה אפילו שלא בקביעות וכמ"ש בסעיף מ' וכן

הרחה והסתור, וזהו ענין דחיישינן שמא ימות, וכן שמא יבקע העוד, ומלינו בקידושין (מה, ב) דמיירי אפילו בחרומה דברי סופרים, ואפילו הכי שמא יבוא וימחה, וכן מצינו שמא יבקע העוד.—

אך מ"מ י"ל דשם עיקר החשש שמא יחודע לנו שעשינו שלא כהוגן, וכה"ג כתבו התוס' פרק הבא על יבמתו (מו, ח, ד"ה מה) דלא חיישינן לשמפון רק אם עשוי להתגלות (אך י"ל דשם משום קפידת הבעל הוא, לכן כל זמן שלא נהודע והקפיד, אין זה חשש גדול). ולפ"ז א"א לנו לעשות כלל מזה, דעשוי להתגלות מי יסקלנו בפלס, והא רבנן פליגי אר' מאיר ולא חיישי שמא תמצא איילונית.—

ועיין סוף פ"ק דחולין (כו, א) לענין מעשר לרש"י (ד"ה דילמא) שכתב דניזיל בתר רובא דמחמילין, שם י"ל דאינו עשוי להתגלות כשיחתו תיכף, וכיומא דהוי עתיד להחמין, גם, שם י"ל שאין לדבר קצבה, והמיד יומא שעתיד עוד להחמין, אלא דשם גופיה אני מסופק במה דפורלני קיימינן, א"כ מה שעתיד להחמין אם דוקא כשיטלו הפורלנין או אפי' כשעומד על הפורלנין, דלכאורה כל רגע יולא טעם חדש מן הפורלנין, ומג"ל שיכול עכשיו לקחתו בנתינה המעות בעד המיס לפי שכשיבלע עוד ישוב ליין.—

וכן היה מקום לומר, דהיינו טעמא שהחמירו בשדה שאבר בה קבר, אך שהוא ברשות הרבים, מהאי טעמא, דשמא ימלא המת ויתבבר הטומאה, והתוס' סוף פרק ב' דכתובות כתבו משום שהוא איסור עולם. אמת שכה"ג כתבו התוס' בגיטין בסוגיא דזמן (יז, ב, ד"ה זמנו) דבאיסור עולם חשו עפי, ולכאורה קשה, הא כתבו דבנחרש נעהל, ולחד גירסא במשנה ג' פי"ח דאהלות נזרעת היא, ורשאי לחרשה (ויהיה מותר בנפיחה), וא"כ לאו איסור עולם הוא, ובפרט אם נטהרה, הרי תהיה מותרת לחרשה, ואולי יש לנרף לדבריהם גם מה שכתבתי, שהרי אז בחריסה כשתעלה את הטומאה יהיה נראה ודאי לענין שהיתה טומאה עד עכשיו, לכן אסרוה.— ועי' פרק הערל (הוא בדף סד, ב) שהחירו לעבדים לאכול תרומה שעומד להתבבר איסורו כשחלד זכר.

קלד) **לענין** כלים מ"ש הט"ז (סי' תנ"ל סק"ז, דין כלים של חלב עכו"ם) לאסור אף בכבוש.— לכאורה י"ל, דמן התורה ודאי איכא ס"ס, אולי ליכא חלב טמא, ואף דאיכא, אולי יהיה אח"כ ששים בכלי [כדעת רשב"א לענין כלי שדרכו להשתמש בשפע]. ואף דמדברי סופרים שויגהו ודאי, מ"מ אין זה אלא על החלב שעירב בו יותר מששים, אבל מכ"ל שעירב כ"כ עד שלא התבטל דופן הכלי בתוך עצמו לפי חשבון, דוק, ושאני בנתבשל, דקיי"ל אף בלא נעשה נבלה, א"כ ל"ש לפי חשבון, משא"כ בכבוש, ול"ל, דהט"ז קאי אחלב מבושל שבכבש.— ועפ"ז התרתי בחלב אי כבוש להשהות מעת לעת — מצורף למה שיהיו כל השמיטין בטוף.

קלה) **מה** שכתב הש"ך (סי' קפ"ו סק"ח, דין חלב שחלבו עכו"ם) מאי מהני החלת הליבה.— כ"ל, דהנה הש"ח התיר בחלב טמא ביוקר, ולי נראה דדוקא באין לו דבר טמא בעדרו, דאל"כ אולי אינו מקפיד ומוכר לו אף א"ע, רק לקנות ולעשות מסחר למה, [ולפ"ז דוקא אם מוכר לו באמת בזול, דכשמוכר לו ביוקר, אין לסמוך ע"ז דטפי הי' לו לקנות מ"ע, דבא"פ אולי מזדמן לו טמא וקנה] ושאני במוריים, דלעשות זיוף להפסיד לא עביד.— עכ"פ ליחד חלב במקום זה, שרי לכו"ע.—ועפ"ז י"ל דברי ד"מ בראה מחלת הליבה להתיר ליחד, דמיירי במקום דלא כ"מ במחירם, רק שגרוע בטעמו, ע"כ אם יש לו דבר טמא חיישינן שהחליף לאכילה, משא"כ כשאין לו, במסחר ליח לי' רווחא. ודוקא כשראה החלב, דאל"כ לא מיקרי אצל העכו"ם זיוף כלל, דמאי נפ"מ ליסראל איזה חלב יקנה, ובמה קנאם כלל הישראל, ויהכן שיאכלם ויקנה אחרים תחתיהן, דוק.

קלו) **יש** לעיין, אם קונה אחד כלים על מנת להשכירם לאכילה, אם חייב להטביל, או יומא דהוי לי' ככלי הטודה — ויש להקל.

ודע דכ"ל דבמשתמש לטעודה עבור עכו"ם לא לעצמו, לא מיקרי כלי טעודה, וכדקיי"ל לכם ולא לעכו"ם, וגם לא הוי כמעשה שהיה. וקצת ראיה מהא דס"ל לכמה פוסקים בסי' שאחר זה, דלריך ליבון קודם, ומה בכך, מכ"פ חזי לבשל לעכו"ם, ומדוע אינן נקראין כלי טעודה.— ולמ"ש ש"ך שם י"ל דכיון שאינו רולה להשתמש לעכו"ם לא מהני עבילתו.

דודע עוד, דבקונה כלי עם משקה, א"ל לשפוך המשקה ולהטבילה, דשב ואל תעשה הוי, ולא נקרא שימוש.

גם יש לעיין אם ע"י עכו"ם יכול הוא להשתמש בלא עבילה, אם יש בזה משום שבות, או דיומא דאיהו גופיה קעבר.

וכן יש לעיין, מי שמכין כלי טעודה עם מאכל למכור לאחם ביחד לישראל, אי ראיה עליה חיובא דעבילה, כיון שהוא אינו רולה להשתמש בהם כלל לטעודה.— ולכאורה יש לפשוט ממ"ש המרדכי פרק קמא דחולין בסכין של שחיטה, איך התירו בסכין של עכו"ם הא בעי עבילה, ולהנ"ל ניחא כשרולה למכור לישראל אחר. וכן יש לפשוט ממ"ש שם לענין מחתך, טוקי שמחתך ע"י עכו"ם שמלוה לו [ובודאי אם אסור בהגאה גם ע"י עכו"ם אסור]. וע"כ דס"ל להמרדכי לאסור. אלא דראיות אלו יש לדחות, דעיקר ראיתו איננה אלא כ"א דהו"ל לש"ס למיפרך ולסתוי.—

גוף החקירות דלעיל, יש לומר דחליא בפלוגתא דהואיל, אלא דהא קיי"ל בפ' תמיד נשחט (סב, א) דלאומרא דלכו"ע אמרינן הואיל, ועי' תוס' שם (ד"ה כי) ועי' אחרונים לענין שאינה כשאינו רולה לאכול, כי אם לעכו"ם, דמבכר מ"מ, שאני התם שמוליא מידי עבילה.— ולפ"ז אם מבשל באמת עריפות, א"ל עבילה, דליכא הואיל, משא"כ במבשל כשרות.— ושעיק הראשון בלוקח ע"מ להשכיר, י"ל מדלא אמרו כן בשבת להקנות לישראל ואינו ישאילם, וע"כ כ"ל, כיון שהוא קונה אותם ע"מ להשאילם נחייב. אך י"ל דאסור לישראל השני לקנות בשבת, כיון שאין לו אורך שבת, אך גם בזה יש לעיין בדליכא עכו"ם לשאר, משום אורך שבת של חבירו. אך זה י"ל בקונה לקלפים והשכירו, ואוך המשך השאיל למשכיר, מהו להשתמש בו לרכי טעודה.—

ודע, דהך חומרא דלשקוטיה, כ"ל דלא שייך רק בעכו"ם דשלל דידהו שרי, משא"כ בישראל כל זמן שהוא של חבירו לא אזלינן בחר מחשבתו כלל, וכל שהראשון קנאו לקלפים א"ל עבילה. אך זה אינו, כיון שע"כ החנה עמו להשתמש בו, ואין דעתו לפדות עוד כלל, א"כ רלונו שישתמש הלה לצרכי טעודה ת מ י ד, וחייב כל"ל.—ומ"מ אין זה ראיה, דאף שחושב שלא יפדנו, מ"מ אינו רולה שישתמש בו דוקא לטעודה. ועי' פרי חדש לגבי ישראל שהשכין אצל עכו"ס, כתב דלא חיישינן לשקוטיה, והשיג הרש"ל שם.—

אך זה כ"ל פשוט דבשוכר מקצת פטור, כיון שלא נחייב אצל הראשון, שהוא אינו בר חיובא, ואף שחייב בחיוב מ"מ אין זה אלא על אביו, שלריך למחות בו מהשתמש, אבל עליו ליכא חיובא, ועתה כשמשכיר גם חיוב ליכא, שהקצת באמת אינו עובר כלל, שאינו משתמש בו, והשוכר המשתמש גם הוא פטור. ומה שלא יעלו כך בשבת, זה אינו, דא"כ קצת לאו בר אושלי הוא, דלאו בר דעת הוא, ואם להוסיף כ"ד ואפוטרופוס לשכור הכלי, זה ודאי אסור בשבת.—

והנה להפקיר בעצמו הכלי ושוב משתמש בו ולא ירלה לזכות יש לעיין אי שייך כאן לשקוטיה, כיון דליכא משקה, ושיעבודא נמי ליח לי' ע"ז, אלא דאלכה"ג כתב מג"א (סי' י"ג סק"ח) דהוי כשלו ממש, והדין עמו, כדקיי"ל לענין מפקיר כרמו והשכים ובצרו, חזרו, דלא הוי הרמ"א הך מקנתא.— **ובענין** קנין אינא עוד סברא, דודאי כשנתחייב ביד הראשון, ע"כ על כוונתו אנו דנין, דבאמת ודאי לא נשתמש שלא.

מאכילה ושתיה כמובן רק שביכולת להשתמש בכל מיני כלים אבל באש לבשל ולאפות רוב התשמישים באור הם רק של מתכות כמו שפודים ואסכלאות ומחבות ואע"ג דמבשלים גם בקדרות של חרס אך בהא ודאי לא איירי קרא שהרי אין להם טהרה בגיעול ובע"כ דמיירי רק בשל מתכת :

כד כלי זכוכית הוה ככלי מתכות לענין טבילה וכך אמרו בגמ' שם אמר רב אשי הני כלי זכוכית הואיל וכי נשתברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמי דכלי זכוכית שנשתברו חזו לתקנינהו ע"י ההכה ולעשותו כלי עשאום ככלי מתכות וטבילה זו היא מדרבנן בכלי זכוכית [פר"ם סק"נ] ובוודאי כן הוא שהרי לענין טומאה דינן ככלי חרס כמו שאמרו בשבת [פ"ו.] דכלי זכוכית גזרו בהו טומאה דהואיל שתחלת ברייתן מן החול שוינהו רבנן בכלי חרס וגם טבילה לא מהני להו בכלי חרס כמ"ש הרמב"ם בפ"א מכלים ע"ש אלמא דלטומאה הוי דינן ככלי חרס ממש ורק לטבילה עשאום ככלי מתכות מטעם דכי נשתברו יש להם תקנה ויש בזה שאלה והלא לענין טומאה אמרו שם בשבת דלכן כלי זכוכית מטמא מגבן ככלי מתכות ולא ככלי חרס מהאי טעמא דכי נשתברו יש להם תקנה ודחי לה הש"ס ומסיק שם רב אשי דלעולם לכלי חרס דמי בכל מילי וזה שמטמאים מגבן הואיל ונראה הוכו כברו ע"ש ואיך אמר כאן רב אשי בעצמו דלענין טבילה הויין ככלי מתכות מהאי טעמא [וס"ם כתוס'] :

כה ונלע"ד בשנדקדק על עצם הטעם דשוינהו רבנן ככלי מתכות מהאי טעמא איזה סברא יש בזה הלא עיקרה היא חול ומה ראו חכמים על ככה לגזור עליהם טבילה מדק טעמא גופא שלענין טומאה דחו לה אך הענין כן הוא דהנה כל המיני מתכות יסודם מן העפר אך שבאותן המקומות שחופרין בהן המתכות נתדבקו חלקי העפר זל"ז בדיבוק חזק ומשתנים לכמה איכיות ויסורות כידוע לחכמי הטבע אבל עיקר יסודם הוא עפר ולכן כל המיני מתכיות צריכין צירוף וזיקוק באש עד שפושטים צורה ולובשים צורה אחרת כל מין מתכת לפי יסודותיו ולא כן כלי חרס לא לבשו שום צורה אחרת בהיותם כלים וכמו שיסודם מן העפר כן צורתם עפר ואין צריכין זיקוק וצירוף באש והנה זה המין זכוכית אמת שיסודו מעפר אבל הא לבש צורה אחרת לגמרי וצריכין זיקוק וצירוף באש ככל מיני מתכיות. ומטעם זה כי נשתברו יש להם תקנה דכמו שתחלתם מן האש כמו כן סופם בהשברם תקנתם ע"י האש ובכן יש להם כל מיני סגוליות של מתכת ואשר יסודו מחול הא מהכיות ג"כ יסודם מעפר ולכן אמרו חכמים דבמין זכוכית נלך לחומרא בכל כללי דיניהם ולכן בטומאה שגם בכלי חרס יש טומאה לא הוצרכו חז"ל לעשותם כמתכיות בשום פרט כיון שעיקר יסודו מעפר ובחרס יש ג"כ טומאה עשאום בכל דיני טומאה כב"ח ודחו להך טעמא דכי נשתברו וכו' לעשותם כמתכות דשני חומרות א"א לעשות בהם דאיך נעשה שני הפכים לעשותן ככלי חרס וכלי מתכות ולכן הלכו אחר העיקר משא"כ בטבילה דבכלי חרס ליכא טבילה כלל בהברח היה לחז"ל לעשותם ככלי מתכות מפני שיש בה סגולה כל המיני מתכיות והיינו חילוף הצורה וזיקוק באש וזה שאמרו הואיל וכי נשתברו יש להם תקנה זהו כביאור על כל מה שכתבנו דמתוך שיש להם חילוף צורה וזיקוק באש לפיכך כי נשתברו יש להם תקנה :

כו עוד איתא בגמ' שם קוניא צריך טבילה וזהו כלי של פלומיר"י תחלתו של חרס וחופין אותו בחופיא של אבר והשמישו ע"י צונן ונקח מן העכו"ם [רש"י] ודווקא כשמחופה באבר מבפנים אבל אם מצופין רק מבחוץ א"צ טבילה [תוס'] וז"ל המור וכן כלי חרס המצופין באבר וה"מ במצופים בפנים דהשתא דמו לכלי סעודה שהציפוי בפנים במקום ההשמיש אבל אם אינם מצופים אלא בחוץ א"צ טבילה ומטעם זה נמי כלי של עץ שיש לו חשוקים של ברזל שמעמידים אותו א"צ טבילה אפילו למי שהולך אחר המעמיד עכ"ל וכ"כ התוס' והרא"ש ע"ש :

כז ביאור הדברים דתנן בפכ"ב דכלים דאולינן בתר חיפוי כלי אפילו לקולא לענין טומאה ע"ש וכ"ש לחומרא כדאיתא שלהי חגיגה ע"ש ולכן כלי חרס או כלי עץ המחופה בברזל או בשאר מתכות צריכה טבילה אמנם חיפוי אינו שייך רק במקום השמישו של כלי כמו בכלים ובחגיגה דמיירי בשולחן שחיפוהו מלמעלה ע"ש וכמו כן בכאן כשהחיפוי הוא בתוך הכלי במקום שמשתמשים בו צריך טבילה אבל מבחוץ א"צ טבילה אלא שמטעם אחר יש לחייבו בטבילה גם מבחוץ דתנה בשבת [ס'.] פליגי ר"ג ורבנן אם הולכין אחר המעמיד של הכלי לענין טומאה דרבנן מ"ל דהולכין אחר המעמיד ור' נחמיה ס"ל דהולכין אחר עיקר הכלי ואף דלבאורה הלכה כחכמים מ"מ יש פוסקים כר"ג משום דהש"ס מוקמי שם משנה דשבת שם כר"ג ע"ש [נ"ס] אבל משנה דכלים [פי"ג מ"ז] אתיא כחכמים אמנם אפילו לחכמים דהולכין אחר מעמיד א"צ טבילה דלא הוי דומיא דכלי סדין דשם השתמשו במקום המתכות [נס] והרמב"ם פ"ד מכלים דין ו' פסק ג"כ כחכמים דאולינן בתר מעמיד ע"ש :

כח ודע שיש מהפוסקים דס"ל דגם במחופים מבפנים ולא מבחוץ א"צ טבילה דהציפוי שבפנים אינו אלא לנוי בעלמא ולא משום תשמיש מדלא ציפוהו מבחוץ [נ"י נסס סמ"ק וגו"ה] וחשש רבינו הרמ"א לדיעה זו שכתב בסעיף א' די"א דכלים המצופים באבר אפילו בפנים יטבול בלא ברכה וכן נוהגין עכ"ל וי"א להיפך דאפילו רק מצופה מבחוץ טעון טבילה לפי שלא חילקו חכמים בין מצופה מבפנים למצופה מבחוץ [מרדכי נסס לפני"ם

לפני"ם] וגם כיון שהרמב"ם פסק דאולינן בתר מעמיד כמ"ש וכתבו שיש לטובלם בלא ברכה [נ"י נסס הל"ף] אך רבינו הרמ"א לא חשש לדיעה זו ולא הביאה וגם רבינו הב"י שכתב בסעיף ו' כלי עץ שיש לו חשוקים של ברזל מבחוץ שמעמידים אותו אינו טעון טבילה עכ"ל לא חשש לדיעה זו והאחרונים חששו לדיעה זו וכתבו שיש לטובלם עם כלי אחרת הטעון טבילה ויברך [עס"ך סק"ד וסק"ה] ולדבריהם החביות שלנו אם החשוקים של ברזל שקורין רייפל"ן היה צריך טבילה ולא ראינו מעולם לנהוג כחומרא זו אך בחביות גדולות יש מקילין אפילו בכולו מתכת שאינם כלי סעודה כמו שיתבאר בס"ד בסעיף ל"ט ע"ש :

כט והנה בימינו אלה בכל המדינות עיקר תשמישי כלי סעודה קערות גדולות וקטנות משל חרס מלובנים יפים וברים שקורין פאליו"א או פארצעלאי"י או פאייאנס ואין בהם שום מתכות ורק הם מלובנים באש והעולם נהגו להטבילן ואינו מובן הטעם על מה הם צריכים טבילה והרי אין בהם הטעם שאמרו חז"ל בזכוכית הואיל וכי נשתברו יש להם תקנה שוינהו ככלי מתכות ואלו כשנשתברו אין להם תקנה ככל הכלי חרס וכבר נתעוררו שני גדולי הדור בזה הכנה"ג והתב"צ [כמ"ש הפ"ת והגרש"ל ניו"ל סחדסיס] ולכן חלילה לברך על טבילתן דהוי ברכה לבטלה דא"צ טבילה ויראה לי דאולי בימים הקדמונים היו הכלים האלה מצופים בזכוכית דק שקורין גלייזר"ט ואלו ודאי צריכים טבילה דחיפוי בזכוכית הוי כציפוי במתכות וראיתי כלים כאלו ומזה נשתרבב המנהג דכלי פארצעלאי צריכים טבילה ולא דקדקו בין גלייזרט ובין אינם גלייזרט אך גם הגלייזרטי טוב לטובלן בלא ברכה :

ל כלי סעודה הצריכין טבילה לאו דווקא כלים שאוכלים וששותים בהם אלא אפילו כלים שמבשלים בהם ואופין בהם ומטגנין בהם ושמתקנים בהם המאכל והמשקה כולן צריכין טבילה כשהם של מתכת וזכוכית ולכן כל מיני קדרות וכל מיני מחביות וכל מיני סכינין. וגם הא"ק מעסע"ר וגם הסכין העב ששוברין בו עצמות וששוברין בו נופת והיינו צוקע"ר והכלי שגורדין בו תמכא שקורין קריי"ן וקורין אותו רי"ב אייזי"ן או טארטק"א וכל מה שמשמשין לאבילה ולשתייה צריכין טבילה ולכן מוליאר שקורין סאטאווא"ר או מי"ל מאשין צריך טבילה וכן מה שמסננים בו החמין אם הוא של מתכת צריך טבילה וכן עהה שיצאו המכוונות שמבשלין בהם על השלחן שקורין מאשינק"א וצולין בהם ושותים בהם חמים כולן צריכין טבילה בברכה וכן מכתשת של מתכת שבותשין בו מלח או פלפלין או שארי תכלין צריכין טבילה וכן ריחים של יד סמתכת שטוחנין בהן כל אלו צריכים טבילה בברכה ואם יש בהן עץ ג"כ יתבאר לפנינו בסעיף ל"ח ע"ש :

לא כתבו רבותינו בעלי הש"ע בסעיף ז' וסעיף ה' מריפיד"ש ששופתים עליהם קדירה אינם טעונות טבילה אבל ברילייא"ש טעונות טבילה מפני שנותנים עליהם המאכל עצמו. סכין של שחיטה או סכין שמפשיטין בו יש מי שאומר שא"צ טבילה ויש חולקין ושוב לטובלו בלא ברכה והברולים שמתקנין בהן המצות א"צ טבילה וכן כיסוי שכופין על הפת לאפותו אבל כיסוי קדירה צריך טבילה עכ"ל :

לב ביאור הדברים דכלי סעודה אינם אלא מה שנוגע בהמאכל עצמו ולא בהכלי שבה האכל ולכן המריפידי"ש שמעמידין עליה הקדרה א"צ טבילה ובלשוננו קורין אותה דריפ"ם אבל הברילייא"ש שצולין עליו המאכל עצמו צריך טבילה ומזה למדנו דכל בסיסי הכלים כמו הבסים שמעמידין עליה המוליאר וכל ביוצא בזה א"צ טבילה וכן הבסים של המאסינק"א וכן כיסוים שעל המאכלות כמו כיסוי שעל הפת הרי אינו נוגע במאכל עצמו אבל כיסויי קדרות שמבשלים בם צריך טבילה לפי שהבישול מפעפע לבעלה ונוגע התבשיל גם בהכיסוי וכן כיסוי מיגון נ"ל דהוה כביסוי בישול וצריך טבילה דגם מיגון מפעפע למעלה [המוליאר ס"ל מכלים רק נוף המוליאר שבו המים אבל הפרוכס שקורין קוימע"ן וכן הקאנפלרק"ס שמעמידים עליה הלאני"ק וכן כיסוי הגחלים ס"ל מכלים וכן הנפים כמ"ם ודו"ק] :

לג אמנם במה שכתבו על סכין של שחיטה וסכין שמפשיטין בו עורות ויש מי שאומר שא"צ טבילה ויש חולקין וטוב לטובלו בלא ברכה צ"ע בטעם דיעה ראשונה הלא הסכין נוגע בהמאכל עצמו ומפרשי הש"ע כתבו דהטעם הוא דכלי סעודה לא מקרי רק כשהמאכל ראוי מיד לאכילה אבל כשהמאכל צריך עדיין חקון אחר לא מקרי כלי סעודה [ס"ך סק"ו וס"ל סק"ן] והכא אחר השחיטה והפשט צריך עדיין בישול לא הוי כלי סעודה ע"ש ואמת שטעם זה כתב האו"ה בכלל נ"ח סי' פ"ה בסכין של הפשט וז"ל שם וכן כל דבר שאין משמשין למאכל הראוי לאכילה כמו שהוא עתה כגון הסכין שמפשיטין בהן את הבהמות ומחטין שתופרין בהן המולייתא א"צ טבילה עכ"ל אבל קשה דהוא בעצמו כתב מקודם זה וז"ל כתב ראבי"ה סכין של שחיטה לא בעי טבילה דלאו כלי סעודה הוא דהא אפילו צונן היה אסור לחתוך בו אם לא בהדחה וגם הבשר צריך עדיין בישול או צליה עכ"ל וכ"כ המרדכי ע"ש [וסס"ך סס נ"ל העתיק כמ"ם סס ועפ"ן] הרי שעיקר הטעם הוא משום דאסור לחתוך בו אפילו צונן וטעם דמחוסר בישול הוא להעדפה בעלמא דאין לומר דשני טעמים קאמר דא"כ היה לו לומר ועוד דהבשר צריך עדיין בישול ועוד קשה דרבינו הרמ"א פסק בסעיף ז' דרחים של פלפלין צריך טבילה ומקורו הוא ג"כ מהמרדכי והרי אין לך מחוסר תקון מן פלפלין שאין זה שום מאכל ולא תבלין אלא שנותנין אותם בתבשיל אי בצלי

יורה דעה כב הלכות מאכלי עובדי כוכבים

ח עשנם מקולות (כד) (כה) של (כו) ארבעים מאה: חגם יש"ל דכלים סמטפים בתנר (כו) אפי' בפנים (כד) יעטל בלא (ג) ברכה (ג"י סוף פ"ח וכמ"ק בשם ס"מ"ק ואח"ר) (כט) וכן נהגין: ב ח צריך (ה) (ל) שיהא הכלי רפוי בידו בשעת טבילה שאם

פרחי תשובה

(ה) שיהא הכלי רפוי. עכ"ל מה שהקשה מ"ז (והנה בנה"מ קק"ג) ומנמה דעתו דגם הכא בטבילה כיון לתנים מרפו ידיו לא עלתה טבילה גזירה שמא לא יפה ועיין בתפלת לעשה שהיכן קושיתו במרים דהשם בטבילה שמאה שיך שפיר גזירה דשם לא יפשם יבא לידי איסור חתור בידים כגון שיבטל

באר היטב

(ג) ברכה. לו יעבילו עם איזה כלי אמר בברכה כדלקמן סי"ב לו"ש [דשלינו דלפנים היו אלא לנו. ומיהו בטעמם בפנים ומתון לכ"ע יעבלו בברכה] (מרי"ק). ובמרדכי כתב דאפילו היו מעטפים אלא מתון בתנר יעבלו בלא ברכה וכי' הגי"ת דם לחמות על מנהג הגולה שמטמטין בקדרות שמעטפים

דרכי תשובה

טבילה כלים (עהגה"ק בעל ד"ק) שמהיר שלא יעבילו כלים רק במקום דוקא לו עכ"פ בנהר אבל לא בנהר ובמעין אע"פ שמיעו מרובין שכיר ובעיר שעשו הוא כמש"ל מהמרי"ל ובה רא"ה בכתבי אחמרי' זללה"ה בספרו מרים שם שלמה כתי' שהאריך בדין זה והעלה לדינא דבעיר או בכפר ש"ם שם מקום כשרה או בהר לריך לזהר לעבול רק במקום או בנהר דוקא ולא בנהר אבן בכפר שאין שם מקום ולא בהר יכולין לשמוך ולעבול בנהר ש"ם בה מ' שאה ואין לחוש שמא כשאבו אותה כפלו לחוכם ג' לוגין שאובין דהא מדינא גם בכלי כשיש עורה גדול ובדיעבד מקילין ובכפר שאין שם מקום ולא בהר הוי עורה גדול לילך עם כל כלי שלריכה טבילה להטביל לעבול וסוי כדימבר אבל אם אין בהנהר מ' שאה אין לעבול בה בשום עכן עכ"ל: (כד) של ארבעים מאה. עי' בציאור הגרי"א ס"ק ד' שכ' דמן הטורים לריך מ' שאה גם במעין עי"ש ועי' מה שכ' לחם ושמלה ס' ר"ח ס"ק א' ובס' דברי יוסף חלק ג' ס' תתי"א ועי' בערוך השלחן (להרב מהרי"ע מגוזחרדק) מסעי' ס' עד סעי' י' מה שהאריך בזה ובסוף סעי' ס' העלה ולכן כלע"ד לדינא דבשעת הדחק יכולין לעבול כלים במעין אף שאין בו מ' שאה עכ"ל אמנם יעוין בכנסיג שם אות ד' שכתב מהסי' שכרוכות דאותן המקילין בזה אין לחש על מה שיקמכו ואפי' במעין לא בני בנים אחר רק גוף הכלי עולה אלא שלריך מ' שאה דוקא ועי"ש עוד בהגהות ב"י אות ג' ודי מ"ש עוד בזה ועי' בס' דברי יוסף חלק ג' ס' תתי"א עם שהאריך ומ"ש בזה לדינא ובי' בס' שדי חמד בחלק הכללים אות מ' במערכת טבילה כלים כלל ג' שהאריך בזה ועי' בחכמת אדם כלל מ"ג סעי' י"ד מ"ש בזה (כה) של ארבעים מאה. עי' בחכמת אדם שם שכ' דבמקום שיש שיעור המי שאה במקום א' דוקא דשייר שיהיה כל מי שאה מים בגומא ומקום במקום א' אבל מעיין מעשר אעפ שאין המי שאה במקום א' אלא שהם זוחלין על האלן ומקום לא שרי אלא כשבאו המים בידי שמים עי' בגמרא אבל מים שאובין פסולין עי"ש: ועי' בשלחן בנוה חלק תרפ"ה ס' הכיל בקונטרס טבילת כלים חלק ג' אות ד' ס' ו' בביאור דין זה באורך וכי דבמעייסת שלמו שמים מקלחים מן הקילות וזוחלים ונגרים עכ"פ כל חוטה מן המעיין עד שיש הבדל יכול לעבול בתוכן המים שבחוטות אם מכסין כל גוף שכלי וכן בשוקת שלפני המעיין שבקוב בלידה של שוקת בשפת אם שמו בשטבטוטין עד שבחמלא שבוקת מים אעפ שאין שם מ' שאה יכול לעבול כל כלי שעולה בה במים שבילות הוי חיבור כל המים מתחלה המקור עד מקום שכלים שם המים וכל שיש בכל תוכן המים מ' שאה בין במה שמרחים עפ החוטות בין במה שיש במוך המעיין או בשוקת שבמקום בדרך שהמים עוברים שם כדי שיתקבצו שם המים להשקות אדם ובהמה הכל הוי חיבור ולירוף וכאלו היה המי שאה מים במקום א' מתאיב מי שאה מים של מי מקום הבאים מימי גשמים או מהפשרת שלגים שאין מעבילין בהם אחיב יש מי שאה מים במקום

טבילה כלים (עהגה"ק בעל ד"ק) שמהיר שלא יעבילו כלים רק במקום דוקא לו עכ"פ בנהר אבל לא בנהר ובמעין אע"פ שמיעו מרובין שכיר ובעיר שעשו הוא כמש"ל מהמרי"ל ובה רא"ה בכתבי אחמרי' זללה"ה בספרו מרים שם שלמה כתי' שהאריך בדין זה והעלה לדינא דבעיר או בכפר ש"ם שם מקום כשרה או בהר לריך לזהר לעבול רק במקום או בנהר דוקא ולא בנהר אבן בכפר שאין שם מקום ולא בהר יכולין לשמוך ולעבול בנהר ש"ם בה מ' שאה ואין לחוש שמא כשאבו אותה כפלו לחוכם ג' לוגין שאובין דהא מדינא גם בכלי כשיש עורה גדול ובדיעבד מקילין ובכפר שאין שם מקום ולא בהר הוי עורה גדול לילך עם כל כלי שלריכה טבילה להטביל לעבול וסוי כדימבר אבל אם אין בהנהר מ' שאה אין לעבול בה בשום עכן עכ"ל: (כד) של ארבעים מאה. עי' בציאור הגרי"א ס"ק ד' שכ' דמן הטורים לריך מ' שאה גם במעין עי"ש ועי' מה שכ' לחם ושמלה ס' ר"ח ס"ק א' ובס' דברי יוסף חלק ג' ס' תתי"א עם שהאריך בזה ובסוף שלחן הטלחן בזה אין לחש על מה שיקמכו ואפי' במעין לא בני בנים אחר רק גוף הכלי עולה אלא שלריך מ' שאה דוקא ועי"ש עוד בהגהות ב"י אות ג' ודי מ"ש עוד בזה ועי' בס' דברי יוסף חלק ג' ס' תתי"א עם שהאריך ומ"ש בזה לדינא ובי' בס' שדי חמד בחלק הכללים אות מ' במערכת טבילה כלים כלל ג' שהאריך בזה ועי' בחכמת אדם כלל מ"ג סעי' י"ד מ"ש בזה (כה) של ארבעים מאה. עי' בחכמת אדם שם שכ' דבמקום שיש שיעור המי שאה במקום א' דוקא דשייר שיהיה כל מי שאה מים בגומא ומקום במקום א' אבל מעיין מעשר אעפ שאין המי שאה במקום א' אלא שהם זוחלין על האלן ומקום לא שרי אלא כשבאו המים בידי שמים עי' בגמרא אבל מים שאובין פסולין עי"ש: ועי' בשלחן בנוה חלק תרפ"ה ס' הכיל בקונטרס טבילת כלים חלק ג' אות ד' ס' ו' בביאור דין זה באורך וכי דבמעייסת שלמו שמים מקלחים מן הקילות וזוחלים ונגרים עכ"פ כל חוטה מן המעיין עד שיש הבדל יכול לעבול בתוכן המים שבחוטות אם מכסין כל גוף שכלי וכן בשוקת שלפני המעיין שבקוב בלידה של שוקת בשפת אם שמו בשטבטוטין עד שבחמלא שבוקת מים אעפ שאין שם מ' שאה יכול לעבול כל כלי שעולה בה במים שבילות הוי חיבור כל המים מתחלה המקור עד מקום שכלים שם המים וכל שיש בכל תוכן המים מ' שאה בין במה שמרחים עפ החוטות בין במה שיש במוך המעיין או בשוקת שבמקום בדרך שהמים עוברים שם כדי שיתקבצו שם המים להשקות אדם ובהמה הכל הוי חיבור ולירוף וכאלו היה המי שאה מים במקום א' מתאיב מי שאה מים של מי מקום הבאים מימי גשמים או מהפשרת שלגים שאין מעבילין בהם אחיב יש מי שאה מים במקום

מי' והקילות של מעיין הרי הוא כזוחלין שאם גוף הכלי נפכבה באותן המים מכל פיטה כשר לעבול בו אבל אם אינו מתכבה כולו בבת אחת אעפ שהכלי מתמלא מהקילות בשופע על כל גדותיו והמים מגעים בכולו הכלי מבית ומחוץ אין עובלין בו מפני שלריך לשוות שהכלי יהיה בבת אחת תוך המים לכן אין לעבול בקילות המעיין אלא שכיכים דהיינו שיהן אלא הסכין בקילות דמחוך שהוא מעט הכמות ברוחב יכול להיות כולו מכוסה בתוך המים וכן כל כיולא בזה עכ"ל: (כו) ארבעים מאה. כ' בחיי שם בעני' ע"ז ז"ל ולריך שיכיכים כל הכלי במים בפיא אלא יעמוד מעט חוץ למים אפילו כל שהוא ואם הוא גדול ואינו יכול לעבלו כולו כאחד כיל דאקור לעבול לחלאין דומיא דמבילה בדה וכו' עכ"ל: (כו) אפי' בפנים. פי' לא מבעיא בעלים מבחוץ ולא מבפנים שיעבילם בלא ברכה אלא אפילו מלופים בפנים ולא מבחוץ עבילם ג"כ בלא ברכה ופליג אפסק המחבר בתרתי חדא בכלים המלופים מבחוץ ולא מבפנים דלדעת המחבר אינ מבילה כלל והוא פסק שיעבילם בלא ברכה וגם פליג בדין כלים המלופים בפנים ולא מבחוץ שלדעת המחבר מבילה בברכה ולדידיה יעבילם בלא ברכה פריח סיק ז': (כה) ישבור בלא ברכה. כ' בפרי' שם מיהו בעלופים מבפנים ומבחוץ לכ"ע יעבילו בברכה עי"ש והביאו מחידושי הגרע"א וקיים ועי"ע יש דוקא מלופים בחבר מעט אבל גליזי"ר לא יברך ועי' בפרמ"ג אות ז' ס' תכ"ח סיק ל"ג עכ"ל ועי' בס' הפלאה שכתב על המעבירות ע"ז פרק ח' שכ' דאפי' מלופים בחבר מבפנים ומבחוץ יעבול בלא ברכה עי"ש ועי' בשורת מעודי אם ס' ז' שהביאו ומחמה עליו שבעלם ממנו דברי הפרי' ומכיב זקיני הגדים וכ' לחרן דבשתבה עתה מלאכת ליפוי הכלים ממה שפי' בזמן הש"ם דבזמן הש"ם היה הליפוי בכדי שיהיה חזק כמו מתכות מעשיב בזה"ז אבל שהי' בעשה אבל כמו עיב בלא אין לברך עי"ש באורך: (כט) וכן נהגין. עי' בפרי' שם שכ' מהביא שיש להמות על מנהג הגולה שמטמטין בקדירות המלופים אבל מבפנים בלא ברכה בכל ואלו לגעור דמי שמהג כן ואנו לא שמענו מי שנהג כן זולת קצת אנשים שאינם בני תורה שנעלם מהם עיקר הדין

עכ"ל:

סעיף ב (ל) שיהא הכלי רפוי בידו. עבאה"ע אים מסעיף שמתמה מדברי הרמבים דלא מהני מה שאוחז הכלי רפוי בידו וקיים בלא"ע ועי' בפתים אים מהפלא"ע ועי' בס' מקור אים חיים אים בזה ועי' בפרי' סיק ח' שכ' דהרמבים מיירי שם בטבילת כלים שהם טמאים שהם לריכים טבילה אחיה מטאיב טבילת כלים של עכו"ם אין אלא מדרבנן לשיטתו אין לגזור רפוי אמר לא יפה ואף דאמר קיימ כהרמב"ם דטבילת כלים של עכו"ם הוא ג"כ מדאורייתא אבי לשיטת הרמב"ם דבכל דוכתי שבי בדפין ולעולם לא בזרקין שמא יפה וקיים שכן עיקר להקל עי"ש ועי' בקונטרי טבילת עהרה (להגה"ק בעל ד"ק) בסוף הקונטרס שמחיר שאחיתה היד בהכלי בהמקוה ליל בדפיון ומיקדמו המים במקוה אחיתת היד

ובכון

שטרוד נותנים בו המים מ"כ ים בו בים קיבול ולמה של בעלי בתים טהור ואפשר דהכי קאמר שנותנים בו כלי של מים: וכתב עוד הרא"ד והלוח שעורכים עליו ממא מ"ח זה טיבום ע"ל. נראה שטעמו מפני שנינו בפרק המוכר סרוד של נחתומים וכו' נפרץ מרוח אחת עהור ר"ש אומר אם החקינו להיות קורץ עליו ממא וכן המעריך ממא ומשמע ליה להראב"ד דוקן המעריך ממא מדברי ר"ש הוא ולית הלכתא כוותיה ולכיון סובר דאת"ק קאי: כלי שהשלתים מרקדים עליו וכו' עד ליכנס בו טהור. שם:

כתב הראב"ד כלי עץ מ"ש בערוך טיבם נפה של טיעבר וכו'. מ"ש ובו דברה המשנה תחלה כלומר דברתא הפרק קמאי כלי עור. ומ"ש עוד וממה שאמר ר' יהודה בשמון אף של גדלת וכו' כלומר שהוא ז"ל מפלגם של גדלת שהנפה עשויה משיער שגודלים בה והבגדות יוצבוה בהוכה וגודלום הייגו לומר שהן גודלות הנפה עצמה ומדקאמי של גדלת משמע דעד השתא לא אייבי בנפה של טיעבר ולפי מה שפירשו רבינו. ור"ש דגדלת היינו הטעם שהיא גודלת שיער לשמיש אין מכלן לאיה. ופירוש זה הכלל העשוי לקבלה וכו' של אוכלות ושל גבנות יעשו אותה לכנס ולנקם מן הלדדין מה שבגולן או שבאוזר לקבלו של המלאכה ושל גרוסות ים לה בית קיבול שמכניסים בה לרוחים ושל גמות להשליך בה מון מן הגם ופירוש לחת פלה בלע"ז:

ב כל המלויים שהוכים מון מתלויי וכו' עד עהור. שם וכהכמים. פירוש מקל הבלשין הוא שמחפשין בו המבן אם יש בו חבולה שיסתירו המבולה בהבן מפני עיבור המלך הרגוש ויתפס ובלם. ולסייע בשעת מלאכה הוא שמכניסים ידיהם בחלוי ויעזר בו בעת שיעבור:

ג נבלי המשוררים מחממין וכו' עד לוכה

כלי גם זה שם פי' הכבורות הלוים ומוקנים בלד הימין ולכך שמנגיס לחת בתוכו המעוה שמקבלין מבני מדס אבל של בני לוי אינם עשויים לכך ולפוכך שהוריס. ופירוש הבטען כלי מכלי הינוגן שמשנו אומו המדס בבטנו בשמנגן בו:

כתב הראב"ד והנקטימון מ"ח קשיא לי וכו'. ובמ"ש רבינו בפירוש המשנה נראה שכתב וז"ל והנקטימון הוא רגל מעץ יעשה אותו מי שמתחך רגלו ליכך בו וסוא יכלה בכלו עץ

כשהן בצק מתטמאות שהרי צורת הכלי עליהן ושל בעלי בתים אינן מקבלין טומאה. ואם צבען בסקרא או בכרכום וכיוצא בהן מתטמאות שהרי נעשית להן צורת כלי. סרוד של נחתומין שנותנין בו המים שמקטפין בו טמא ושל בעלי בתים טהור. ואם נפפו מארבע רוחותיו מתטמא נפרץ מרוח אחת טהור. *והלוח שעורכין עליו מתטמא *כלי עץ שהסלתים מרקדין עליו את הסלת מתטמא ושל בעלי בתים טהור. רחת הגרוסות מתטמאות של אוצרות טהורה של גתות מתטמאה ושל גרגות טהורה. זה הכלל העשוי לקבלה מקבל טומאה והעשוי ליכנס בו טהור: ב כל התלויין טהורין חוץ מתלויי נפה של סלתין ותלוי כברה של גרגות ותלוי מגל יד ותלוי מקל הבלשין מפני שהן מסייעין בשעת מלאכה. זה הכלל העשוי לסייעו בשעת מלאכה מתטמא לתלות בו הכלי בלבד טהור: ג נבלי המשוררים מתטמאין. נבלי בני לוי שמזמרין בהן במקדש טהורין. הבימטנין*והנקטמון והאירוס מתטמאין: ד מצודת החולדה מתטמא ושל עכברים טהורה לפי שאין לה בית קיבול ואין עליה צורת כלי: ה *קוצין שאורגין בהן כמו כפיפה שמניחין בה התאנים וכיוצא בהן מתטמאין. ושאורגין בהן כתבנית מנורה גדולה שאוצרין בהן ההטין טהורה שאין תורת כלי עליה: ו *עלין שמסרגין אותן כמין סייג סביב לפירות טהור, ואם עשו סייג של נסרין מתטמאין: ז חותל של הוצין שמניחין בו הרוטב וכיוצא בו אם היא נותן לתוכו מתטמא ואם אינו יכול ליטול מה שבתוכו עד שיקרענו או יתירנו או שחשב לאכול מה שבתוכו ולזרקו טהור. וכן הקרן שהוא משתמש בה ומשליכה אינה מקבלת טומאה. ואם חשב עליה מקבלת טומאה: ח השופר אינו מקבל טומאה: ט קערה שקבעה בשידה תיבה ומגדל אם היא כדרך קבלתה מקבלת טומאה. ואם קבעה בדופן שהרי אינה מקבלת עד שמטים שידה על צידה הרי זו מכלל השידה וטהורה: י *האקון והרטוב והכלוב של עץ טהורין: יא המדף והפלצור ומצודת סכרים מתטמאין שהרי צורת כלי עליהם: יב הספסלין שבפונדקאות ושל מלמדי תינוקות אע"פ שהן נקובין ומכניסין בהן את הרגלים טהורים. קבעו בהן רגלים במסמר מקבלין טומאה. זה הכלל כל שניטל ואין רגליו ניטלות עמו טהור. וכל שניטל ורגליו ניטלות עמו טמא. ואם היו כולן של עץ או עצם מקבל טומאה. היתה אחת מרגליו של אבן אינו מקבל טומאה:

פרק ששי

א כל כלי שנטמא. ונשבר אחר שנטמא ונפסדה צורתו ותשמישו טהור בשבירתו וכן כלים שנשברו כשהן טהורין שבריהן אינן מקבלין טומאה: ב כמה שיעור השבר שישבר בכלי עץ או כלי עצם ויהיה טהור כל כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים

משנה למלך

הכלים מטיבתו וכו'. נראה שכיון רבינו למלי דתמרינן בחולין (דף כ"ס) לא גזיבה דתק קטיות בקצת דוק. ומה שכתב חון מכל מקבלו פירוש מקבלו כתב רבינו בפ"ג דיומא שהוא שקורין בלשון מכרי כרום ומימא דיונתן חרגם בפסוק כרום תרהר והתמוב ביתיון מוכיון. ומשברושין וכתן כמה' כלים פי' רבינו בדברי המחבגם יע"ש. ומ"ש מכן וכ"ל שרבינו כוכר כו' לא ידעתי. לון יתיישב לפי זה מלי דתמרינן ת"ב כלי עצם הא אף ל"י מודה דגולמי כלי עצם שהורין ומלי ל"מ מי מר מדמה כלי עצם לתחת ומר מדמה לתשברוא מתהר דלענין דינא לא עליבי ועיין בית"ב בוף פ"ק דחולין:

ג נבלי המשוררים וכו'. הפירוש שכתב מכן הוא מדברי הרע"ב ולפי דבריו עומתת הנבלים הינה מן הטורה בכל כלי שיש לו בית קיבול. אך הר"ש שם כתב דעומתת הנבלים הינה מדרבנן ועל של מקדש לא גזור כי היכי דלא גזור המשקה בית מקבחייא. ונראה דמה שלא. ייחס מכן פירוש זה דהר"ש לרבינו הוא משום דת"ל כי"ל לגבר דעומתת הנבלים הינה מדרבנן ומדבתם נראה דעומתתם הינה מן הטורה משום דיש לו בית קבול ות"ל ע"כ לומר דנבלי בני לוי דסס. טהוריס משום דתיוס עשויין לקבל ודו"ק:

עץ הנינגון המכולסס עולם דמות רגל (וסוס) מעגן וגם ר"ש כתב לון זה לוקמיין דפרק אמה מקום דהכא והכם סהור. ולוחים פירש רבינו עגולה דומה לגרבל ויכה עליה מגל אחד ביד ומו בערבי מלתתר ובלע"ז מנבורו: ה קוצים שמוכנים בהם וכו'. פרש י"ן דכלים פטיליא המתה ותסיגת טהורה ופירש שם לרבינו פטיליא דומה לקופה מעגלה וכו' וכמו שפירש כלן: וכתב הראב"ד מ"ח לעגן המשנה וכו' ותסיגת טהורה וטעם מפני שמיגה עשויה לפלטל:

ו עלים שמסרגים חוסם וכו'. שם סוגיות של עלים טהורות של נסרים ממאות ופי' ר"ש סוגיות מלשון סוגה בשושנים עוסין כמין כפיפה קטנה [מן העלין] ומכסין בה פירות ופיגה מלא מלאכת עבלי. כלים עוני דקל: כתב הראב"ד עלים שמסרגים מ"ש זה סוגיות שבמשנה. ופעוס הוא:

ז חותל של הוצין וכו'. שם ופירוש חותל כלי מהוצין יעשיו בו המריס הנקרלין רוטב וכתב ר"ש לכיון שלין מוציא מה שבתוכו עד שיקרענו לו עד שיתירנו הוי המשמש עבלי. ומ"ש הו המשב וכו'. תוספתא דב"מ פ"ו: וכן הקרן וכו'. תוספתא שם:

ח השופר אינו מקבל טומאה וכו'. ג"ז שם: ט קערה שקבעה וכו'. כלים פ"כ, וכתב הר"י קורקוס ז"ל דהוא דהויא מכלל הבידה והטהרה דוקא כשהיא טהורה כגון שהיא בלה במדה:

י האקון והרטוב וכו'. כלים ספ"ג: וכתב הראב"ד האקון מ"ח פי' בערוך כלי עגולה בלעז כלוב מלא עוף ומדף לוח מסובב מעגן וכלה העגן מסובב דבר יחזיק בו הלייד מרחוק וכאשר יעמד לעוף בזה הכלי יעוה מוש הכלי ויפול עליו זה הלוח. ומעודות הסכיים מעודות ופסיקו המים בשיש עד שיתקבלו שם הדגים:

יב הספסלים שבפונדקאות וכו'. מוספתא פי"ט דכלים. ומ"ש זה הכלל כל שניטל וכו' ג"ז שם. ומ"ש היתה אחד מרגליו של אבן אינו מקבל טומאה. משנה פכ"ה דכלים:

פ"ז א כל כלי שנשמת ונשבר. רפ"ב דכלים וריש פע"ן:

ב כמה שיעור השבר וכו'. ריש פי"ז דכלים. ומ"ש

בטוגיה עליו המקלות נתנו. ונהמומין. ומת. מפני שהוא מייחד כלי לזה הבשמים אבל של בעל. בבית אין תשמיטו תדיר. ואין מייחדן לכלי. ואם ייחדו. ומת. וכיי מיהת בתוספתא:

השגת הראב"ד

*והלוח שעורכין עליו וכו'. א"א זה טיבום:

*כלי עץ כו'. א"א בערוך פירש נפה של טיעבר וכן משמעותו בר"מ אבל נראה שזה פירש כולו מיון מדבר בלורג. אבל נראה כי הוא של. עור. כמו אותן של רופאים וכו דברה המשנה תחלה ומה שאמר כרי יהודה. בכמוך אף של גדלת ממא מוכח שהכנים יושבות בתוכו וגודלות. ומדון אבל אין דבר ע"ב בבל טיעבר אבל בבל עור כאבר בתבנים:

השגת הראב"ד

*והנקטימון. א"א קשיא לי מה שמנו במסכת אבות אבקטמין הטוהין ואינו בכן בשבת:

*קוצין שאורגין. א"א לגון המשנה פטיליא עמתה ותסיגה טהורה. והטעם מפני שעשויה עשויה לגלגל כלו:

השגת הראב"ד

*עלין שמסרגין. א"א זהו כגיות שבמשנה:

→ ואם חשב עליה מקבלת טומאה: ח חותל שהוא נותן לתוכו מתטמא ואם אינו יכול ליטול מה שבתוכו עד שיקרענו או יתירנו הרי זו מקבל טומאה. ומ"ש אבל אם חשב לאכול מה שבתוכו ולזרקו טהור. ומ"ש וכן הקרן שהוא משתמש בה ומשליכה אינה מקבלת טומאה. ומ"ש ואם חשב עליה מקבלת טומאה. חתכו להיות קרן תשמיש מקבל טומאה: ט קערה שקבעה בשידה תיבה ומגדל אם היא כדרך קבלתה מקבלת טומאה. ואם קבעה בדופן שהרי אינה מקבלת עד שמטים שידה על צידה הרי זו מכלל השידה וטהורה: י *האקון והרטוב והכלוב של עץ טהורין: יא המדף והפלצור ומצודת סכרים מתטמאין שהרי צורת כלי עליהם: יב הספסלין שבפונדקאות ושל מלמדי תינוקות אע"פ שהן נקובין ומכניסין בהן את הרגלים טהורים. קבעו בהן רגלים במסמר מקבלין טומאה. זה הכלל כל שניטל ואין רגליו ניטלות עמו טהור. וכל שניטל ורגליו ניטלות עמו טמא. ואם היו כולן של עץ או עצם מקבל טומאה. היתה אחת מרגליו של אבן אינו מקבל טומאה.

השגת הראב"ד

*האקון. א"א פי' בערוך כלי של מעודת דגים:

כאלו שזה גופיה הוא ענין קביעות. וגם הא אין להשהות אצלו אף בנזדמן כדאיתא ברמ"א ואיך יכין שיהא אצלו.

אבל עיקר חדוש הב"ח והט"ז תמוה קצת להחשיב זה שצד טמאים וטהורים ביחד כשא"א לו לצוד הטהורים לבדם כנזדמן. איזה טעם הוא להחשיב זה נזדמן, דמ"ש מלצוד טמאים בעצמם אף שיכול להרויח טובא מזה אסור משום שאיסור מסחר באיסורים הוא אף כשנזדמן להרויח טובא ואף שלא בקביעות, א"כ גם להתכוין לצודם ביחד יש לאסור מלמכור הטמאים דג"כ ההזדמנות הוא רק הריוח מזה שזה לא מתיר המסחר בהם. ואם מחמת שמותר עצם הצידה בשביל הטהורים, שוב אין לחייבו להשליכם דהוי ממילא כנזדמן, א"כ גם לצוד במקום שאיכא רק טמאים נמי הא מותר עצם הצידה להתעסקות ולהנאה בעלמא ושוב לא יתחייב להשליכם דהוי כנזדמן, ודוחק לומר שאה"ג שלצוד להתעסקות נמי יתיר המכירה דטמאים ורק כשכוונת צידתו היתה ע"ד למכור אסור. אך בט"ז משמע שמסברא קאמר כיון דהטהורים עיקר לו וצע"ק. ופלא גדולה על ראיית הב"ח מתינוק שנפל לים בשבת פורש מצודה ומעלהו אע"פ שהוא צד דגים עמו שאם היה מניח את הדגים מלצודם לא היה יכול להעלות את התינוק, איך פה קדוש אמר דברי הבל כאלו דהתם כיון שצידת דגים הוא המציל את התינוק מלטבוע הרי צידת הדגים עצמה הוא דבר שהותר עתה, דמ"ש מלאכת צידת דגים מכל המלאכות שנדחו מפני פק"נ דתינוק, והיכן מצא שבשביל היתר מותר גם לעשות איסור עמו. וגם בגמ' יומא דף פ"ד אין החדוש דמותר לצוד הדגים לפ"נ דאין בזה חדוש כלל, והחדוש הוא שמותר אף להתכוין ליהנות מהדגים שיצוד שאף שהיה לן לאסור דהוא דלא אפשר וקמיכוין שאסור לל"ק לכו"ע וללי"ב לר"ש לכו"ע ולרבא גם לר' יהודה בפסחים דף כ"ה, מ"מ מותר כאן, כדי שלא יתירא המציל אולי לא יוכל שלא להתכוין להנאתו ויתמנע ח"ו מלהציל התירו גם להתכוין ליהנות. ואיך שייך למילף משם לכאן להתיר למכור הטמאים שניצודו, וצע"ג. אבל מ"מ לדינא כיון שלא מצינו חולקים בפירוש עליהם יש להורות כמותם אף שלא מובן טעמם בברור.

ובדבר לקנות קיבות לחות מנו"ט שאין דרך לאוכלם אלא מיבשין אותם לצורך להעמיד בהם גבינות שהביא מהרא"ל ווילנער מאמרי יושר שלרשב"א כיון שראוי לאכילה אף שאינו עומד לאכילה אסור, הנה ברור לדעתי שגם לרשב"א מותר כיון שאינו עומד לאכילה אף שראוי לאכילה כדמשמע מדבריו כדכתבתי לעיל. ולכן נהי שמה שאין עומדין לאכילה הוא משום דלהתייבש להעמיד גבינות הוא ביוקר נמי כיון שעכ"פ אינו עומד לאכילה מותר גם להרשב"א. ועיין ברש"י בכורות דף י' ד"ה בכפרים דמה שאין אוכלין בשביל יוקר נמי צריך מחשבה לקבל טומאה. ומש"כ דאף לתוס' כיון דעכ"פ יהיה לאכילה ע"י העמדת גבינות נחשב עומד לאכילה אינו כלום דהאכילה יהיה על הגבינה. ומש"כ דלכן לא אסח דעתיה מאכילתו ויש לחוש שמא יאכל בעינא כשהוא לח הם דברי הבל דהא לא אסח דעתיה אלא משום שעומד להתייבש להעמדת גבינות וכו"ע יודעין זה שלכן אין לחוש לא שיאכל ולא שיחשדוהו.

ידידו,

משה פיינשטיין

סימן לט

בכלים ששייכים לכלל המדינה אם צריך טבילה לישראל הקונה מהם

כ"ה טבת תשכ"א.

מע"כ ידידי הרה"ג ר' ישראל שווארצבלאט שליט"א.

ובענין כלים שבמדינה כזו שכל הדברים שייכים לכלל המדינה והבעלים על כל בתי החרושת שעושים כלים הוא כלל המדינה ואינם מיוחדים לשום איש ואף לא לשותפין שמסתפק כתר"ה אולי אינם צריכים טבילה כיון שאין שום שם עליהם והביא מריטב"א ע"ז דף נ"ג שיש חלוק בין שותפים לדבר של הפקר שהוא לרבים שזכות זה לא נחשב כזכות שותפות, ולא היה לו לכתר"ה להביא מהריטב"א דהוא מחלק בין מים של רבים שהוא הפקר דהזכות שיכול כל אדם לשתות מהם לא נחשב כזכות שותפות, וזה ל"ד לכאן דאינם הפקר ויש בעלות לכלל המדינה עליהם. אך היה יכול כתר"ה להביא מנדרים דף מ"ח שמותרים המודרים בדבר של עולי בבל אף שאינם הפקר דמיוחדים הם לכל ישראל, ושאני ממיוחדים לכל בני העיר שנחשבו שותפין.

אבל עיין שם בר״ן ובתוס׳ שהוא ג״כ משום שהפקירוהו לכל ישראל כדי שלא יוכל אחד לאסור משמע דבלא זה גם שותפות לכל המדינה נחשבו כבעלים. ולכן גם בכאן כיון שאינו הפקר אלא שייך לכל המדינה יש להחשיבם כבעלים. אבל בלשון הרמב״ם פ״ז מנדרים ה״ב ובטור וש״ע סימן רכ״ד שכתבו ומותרין בדברים שהם בשותפות לכל ישראל, משמע שהוא מדינא לא משום שהפקירו. ועיין בפירוש המשנה שפי׳ הרמב״ם משום שאין לכל אחד כ״א זכות מעט מאד שאין לאחד מהם שום רשות, שלכן גם בכאן אף שאינו הפקר לא נחשב הזכות לכל אחד מהן כיון שהוא לכלל המדינה. וא״כ אפשר שלא בעי טבילה. אבל יותר מסתבר שלא שייך זה לענין טבילה דנהי שלא נחשב שם היחידים עליו מ״מ שם כלל המדינה הוי עליו, וכיון שכלל המדינה הם נכרים הרי נמצא שהכלי הוא של נכרים וכשקנה מהם ישראל הרי נכנס מרשות נכרים לישראל שיש להצריך טבילה אף להרמב״ם ודעימיה.

סימן מ

בדבר הקנקנים והצלוחיות שיש לו מחמת שלקח מנכרי יי״ש ושאר משקין וכן כלי הקאפא אם צריכין טבילה

ובדבר הקנקנים והצלוחיות שיש לישראל מחמת שלקח מנכרי יי״ש ושאר משקין שאין נמכרים אלא בכליהם, מסתבר לע״ד שאין צריכין טבילה כשרוצה אחר שנתרוקן הכלי להשתמש בו למשקין אחרים. וטעמי הוא משום דהכלי נבטל להמשקין, כדמצינו לענין מע״ש דבכדי יין סתומות יצא קנקן לחולין בפ״א דמע״ש מ״ג, ובזלף לקנקן מע״ש סתם וגפן קנה מעשר בפ״ג ממע״ש מי״ב, ויש להקנקן כדין עור של בהמה. ונמצא שלא קנה מהעכו״ם כלי כלל, ורק אצל הישראל נעשה כלי שליכא ע״ז דין טבילה. ואף אם היו כלים שלא נעשו ביחוד להכניס שם המשקים למוכרם יחד ואח״כ הכניס לתוכן המשקין וגפן, נמי הא באופן זה הוא מתני׳ דפ״ג ממע״ש שנמי נבטל הכלי למשקין המע״ש וקנה מעשר. ובעצם ליכא במדינתנו מציאות כלל שכל הקנקנים והצלוחיות נעשו ביחוד. בשביל הפעקטערי שעושה היי״ש להכניס שמה היי״ש, ולפעקטערי דשאר משקין להכניס אותן המשקין שעושה.

וכן הוא להטעם שכתב המחבר באו״ח סימן שי״ד סעיף ח׳ בחותלות של תמרים וגרוגרות שמותר לחתוך אפילו גופן של חותלות, משום שכל זה הוא כשובר אגוזים ושקדים, שבארתי באגרות משה חאו״ח סימן קכ״ב ענף ט׳ דהוא אף בכלים גמורים כשנעשו רק לתמרים וגרוגרות אלו, והמג״א בס״ק י״ג שכתב דדוקא הני דלאו כלים גמורים אבל כלי גמור פשיטא דאסור פליג על המחבר, ודברי המג״א מוקשין כדנשאר הפמ״ג בא״א ס״ק י״ד בצ״ע, ומסקנתי שם שמסתבר שאף המג״א לא פליג אלא שמפרש שדוקא כלים שדרך העולם לעשותם רק לתמרים וגרוגרות אלו ולא להשתמש בהם לדבר אחר אף שהם כלים שלמים וחזקים, אבל בכלים העשוין להשתמש בהם גם לדברים אחרים אף שהוא עשאו רק לתמרים וגרוגרות אלו אסור, דלכן בכלים חשובין שראוין לדברים אחרים הוא ממילא כנעשה גם לתשמישין האחרים עיי״ש, וא״כ מסתבר באלו הקנקנים וצלוחיות שהמוכר אינו מוזיל אף פרוטה אחת כשאחד ירצה לקנות בלא הקנקן, הרי אצל המוכר הוא ממש כקליפת אגוזים אף אם נימא כמסקנתי להמג״א, דהמוכר הא ודאי לא החשיב זה לכלי, ורק לענין שבירה בשבת תלוי בהלוקח שכיון שלדידיה נחשב כלי אסור דאף אם נחשבהו לכלי הנעשה ממילא בלא כוונה נמי אסור. אבל לענין טבילה הא תלוי בנכרי המוכר שאם הוא לא החשיבהו לכלי אלא לקליפה הרי אין להחשיב אותו כלי של הנכרי שלקח ממנו כיון שלא היה אצל הנכרי בחשיבות כלי. אך טעם זה הוא רק באלו שהמוכר אין מוזיל כלום מצד הקנקן והצלוחית, ולא באלו שהמוכר היה מחיל בשביל הקנקן והצלוחית, אבל לטעם הראשון הוא אף באם היה המוכר מוזיל, נמי אין להצריך טבילה והם לע״ד טעמים שיש לסמוך עליהו לדינא. וגם כפי שזכור אני מקטנותי לא הצריכו לטבול לאלו הקנקנים של יי״ש שהיו נקנים ברוסלאנד בזמן שהיה שם מלך רק מחנויות המלכות, והשאירו לעצמם להשתמש בהם לדברים אחרים וחושב אני שהוא מהטעמים שכתבתי, והתם היו החנויות חחורות בעד הקנקנים כשהיו מביאים בחזרה איזה מטבע ומ״מ לא הצריכו טבילה, ובכלי זכוכית שטבילתן הוא רק מדרבנן יש ודאי לסמוך ע״ז, ואף אם יסמכו ע״ז גם בכלי מתכות אין למחות בידם.

ומסתבר שגם הצלוחיות של קאפא וכדומה אף

שאפשר ליתן אותם בנייר, נמי כיון שעכ"פ הם ניתנים בצלוחיות ונמכרים דוקא עם הצלוחית נמי הוא כמו צלוחיות של משקין, וטעם השני שהוא בחשיבות קליפה הרי נאמר עיקרו בדברים יבשים כתמרים וגרגרות.

וכלים שמסתפקים שמא הפעקטערי הוא של ישראל וקנה אותם ממוכר ישראל אם א"א לברר הדבר יש לטבול בלא ברכה, וכלי זכוכית שהוא מדרבנן אם א"א להודע א"צ טבילה כלל כשיש טירחא גדולה להטבילם, ואם אפשר לברר צריכין לברר אף בשביל הברכה.

והנני ידידו מוקירו ומברכו,

משה פיינשטיין

סימן מא

אם רשאין לסמוך על הגעלת עכו"ם ברותחין שעושין זה בשביל שלא יתקלקל ויפסידו וגם מאימת עונש מהמדינה ובבשל במזיד באינו בן יומו בלא הגעלה אם אסרו התבשיל

ל"ו בעומר תשכ"ד.

מע"כ ידידי הרב הגאון מוהר"ר שמריהו יוסף קארעליץ שליט"א רב ואב"ד בברוסעל, בעלגיא.

הנה בדבר בית חרושת של מרגרינא אשר מוכרחים הבעלים מצד טובת המסחר שלהם, וגם מצד דיני הממשלה להגעיל בכל יום ששי אחר שמפסיקים עבודתם בצהרים (כי אין עובדים שם ביום השבת וביום א' בשבת) להגעיל במים רותחין שלא ישאר שם כלום ממה שעבדו בכל השבוע דאם נשאר שם איזה משהו שבמשהו מהמרגרינא בהמכונות יקלקלו מה שיעשו אח"כ מיום שני בכל השבוע וגם יענשו מהממשלה לסגור את הבית חרושת אם ימכרו ממה שיעשו בלא הגעלה מקודם, אם יש לסמוך על הגעלתם שהם נכרים כי א"א להמשגיח להיות שם בעת שמגעילין ביום הששי כי הוא רחוק מהעיר שלא יוכל לבא לביתו על השבת, להתיר לעשות שם ביום שני מרגרינא כשרה. הנכון לע"ד דאם גם להגעלתם בשביל טובת המסחר וקפידת הממשלה הוא במדת החום של רותחין הצריך להגעלת הדין להכשיר יש לסמוך על זה, כדחזינן מהא דסומכין על עכו"ם דאמנקרותא קפדי בע"ז דף ל' אף לענין גילוי דהוא סכנתא דחמירא ובפוסקים וכמה תשובות סומכין על הא דקפדי אמנקרותא בכמה דברים להלכה באיסורין אף בחשש איסור דאורייתא, וא"כ כ"ש שיש לסמוך על מה שקפדי לעשות לטובתם שלא יפסידו מסחרם ושלא יענשו מהממשלה, ואף שהפועלים הם המגעילים שלדידהו אפשר לא איכפת בטובת בעל בית החרושת, אבל ודאי יש לסמוך שהבעלים ישגיחו על זה שיגעילו בטוב או בעצמו או ע"י אנשים שראוי לסמוך עליהם, וגם שהוא רק לאיסור דרבנן דהוא נו"ט לפגם משום שאינו בן יומו.

ועוד אני אומר דבעצם הדין לא היה לן להצריך הגעלה כלל אלא לקנח היטב שלא יהיה בעין מן המרגרינא האסור, דהא לא אסרו רבנן המאכל שנתבשל בכלים אסורים שאינן בני יומן, וכן התירו שמן של עכו"ם אף משהא שליקא כדאיתא בע"ז דף ל"ח ופרש"י משום דנתבשלו בכלים שאינם בני יומן דסתם כלי עכו"ם אינן בני יומן כדאיתא שם בתוס', וכל האיסור הוא על מעשה הבשול בהכלים שאסור להאדם להשתמש לבשולו גם בכלי שאינו בן יומו אטו בן יומו, שלכן אם בית החרושת הוא של בעלים עכו"ם וגם המרגרינא הכשרה הוא של העכו"ם בעל בית החרושת שעלייהו לא שייך איסורים, אין לאסור בשביל שאיכא ישראל המשגיח שלא יערב שם דבר איסור כדי שיוכלו ישראל ליקח מהעכו"ם המרגרינא הכשרה שעשה, דאיזה איסור שייך להיות בשביל המשגיח.

אך ראיתי בפ"ת סימן קכ"ב סק"ה הביא מלב"ש שנסתפק באם העכו"ם עושה בעצמו בשביל ישראל דאפשר בכה"ג אסור עיי"ש, ועיינתי בלב"ש והוא בחדושי דינים בס"ק קנ"ג שציין להש"ך סימן קי"ט סק"כ ולהפמ"ג בש"ד סימן ק"ג ס"ק י"ד מש"כ בשם מהר"ם מלובלין שמתרויהו משמע להיתר לע"ד, ובהא דמהר"מ מלובלין אירי אף בהיה שם איסור פחות מס' שאסור לבטל למתזלה ואם בטל במזיד אסרו למבטל ולמי שנתבטל בשבילו כדאיתא בסימן צ"ט סעיף ה' ומ"מ מתיר, מטעם שכתב דבידי עכו"ם הוא מבושל ומה בכך שהישראל רואה עיי"ש, והטעם דכיון דהוא רק קנס משום שעבר על האיסור

ואפילו שאר משמושים, והוא מטעם דלא אסרו אלא כשלא ניכר שאינו לחיבת ביאה, ומשמוש הרופאים ניכר שאינו לחיבת ביאה אלא לרפואה. ולפ"ז גם לעולא וחבריו אסור. דהא הוא מעשה חיבת ביאה רק שהם לא מתכוונים לזה שאסור מדרבנן, אבל מ"מ לא גזרו בהו באחותו משום דבשביל דלא שייך בהו הרהור ותאוה לא יבואו לעבור בשאר נשים שהם אסורים בהן. ולכן כיון שהוא רק מדרבנן גם להרמב"ם וגם אין האיסור מצד הן עצמן להחשיב זה עצמו למעשה איסור, אין למחות כשנוטה שלא יועיל ומוטב שיהיו שוגגים ולא מזידים. אבל הוא רק לאחותו ואחות אמו וה"ה לאחות אביו דבכולהו ליכא תאוה והנאה מתפלתם של אנשי כה"ג.

ועיין בב"ש סימן כ' סק"א שהביא שרמב"ן בתשובה כתב שאפילו בעושה שלא בדרך חיבה סובר הרמב"ם דמדאורייתא אסור, נמי עכ"פ נצטרך לומר דהוא רק לאלו שסתמן הוא לדרך חיבה ליכא חלוק איך היא כוונתו אבל באחותו ואחות אמו ואחות אביו שסתמן אינו לדרך חיבה יודה שהוא רק מדרבנן דלא יקשה עליו מהא דעולא וגם מהא דלבתו ליכא אפילו איסור כלל כדהקשה הש"ך, אך עדיין יקשה מהא דרב אחא מרכיב אכתפיה שהיא א"א, ואולי כיון שהיא בבגדה ליכא איסור דאורייתא אלא מדרבנן משום הרהור שזה לא נאסר לר' אחא שלא בא לידי הרהור.

כדבר הקענס והצלוחיות אחר שהריק האוכל והמשקה כשרוצה להשתמש בהן לכלי אם צריכין טבילה

בדבר המינים שנמכרים דוקא עם הכלי ואין הדרך לקבל הכלי בחזרה כמו הקענס שבמדינתנו וכן צלוחיות של יי"ש וכדומה אם בקנה אותם מנכרים אם צריך לטובלם כשרוצה להשתמש בהם אחר שהריק האוכל והמשקה, נראה לע"ד שאין צריכין לטבול שהרי בטלה קנקן להיין לקנות בכסף מעשר ויצא לחולין כמו העור של בהמה, וכן לענין שקנה מעשר בקרא שם אחר שגפן כדאיתא במע"ש פ"א מ"ג ופ"ג מי"ב, וכ"ש בהקענס שדומין קצת לחותלות של תמרים שבאו"ח סימן שט"ו סעיף ח' מחשיב זה כקליפות אגוזים וגם הקענס לא נעשו לכלים גמורים שמצריך המג"א שרובן משליכין אותן, שנמצא שבא לישראל מיד הנכרי שלא בחשיבות כלי ורק אצל הישראל נעשה זה כלי, שלכן מסתבר שא"צ טבילה. אבל הוא דוקא באופן שבטל הכלי בדיני מע"ש.

במי שפשט הטלית קטן בלילה לענין לחזור וללובשו בלילה

ובמי שפשט הטלית קטן בלילה אם רשאי לחזור וללבוש בלילה, הנה למאי דהביא המג"א סימן י"ח סק"א בשם הב"ח משמע דאסור, אבל לכאורה הא ל"ד לתפילין שיש איסור להניח בלילה או מדאורייתא מקרא דושמרת דסובר ר"א במנחות דף ל"ו שהוא בלאו, או מדרבנן למ"ד לילה זמן תפילין שמא יישן בהן שלא שייך בציצית אף שלילה לאו זמן ציצית, ואולי רק בטלית גדול אוסר שיטעו שצריך גם לברך אבל לא בטלית קטן. ולשיטת התוס' והרא"ש דכסות יום חייב גם בלילה הרי איכא גם מצוה אם נזדמן שלבשו, אבל פשוט שגם לדידהו לא נענשין אף בעידן ריתחא שנענשין על שלא לבש בגד המחוייב בציצית אף שלא מחוייב כדאיתא במנחות דף מ"א, כשאינו לובשו בחזרה בלילה, אבל איסור מללובשו ליכא, ולכן איני רואה בזה איסור אבל צורך והדור ללובשו בחזרה נמי ליכא כיון דלהב"ח אדרבה יותר טוב שלא ללובשו אף אם נימא שגם הוא אינו אוסר אלא בטלית גדול.

משה פיינשטיין

סימן קלח

במה שהרבה נוהגין במכתבי חול לכתוב למעלה ב"ה אם יש בזה מעלה כמו שחושבין הכותבים או אדרבה חשש איסור

ומה שהרבה נוהגין לכתוב בכל מכתבים שכותבין למעלה ב"ה שההא הוא אות מן השם הקדוש וגם הכוונה הוא להשי"ת, ששמעתי שיש הסוברין שהוא איסור, הנה אף שגם שהוא רק אות אחד שליכא בזה איסור מחיקה, מ"מ מסתבר שלא גרע מהשני יודין שאסור למחוק שלא לצורך כדאיתא ביו"ד בסוף סימן ער"ו וכן אסור להשליך במקום בזיון,

להא דב"ב שאיירי במכירה ממש לא שייך לכאן. אבל להגר"א הוא פשוט דקנין ליכא מצד שדעתיה לשקועיה כיון דעכ"פ לא שקעו והניח לעצמו הזכות לפדותו כשירצה כמתחלה, אבל הא לחייב להישראל לטבול א"צ שיהיה קנין של הישראל אלא שיהיה להישראל לקביעות להשתמש שזה איכא בדעתיה לשקועיה אף שעדיין לא החליטו ולא קנאו הישראל לדיני קנין, אבל בישראל שמשכן אצל הנכרי כיון שעדיין הוא של הישראל לדינא לא נעשה בו שום פגם וטומאה דהירושלמי עליו.

וגם הא דכתבו הט"ז והש"ך בשם מהרש"ל דהשכין הישראל אצל העכו"ם אדעתא שלא לפדות אין לחלק לפ"ז וכדאיתא בפר"ח שאין בזה חלוק, אבל נראה שאיירי מהרש"ל שאמר זה גם להעכו"ם בתחלת המשכנתא שדעתו שלא לפדות אך שמ"מ יש לו הרשות לפדות כשיזדמן לו מעות שיש להחשיב כמו כולו של העכו"ם מאחר דהוא רק זכות בעלמא בשל העכו"ם, ואולי כשאמר זה להעכו"ם בתחלת המשכנתא שדעתו שלא יפדה משום שאינו סבור שיהיה לו מעות הוא ממש לפי דבריהם מכירה אך שמ"מ הבטיח לו העכו"ם שאם ירויח ויהיה לו מעות יוכל לפדות דהוי זה רק כעין הא דאיתא בב"מ דף ט"ז ע"ב בשומא דהדרא לעולם שאין זה חסרון ותנאי בהמכירה אלא הוא ענין ישר וטוב ואין זה ענין פדיון אלא תחלת קנין וכדפרש"י שם וה"נ במשכנתא זו שאמר ישראל הלוה להנכרי כשהשכינו שאין דעתו לפדותו שודאי אם היה רוצה העכו"ם שתהיה תיכף חלוטה לו היה הישראל ודאי מסכים לזה, ונמצא שהוא רק הבטחה בעלמא מהנכרי להישראל מצד חסד שרוצה לעשות עמו שאם יזדמן לו מעות יחזיר לו המשכנתא שהוא זה רק כעין ישר וטוב שאף שודאי יקיים זה הנכרי ואף שעשה זה באופן שהערכאות יכופו לקיים אם יחזור גמי כיון שנעשה זה מענין חסד אין זה זכות ממש לבטל המכירה שלכן סובר מהרש"ל שצריך טבילה, וזה טעם גדול ול"ד לדעתיה לשקועיה אח"כ שבזה שחשב בלבו ודאי לא נתבטל זכותו והיא עדיין ברשות הישראל דלא כדמיון הפר"ח.

עכ"פ להגר"א שיש להצריך שיהיו כלי העכו"ם לגמרי כמו שהיו כלי מדין שבהן. נאמר דין הטבילה אף שלענין חיוב שעל הישראל לטבול אין צורך שיהיה ממש כמו שהיה בכלי מדין מטעם דגתבאר, שענין הטבילה הוא חסרון שנקרא בשם טומאה בירושלמי שנעשה בכלי שהיה של עכו"ם, לכן אולי לא נעשה זה אלא בכלים שהיו של העכו"ם מעיקרן כמו שהם כלי מדין, אבל כשהיו עיקרן של ישראל לא אפשר שוב להעשות עלייהו חסרון זה במה שנעשו אח"כ של העכו"ם דכח קדושת ישראל עשה שלא יוכל שוב ליפגם וליטמא ע"י לקיחת עכו"ם, ול"ד לכלים שמתחלתם היו של עכו"ם והיה בהם פגם זה שאף שבהטבילה כשבא ליד ישראל נסתלק זה כיון שנמכר בחזרה לעכו"ם חזרו לחסרון ופגם הראשון מכאן ולהבא.

והנה ראיתי בספר הנדפס מחדש מספרי הראשונים שנמצאו בשם תוס' ר' יהודה מפאריש על ע"ז שכתב על דין התוס' דישראל שמכר כלי לעכו"ם וחזר ולקח ממנו שצריך טבילה שהוא שמע שהיה רבי מסופק אם יצטרך טבילה, אך מסיק שלו נראה דצריך טבילה מאחר שהיה שם גוי עליו לגמרי והוא כתוס', אבל חזינן דשייך לספוקי גם בעיקר הדין דישראל שמכר לנכרי והוא מטעם דכלי מדין לא היו אף שעה קטנה ברשות ישראל, ולכן אף שהתוס' וגם הר"י מפאריש גמי מכריעין שחייב לטבול כיון שהיה ברשות העכו"ם, לא רחוק שנימא דהוא רק בהיה מתחלתן של עכו"ם ונעשה של ישראל חוזר במכירתו לדינו הראשון ולא כשהיו מתחלתן של ישראל שקדושה של ישראל שהיה עליו מתחלתו נעשה כלי שאינו מקבל חסרון ופגם זה, והוא כמיני כלים שאין צריכין טבילה זו אף שמקבלין טומאות ממש לכן אף כלי מתכות שמתחלתן היו של ישראל אפשר שאין בהן טבילה זו מאחר שחזינן שחסרון ופגם זה אינו דבר המתקבל לכל הכלים. ולכן נראה שהוא ספקא דדינא וצריך להטביל בלא ברכה.

*

ובדבר י"ג מדות ביחיד העיקר שיאמר כל הפסוק עד רבעים וגם דוקא בלא ניגון דתחנונים אלא כלומד בתורה שאם דרכו בקריאת פסוקי התורה בטעמים בהניגון הרגיל צריך לומר בניגון ההוא ואם כשלומד פסוקי התורה קורא אותם בניגון אחר שיותר נקל לפניו רשאי לקרא בניגון של הלמוד פסוקים שהורגל שלא יראה כמתפלל.

והנני גומר בברכה שיתגדל בתורה ובמעשים,

משה פיינשטיין

סימן כב

ל כלי אלומיניום אם צריכים טבילה

בע"ה

סיון תשל"ג

למע"כ נכדי האהוב הרה"ג שמואל פישעליס שליט"א.

הנה כלי אלומיניום שהיא מתכת חדשה שלא נזכרה בקרא נראה דמה"ת אינם צריכים טבילה, דממה שנקט הקרא שש מינים בשמותיהם ולא נקט כלל כל כלי

מתכות מוכרחין לומר דדוקא הני מקבלין טומאה וצריכין טבילה ולא כלים ממינים אחרים דהתורה שניתנה מפי הקב"ה הרי הוא ברא את כל מיני המתכות. שבעולם אף אלו שלא ידעו האינשי ואם היו בדין טומאה וטבילה לא היה להקרא לפרט אלו, וגם כיון דכלי זכוכית שהוא ג"כ דבר הניתך והיה טהור מדאורייתא וגם רבנן שגזרו על כלי זכוכית לא היתה עיקר גזירתם בשביל דדמי למתכות אלא בשביל דדמי לכלי חרס בזה שתחלת בריאתן מן החול כדאמר ר"ל בשבת דף ט"ו ורק אחרי שגזרו טומאה החמירו שיטמא אף מגבן ככלי מתכות ולר' אשי הוא רק מטעם דדמו לכ"ח עיי"ש, וא"כ מוכרחין לומר דלא כל מתכות הם בדיני טומאה אלא הששה מינים שנאמרו בפירוש, ולכן לא היה שייך לגזור בשביל זה מאחר שאינו מהששה מינים שלכן היתה הגזירה משום כלי חרס, וממילא גם טבילה מדין כלים חדשים אולי אין להצריך דהא בפרשה ההוא נאמר גם דיני טבילת כלים, אבל נראה דטבילה מדרבנן צריך כמו כלי זכוכית שא"ר אשי הואיל וכי נשתברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמו, שטעם זה איכא בשאר מיני מתכות עוד יותר, ואף שר' אשי אינו סובר טעם זה בזכוכית לטומאה בשבת, והתוס' בשבת הזכירו שר' אשי רק לטבילת כלים חדשים סובר טעם זה ולא לענין טומאה ולא כתבו טעם, ונראה דהוא מחמת דאיתא בביצה דף ז' אפושי טומאה מדרבנן לא מפשינן לענין שלל של ביצים אף שגזרו לאסור לאכילה, ובתוס' מנחות דף ס"ט ד"ה דבלע הביאו בשם ר' האי גאון שלא גזרו לאפושי טומאה לענין עיכול עיי"ש, דלכן לא היו גוזרין טומאה על כלי זכוכית בשביל הדמיון למתכות כיון שרק אלו הששה מינים נאמרו ולכן הוצרכו לגזור משום כלי חרס, אבל לטבילה בכלים חדשים גזרו אף בשביל הדמיון למתכות.

והאוכל במלון (האטעל) או במסעדה וכדומה שאין טובלין כליהם ונתנו לפניו חתיכות בשר וכדומה מונחות ע"ג כלי מתכות או זכוכית ואינן צריכות לעצם הכלי ואינן משתמשים בו לצורך אכילה אף שגם כלי שמשתמשין בו לדברים יבשים הם ג"כ נחשבין כלי סעודה וצריכין טבילה אבל כיון שאין המאכל נאסר יש להתיר בשעת הדחק ליטול משם בידים או בדבר שאי"צ טבילה ולאכול, אבל במקום שהמאכל צריך להכלי כגון מרק ומאכלים לחים אסור לאכול ממנו בלא טבילה שנחשבו ככלי סעודה מדצריך להם לצורך האכילה ובשעת האכילה.

זקינך אוהבך בלו"נ,

משה פיינשטיין

סימן כג

כלים שמשתמשים בהם פעם אחת לענין טבילה

בע"ה

סיון תשל"ג

למע"כ ידידי הרה"ג ר' אלימלך בלוט שליט"א.

הנה כלים העשויים לשימוש פעם אחת כי על הרבה פעמים אינם ראויין, ורובא דעלמא אינם דוחקין עצמן כיון שאין דמיהן יקרין ואין משתמשין בהן אלא פעם אחת אבל יש שדוחקין עצמן ומשתמשין בהן ב' או ג' פעמים אם צריכין טבילה.

הנה עיין ברמב"ם רפ"ב מכלים שכתב דטעם דכלים מלפת ואתרוג ודלעת יבשים שטהורים לפי שאי אפשר שיעמדו אלא זמן מועט, משמע אף ששייך להשתמש בהם איזה פעמים אבל אין מתקיימים כדרך כלי. וכן הוא מסתמא גם דעת התוס' שבת דף ס"ו ע"א, אך התוס' לא הביאו דלעת ואולי לא גרסי זה בתוספתא, דהרי איכא קרויה במתניתין כלים פרק ג' משנה ה' שהוא מקבל טומאה, והר"ש פירש שם דלעת יבשה, ומשמע שמטמא אף בלא חידוק, והתוס' מסתמא סברי כהר"ש ולא כהרמב"ם שהוא חרס, וגם רש"י בשבת דף קכ"ה פירש קרויה דלעת יבשה, שלכן לא יכלו לגרוס בתוספתא גם דלעת יבשה בכלל הטהורים, אבל הר"ש עצמו פרק י"ז מט"ו גורס גם דלעת והוא סתירה לדידיה, אך אולי בשביל זה אינו גורס יבשה, ועיין בביאור הגר"א על התוספתא ב"מ פ"ז ה"ג שכתב תיבת יבשה מיותר והוא כהר"ש, וטעמו הוא כדי שלא יסתור להא דפרק ג' דדלעת יבשה סובר שהוא דבר המתקיים לזמן גדול שלכן מקבל טומאה, ועיין בביאור הגר"א בכלים ב"ק פ"ג שפירש על הא דתניא חדוק הקרויה הבריאה אין זה חבור הרעועה ה"ז חבור לגירסתו, ופירש הוא כלי שעושין מדלעת שמבשלין אותו בתנור עיי"ש דלכן נעשה כלי המתקיים להרבה זמן, ובתוספתא דב"מ פ"ז גריס הר"ש יבשה שהוא לח שלכן אינו מתקיים ואינו מקבל טומאה. ומצאתי בספר סדרי טהרות פרק י"ז דף קע"ו ד"ה ודלעת יבשה, שהקשה מפרק ג' שקרויה שהוא דלעת יבשה מקבל טומאה ותירץ שהוא משום החדוק דמתקיים עי"ז והבריאה שאינו חבור דמקבל טומאה אף בלא חדוק פירש שם דהוא דלעת לחה שאינה גוחה לישבר והוא ג"כ תירץ אבל להיפך ממה שכתבתי להר"ש והגר"א, ולא מסתברא כלל שלחה תתחשב כלי המתקיימת דהרי עשויה גם להרקב, וגם הא עומדת להתייבש בזמן קצר ואיך תתחשב קיימת והנכון כדביארתי להר"ש והגר"א. עכ"פ חזינן דבלא מתקיימין אלא זמן קצר אף שישתמשו בהם איזה פעמים

אינם מקבלים טומאה, וא"כ כלים אלו שא"א להשתמש בהם אף על פי הדחק רק ב' וג' פעמים אינם מקבלים טומאה, ורק אם אפשר להתקיים הרבה זמן אך בשביל הזול אין משתמשין מסתבר דמקבל טומאה, וממילא אפשר דאינם צריכים טבילה.

ידידו,

משה פיינשטיין

סימן כד

טאסטר אם צריך טבילה

בע"ה

כ"ג שבט תשל"ו

מע"כ ידידי הרה"ג מוהר"ר קלמן כהנא שליט"א.

בדבר הטאסטר לע"ד אין צריך טבילה דהרי איתא בע"ז דף ע"ה ע"ב דכלי סעודה אמורין בפרשה, ולכלי סעודה נחשבו דברים שהוא צורך לסעודה מצד הבשול אף שאין מביאין אותם להשלחן ומקום הסעודה, ודברים שהם מביאין בהם את מיני האוכלין ומשקין להשלחן ומקום הסעודה, אבל הטואסטר שמייבשין שם פת אפוי בטוב וראוי לאכילת כל אדם אין להחשיבו צורך הסעודה בשביל מה שיש שרוצים לייבש הפת שנעים להו קצת יותר מאחר שלא חסר כלום להפת גם בלא זה, וקצת ראיה מהא דנקט בברייתא שם דברים שנשתמש בהן ע"י חמין כגון היורות הקומקמוסין ומתמי חמין מגעילין ומטבילין והן טהורין שלכאורה למה נקט גם מחמי חמין דהרי הן בכלל יורות וקומקמוסין, שלכן משמע שהוא לרבותא שאע"פ שהם נעשו רק להחם מים שראוי בין לשתות ובין ללוש גם במים צונן שהיה מקום לומר שלא יצטרכו טבילה קמ"ל דגם הם צריכין טבילה משום שצורך גדול הוא לכל האינשי מים חמין יותר ממים צונן, וא"כ אין לנו אלא מחמי חמין שהוא צורך גדול לכולי עלמא אבל יבוש הפת ע"י הטואסטר שאף להרגילין בזה אינו דבר נחוץ ורובא דעלמא ורוב אכילות אף להרגילין בזה הוא פת האפוי כמו שהוא אין להחשיבו כלי דצורך סעודה.

ועיין בחדושי רעק"א בסימן ק"כ סעי' א' שמביא מכנה"ג שהביא מהחכם מהר"י מילידא דחביות שמכניסין בהן יין לקיום א"צ טבילה דדוקא כלי סעודה בעי טבילה ואלו החביות אינן רק כדי להכניס בהם היין לקיום, הרי חזינן שאף שהיין צריכין לכלי מ"מ כיון שאינו סובר שהוא כלי סעודה מאחר דהכלי אינו עושה שינוי בהיין אלא קיום בעלמא לא נחשב בשביל זה כלי סעודה, ואף האו"ה המצריך טבילה הוא משום שסובר דכיון דא"א להיין להיות בלא כלי נחשב גם הקיום כמעשה תיקון דאפיה ובשול וכדומה. וכיון שחזינן שלאלו הכלים שאין משתמשין בהם בסעודה ממש אין צורך לטבילה אלא כשעושין אפיה ובשול וכדומה מעניני תיקון בהאוכל אין שום טעם להחשיב מעלת יבוש הפת ע"י הטואסטר לתקון וא"צ טבילה כן מסתבר ונראה לע"ד אף בעצם בלא שעת הדחק וכ"ש שיש לסמוך ע"ז בשעת הדחק.

והנני ידידו עוז מברכו בכל מעשיו בהצלחה בין בעניני הפרט בין בעניני הכלל,

משה פיינשטיין

סימן כה

הגעלת כלי מתכות שאפו בו עוגות שנילושו בחלב

בע"ה

ז' מנ"א תשל"ט

מע"כ ידידי הרה"ג מוהר"ר ניסן ליפא אלפערט שליט"א.

הנה בדבר בליעת חלב אם נחשב היתרא בלע לגבי שיהא סגי אף בכלים שנשתמשו על האור ג"כ בהגעלה כדתנן בנותר שסגי בהגעלה ואיתא בסוף ע"ז דמסיק ר' אשי כר' ששת דהוא משום דהיתרא בלע או שגם בבשר וחלב פליגי כמו שפליגי בחמץ, זהו דבר מפורש שבשר וחלב הבלועים בכלים הם נחשבו היתרא בלע דהרי היתר דג"ט בר נ"ט נאמר בגמ' בחולין דף קי"ב בדגים שעלו בקערה של בשר דאמר אביי הלכתא דמותר לאכלן בכותח משום דהוא נ"ט בר נ"ט דהיתרא ואפילו להאוסרין בחמץ כתב המג"א סימן תמ"ז ס"ק כ"ד ולא שרינן מטעם נ"ט בר נ"ט דהיתרא דדוקא היתר גמור כגון בשר שנתערב אותו טעם מועט עם חלב אינו ראוי לחול עליו שם חדש בשביל טעם המועט אבל חמץ הרי שמו עליו כמו שהיה אם מעט אם הרבה אלא שעד עכשיו לא אסרו הכתוב.

ומכיון שמסיק ר' אשי דהקולא שניתרין כלים שעל האור בקדשים בהגעלה כהא דהשפוד והאסכלא הוא משום דהיתרא בלע הרי ודאי איכא קולא זו מכלי בשר לחלב ואיפכא דהא ודאי היתרא בלע, ועדיפא מנותר כדחזינן דפליג רבא על טעם זה ואמר סוף סוף כי קא פליט איסורא קא פליט ובדגים שעלו בקערה של בשר לא מצינו דפליג רבא אהלכתא דאמר אביי בחולין שלכן ברור שג"כ סובר כאביי דפסק כשמואל, וכן ר"פ פליג בנותר שמחשיבו איסורא בלע וברור

סימן מד

שאלה: האם מותר לאכול ולשתות בכתי הארחה או בקיוסקים בשרים, בכלי סעודה הנלקחים מגוים, שטעונים טבילה, ולא הטבילום?

תשובה: במסכת עבודה זרה (דף עה:) מבואר, שישראל שקונה מגוי כלי סעודה חדשים, בין של מתכות ובין של זכוכית, צריך להטבילם במקוה כשר, וסמכו על המקרא בפרשת כלי מדין, כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אך במי נדה יתחטא, מים שהנדה טובלת בהם, שיש בהם ארבעים סאה. ונתנו טעם לזה בירושלמי שם, לפי שיצאו מטומאת הגוים ונכנסו לקדושת ישראל. ולכן אפילו הם כלים חדשים שלא השתמש בהם הגוי מעולם, טעונים טבילה. ונחלקו הפוסקים אם חיוב טבילה בכלי מתכות אלו מן התורה, או רק מדרבנן, והפסוק אינו אלא אסמכתא בעלמא. שלדעת רבינו תם בתוספות יומא (עח.) טבילה זו מן התורה. וכן כתבו התוספות (יבמות מז:). וכן דעת בעל האשכול חלק ג' (עמוד קמ). וכן כתבו הרשב"א בתורת הבית הארוך (דף קכה ע"ב). והרא"ה בבדק הבית (דף קב ע"א). והאיסור והיתר (סימן נח אות צא). ועוד. ולעומתם מדברי הרמב"ם נראה שסובר שטבילת כלים מדרבנן, וכמו שכתב בספר הבתים, שהובא בתחלת ספר מעשה רוקח (דף ה' ע"ב), שדעת הרמב"ם והגאונים שטבילת כלים מדרבנן. וכן כתבו המאירי והר"ן והריטב"א (עבודה זרה עה:), והרשב"ץ בספר יבין שמועה (דף כח ע"ד), בדעת הרמב"ם. והרמב"ן בפירושו על התורה (פרשת מטות) כתב, ולבי מהרהר שחיוב טבילה זו מדבריהם, והמקרא עשה אותו אסמכתא בעלמא. ע"ש. וכן דעת האור זרוע חלק א' (סימן שנט) שטבילה זו מדרבנן. וכן כתב הארחות חיים חלק ב' (עמוד קנד). ועוד. וכתב בשו"ת הרדב"ז (סוף סימן לד), שרוב הפוסקים סוברים שטבילת כלים מדרבנן. וכן כתב הישועות יעקב אורח חיים (סימן תקט סק"ד). ע"ש. (וראה בשו"ת יביע אומר חלק ב' חלק יורה דעה סימן ט'). ומכל מקום כלי זכוכית לכל הדעות אין חיוב טבילתם אלא מדרבנן, וכמו שכתב בספר האשכול חלק ג' (עמוד קמ). וכן כתבו הפרי חדש יורה דעה (סימן קכ סק"ג). והפנים מאירות חלק ב' (סימן צז).

ועוד הרבה אחרונים.

והנה מתוך דברי הרמב"ם (בפרק יז מהלכות מאכלות אסורות הלכה ג')

מוכח, שכל עוד לא הטבילו את הכלים האלה אסור לאכול ולשתות בהם. וכן כתב בפירוש תלמיד מהר"ם בספר תשב"ץ (סימן שכו). והטור (סימן קכ). וכן כתב הרמ"א בהגה (שם סעיף ח'), „שאסור לאכול ולשתות בכלים שלא הוטבלו אפילו בדרך עראי". ומכל מקום אם עבר והשתמש בהם ללא טבילה אין המאכל נאסר, כמבואר בירושלמי (עבודה זרה פרק ה' הלכה טו).

וכן כתבו התוספות והרא"ש (עבודה זרה עה:). וכן כתבו הרמב"ן והרשב"א והר"ן שם. וכתב הישועות יעקב (סימן קכ סק"א), שהאיסור להשתמש בכלי סעודה שלא הוטבלו אינו אלא מדרבנן. ואפילו לדעת האומרים שטבילת כלי מתכות מן התורה, מכל מקום מותר מן התורה להשתמש בהם עד שיזדמן לו מקוה כשר ויטבילם. אבל מדברי סופרים אסור להשתמש בהם אפילו בדרך עראי עד שיטבילם כדת. וכן כתב המשנה ברורה בביאור הלכה (סימן שכג סעיף ז'). ואף על פי שמדברי החתם סופר (חלק יורה דעה סימן קיד, בדף לת סוף ע"ד), בשם הגאון בעל מחצית השקל, מוכח שסובר שבכלי מתכות יש איסור מן התורה להשתמש בהם, להלכה נראה שאינו אסור אלא מדרבנן, משום ספק ספיקא, שמא הלכה כדברי האומרים שטבילת כלי מתכות מדרבנן, ואם תמצא לומר שהלכה כמאן דאמר שהיא מן התורה, שמא האיסור להשתמש בהם לפני הטבילה אינו אלא מדרבנן.

ומעתה נבוא לעצם השאלה, כי הנה מרן השלחן ערוך (סימן קכ סעיף ח')

כתב, שישראל שקנה סכין חדש מגוי להשתמש בו שלא לצרכי סעודה, אלא לחתוך בו קלף וכיוצא בזה, אינו צריך להטבילו, ואפילו אם השאילו אחר כך לישראל אחר שמשתמש בו לצרכי סעודה פטור מטבילה. (ומקורו מהאור זרוע מסכת עבודה זרה סוף סימן רפט). ומרן הבית יוסף שם כתב, שהוא הדין אם הראשון קנה אותו לסחורה, ואחר כך השאילו לישראל לצרכי סעודה פטור מטבילה. אבל אם הראשון שקנאו לסחורה מכרו לישראל אחר לצרכי סעודה חייב להטבילו. ושכן פסק רבינו הגדול רבי יעקב בי רב זצ"ל. ע"כ. והן אמת שהאיסור והיתר (כלל פח דין פז) כתב, שגם כשקנאו לחתוך בו קלף וכיוצא בזה, אם השאילו לאחר לצרכי סעודה חייב להטבילו. וכתבו הט"ז והש"ך שיטבילנו בלא ברכה. אבל הפרי חדש (בס"ק כב) דחה דברי האיסור והיתר, והעלה כפסק מרן השלחן ערוך. וכן כתב בשו"ת מקור חיים (סימן יד), שאף על פי שהאיסור והיתר חולק בזה, כבר השיג עליו הפרי חדש, והעלה כדברי השלחן ערוך. ואף הרמ"א לא הביאו להלכה. ע"ש. וכן פסקו בערוך השלחן (סימן קכ ס"ק מג) ובזכחי צדק (שם ס"ק מט). וכן עיקר. ובשו"ת מהרי"ץ דושינסקי חלק א' (סימן ע') כתב, שאם לקח אותו הראשון לסחורה אף האיסור והיתר יודה להקל כדברי מרן הבית יוסף. ע"ש. (ולפי מה שכתב החכמת אדם בבינת אדם סימן פד, שגם האיסור והיתר לא החמיר בזה אלא לשיטתו שסובר שכלי מתכות חיוב טבילתם מן התורה. ע"ש. לפי זה הרי רוב הפוסקים סוברים שטבילת כלים מדרבנן, וכנ"ל, וממילא בודאי דנקטינן להקל. ובלאו הכי אנו אין לנו אלא סברת מרן ז"ל). ומעתה נראה שבעל מסעדה שהכלים שמשתמש בהם הם לצורך הלקוחות שלו, נחשב הדבר כמי שקנה אותם לסחורה, והסועד שם הרי הם כשאולים או כשכורים בידו, שרשאי לאכול ולשתות בהם בלא

טבילה. וכן כתב הגאון בעל דרכי תשובה (סימן קכ אות ע'), שמכאן פשט המנהג בכל העולם, שקונים משקאות אצל מוזג ישראל (קיוסק) שלא הטביל כליו, ואינם חוששים לאיסור השימוש בכלים שלא הוטבלו, לפי שהמוזג עצמו פטור מן הדין להטביל כלים אלו, מכיון שלא קנאם לצורך אכילה ושתיה לעצמו ולבני ביתו, אלא לצורך מסחרו ופרנסתו להמציא משקאות ללקוחותיו, ומאחר שקניית הכלים אינה אלא לצורך העסק, אינו צריך להטבילם, וגם השותה בכלים אלו אינו אלא כשואל או כשוכר שפטור להטבילם, נמצא שכלים אלה אינם צריכים טבילה לא מצד המוזג ולא מצד הלקוחות, וכן פשט המנהג למכור בקבוקי סודה ומים מינרליים ללא הטבלת כלים מהטעם הנ"ל. ע"כ. והן אמת שאין ראיה מדין הקונה מגוי בקבוקי סודה וכיוצא בזה, כמו שכתב בשו"ת מהרי"ל דיסקין (בקונטרס אחרון סימן קלו): ודע, שהקונה כלי עם משקה אינו צריך לשפוך מיד המשקה ולהטביל הכלי, דשב ואל תעשה הוא ולא נקרא שימוש. ע"ש. ועוד יש לומר, כמו שכתב בשו"ת פרי השדה חלק ב' (סימן קט), שהקונה צלוחית עם מי סודה או שכר אין צריך טבילה, משום שמסתמא אין דעתו לקנות הצלוחית, כדי שלא יעבור על איסור השימוש בכלי שלא הוטבל, ואינו אלא כשואל או שוכר הצלוחית, ולכן אין צריך טבילה, משום דאיסורא לא ניחא ליה למקני. (עיין חולין קמא: ובשו"ת הריב"ש סימן תא, ובט"ז סימן תמח סק"ג). ובפרט שכל דין טבילת כלי זכוכית אינו אלא מדרבנן. ע"ש. והגאון רבי שלמה קלוגר בשו"ת טוב טעם ודעת (מהדורא תליתאה חלק ג' סימן כג) כתב, שבעל מסעדה שקונה כלים מגוי כדי להגיש בהם דברי אוכל ללקוחות שלו, אינו צריך להטבילם, שלא חייבה תורה להטביל כלי סעודה אלא למי שקונה על דעת להשתמש בו בעצמו לצרכי מאכל ומשקה, אבל זה שקונה לשם פרנסה ומסחר לא חייבתו תורה טבילה, שזהו כקונה סכין לחתוך בו קלף, שמבואר בשלחן ערוך (סימן קכ סעיף ח'), שפטור מטבילה. אולם אם נעשה במקום שרובם יהודים, נמצא שקנאם לצרכי סעודה בשביל ישראל, ויש להחמיר להצריכם טבילה. ע"כ. ומדברי הדרכי תשובה הנ"ל מוכח שאין להלק בזה, ולעולם אינו צריך טבילה. וכן עיקר. וכן כתב לחקל הגאון בעל שבט סופר (חלק יורה דעה סימן סז). והובא גם כן בדרכי תשובה (סימן קכ ס"ק פח). ע"ש. ואמנם בשו"ת לבושי מרדכי (חלק יורה דעה סימן פג) כתב בפשיטות היפך דעת השבט סופר, שלא יתכן לומר שבעלי אכסניא שקונים כלים מגוים בשביל לקוחותיהם יהיו פטורים מלהטביל כליהם. ע"ש. אולם אין דבריו מוכרחים, וגם מר חתנו הגאון מהרי"ץ דושינסקי בתשובה חלק א' (סימן ע') כתב שאחר העיון נראה לו יותר לחקל. ע"ש. ובכלי זכוכית שאינם אלא מדרבנן בודאי שיש לסמוך להקל. אלא שגם בכלי מתכות נראה שהעיקר שיש להקל, שכיון שהאסור להשתמש בהם אינו אלא מדרבנן, בשל סופרים

הלך אחר המיקל. וכן העלה בשו"ת מנחת יצחק חלק א' (סימן מד). וראה עוד בשו"ת חלקת יעקב חלק ב' (סימן נז), ובשו"ת שרידי אש חלק ב' (סימן עה). ע"ש.

בסיכום: מותר לאכול ולשתות בקיוסק או במסעדה ובבתי הארחה כשרים אפילו כשיודעים בבירור שכלי הסעודה שמשתמשים בהם לא הוטבלו כהלכה. ואם ירצה בעל המסעדה להחמיר להטביל הכלים שברשותו לצורך הלקוחות, יטבילם בלא ברכה. אולם המתארח בביתו של חבירו ויודע שלא הטביל את הכלים הטעונים טבילה, אסור לו לאכול ולשתות בכליו עד שיטבילם, הואיל ועיקר לקיחתם להשתמש בהם לאכילה ולשתיה. (וכן מבואר בחידושי החתם סופר ליורה דעה סוף סימן קכ).

סימן מה

שאלה: האם מותר ליהודי לבקר בכנסייה של נוצרים?

תשובה: במסכת עבודה זרה (דף יז.) מבואר, שיש איסור אפילו להתקרב לפתח הבית של עבודה זרה, שנאמר אל תקרב אל פתח ביתה. וכן כתבו התוספות שם. והרמב"ם בפירוש המשנה, עבודה זרה (פרק א', דף יא ע"ב) כתב, שכל עיר השייכת לאומה מן אומות העולם עובדי עבודה זרה, ויש להם בתוכה בית תפלה, שהוא בית עבודה זרה, מעיקר הדין היה צריך לאסור לדור באותה עיר, אבל בעונותינו אנו אנוסים בעל כרחנו לשכון בארצותם של עובדי עבודה זרה, ונתקיים בנו בגלותינו, ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עץ ואבן, ואם העיר כולה דינה כן שאסור לדור בתוכה, קל וחומר לבית עבודה זרה עצמו, שאסור לנו כמעט אפילו לראותו, ומכל שכן שאסור בודאי להיכנס לתוכו. ע"כ. וכן דעת הרשב"א, הובא בטור יורה דעה (סימן קמט). וכן כתב בחידושי הריטב"א (עבודה זרה יא:). (וראה עוד בתשובת הרא"ש כלל יט סימן יז, ובטור ושלחן ערוך סוף סימן קנז). והנה מבואר ברמב"ם (סוף פרק יא מהלכות מאכלות אסורות), שהנוצרים עובדי עבודה זרה הם, וממילא דין כנסייתם כבית עבודה זרה ממש, ולכן ברור מאוד שאסור לבקר בכנסיית הנוצרים*). ורבינו יחודה החסיד בספר חסידים (סימן תלה) כתב וזו לשונו:

*) והנה בסנהדרין (סג:) אמר אבוה דשמואל, אסור לאדם שיעשה שותפות עם גוי שמא יתחייב לו שבועה וישבע בעבודה זרה שלו, והתורה אמרה לא ישמע על פיך. וכתבו התוספות, אומר רשב"ם, שכל שכן שבועה עצמה שאין לקבל ממנו. ורבינו תם אומר, שמותר לקבל ממנו שבועה, שלא יפסיד ממונו, כי בזמן הזה כולם נשבעים בקדשים שלהם ואין תופסים בהם אלהות, ואף על פי שמזכירים שם שמים וכוונתם לדבר אחר, מכל מקום אין זה שם עבודה זרה, וגם דעתם לעושה שמים וארץ, ואף על פי שמשתפים שם שמים ודבר אחר לא מצאנו

ציונים

ג הלוקח. מיי' שם פ"מ ה"ל: כדי יין. שם ה"ב: האגוזים. שם ה"ד: התמד. מולין כה. מיי' שם פ"ז ה"ו:

שינויי נוסחאות

ג או חיה נד"ס וחיה וכ"ה בירושלמי. תאוה נד"ס התאוה וכ"ה בירושלמי. למכור נכהר"י לימכר וכמו נמ"ל וכ"ה נד"ס.

תוס' רעק"א

למכור דמה דאין מוכרין חי. המים משום שעומד להקרבה ואין זכות לכהן בו היינו קודם הקטרה כמ"ש רש"י להדיא אבל אחר ההקטרה דזכה בו כהן יכול למוכרו. ומ"מ אינו מוכרח דהא לרבא דמוקי מתני' בזמן הבית הא דקתני חי אבל שחוט לא. צ"ל הטעם כמ"ש רש"י דלאו אורח ארעא לעשות סחורה בדבר שקרב למזבח. א"כ י"ל דבהך סברא לא פליג ר"נ אלא דס"ל דגם חי א"י למוכרו דאין לכהן זכות עד אחר ההקטרה. ובאמת קשה לי בסוגיין (תמורה דף ז' ע"ב) דפריך רבא לר"נ מדקתני חי, חי אין שחוט לא, ואי בזה"ז מי איכא תם שחוט הא כי היכי דהוא סבר לנפשיה דתם שחוט אין מוכרין דהוי בזיון דלמא גם ר"נ סבר כן. והכי קתני דמוכרים תם חי היינו דלא משכחת מכירה רק בחי דמשכחת בזה"ז אבל שחוט אין מוכרין בשום פעם ואשמעינן דאף בזמן הבית א"י למכור אף דאחר הקטרה זכה הכהן מ"מ אין מוכרין משום דהוי בזיון וצריך עיון:

תוספות אנשי שם

לתוס' ורמב"ם דס"ל דלוקח בממנות כהונה שייך משלהן גבוה זכו ולא בחלק הנעלים, טעמא דמעשר מה שחוט אינו ממכר משום בזוי קדשים ובכתר ע"כ צריך לטעם זה דל"ל דמש"נ זכו דזה שייך במידי דל"ל ממיים כשאר קדשים קלים אבל בכור קודם שהי' נמזבח נמי לכהנים ובנעל מוס מי כתב הכ"מ דהוא מדרבנן אבל מדברי הר"ב כאן משמע דהוא מדאורייתא מלא יגאל וכ"מ בתמורה שם. ובע"מ שחוט משום גזירה אטו ממיים דהוי לתוריתא וא"ש דלא הוי גזל"ג (מר"נ): ג במשנה קנקן. פמא בכל וסיים בקנקן דנראה מזה דהיינו כל היינו קנקן וכ"מ למו"מ דבכורות): ג [**יצא העור לחולין**. לשון הר"ש וכולהו נפקא לן בריש פ"ב דעירובין דתניא כן בג בג [אומר] בנקר, מלמד שלוקחים בקר על גב עורו [וילא העור לחולין ואין צריך למכרו ולמחזר ולאכלו בירושלים] ובגאן, מלמד שלוקחים צאן על גבי גיזתה [פירש"י אע"ג דאיכא תרתי עור וגיזה דנפקו לחולין ע"כ] ביין, מלמד שלוקחים יין על גבי קנקנו. ובשכר, מלמד שלוקחין ממד משהחמיץ, ומיתורא דבי"ת דריש. וכן מסקי התוספות דהתם דמיתורא דבימי"ן דריש. דפרטי צריכין לכלל ופרט וכלל כדפי' הר"ב לקמן משנה ה'. וכתב עוד הר"ש דמיה לבשר תאוה דנקנה לגב העור וקליפי אגוזים ילפינן בתה מלינו]: **מקום שדרכן למכור סתומות***). [כלומר שמוכרין הקנקן עם היין. לשון הפירוש שהזכרתי]: **התמד**. פי' הר"ב פסולת של ענבים וכו'. ובפרק בתרא דמעשרות משנה ו מפרש דכן בשמרים:

*) בד"פ הלשון שדרך היין לימכר עם הקנקן. הר"ש בשם ירושלמי.

ג הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה לְזִבְחֵי שְׁלָמִים, אוֹ חַיָּה לִבְשַׂר תַּאֲוָה*, יָצָא הָעוֹר לְחֻלִּין, אַף עַל פִּי שֶׁהָעוֹר מְרֻבֶּה עַל הַבָּשָׂר. כַּדֵּי יַיִן סְתוּמוֹת, מְקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לְמַכֵּר סְתוּמוֹת, יָצָא קַנְקַן לְחֻלִּין. הָאֱגוֹזִים וְהַשְּׁקֵדִים, יָצְאוּ קְלִפֵּיהֶם לְחֻלִּין. הַתֶּמֶד עַד שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ, זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְלֹא יֵצְאוּ לְחוּלִין: התמד. פסולת של ענבים שנתן עליהם מים:

פירוש המשניות להרמב"ם

תאוה נפשך וצריך שיהיה זה הכסף שיוכל להוציאו כמו שירצה מן המאכלים. ג **מותר לקנות בהמה לזבחי שלמים** ממעות מעשר שני כי זבחי שלמים אוכלין אותם בעליהם כמו שביאר הכתוב ובשר תאוה הם זבחי חולין שאמר הש"י בהם כי תאוה נפשך לאכול בשר. וקנקן שם הכלי המאכיל את המשקה וזה שאמר **יצא העור** והקנקן לחולין יתקיים כשאין המוכר יודע בסחורה כי אינו חושב שמכר אלא הבשר והיין בלבד ואינו מקפיד על העור והקנקן ולפיכך יצאו לחולין לפי שלא קנאו במעות מע"ש אבל אם קנאו מסוחר שיודע דמי הבשר והעור לא יצא העור לחולין והוא אמרם הדא דתימא כשיהיה המוכר הדיוט אבל היה אומן נעשה כמוכר זה בפני עצמו וזה בפני עצמו. וכבר בארנו כי **התמד** הוא פסולת

מלאכת שלמה

כיון שהם במקום המשתמר ברשותו קרינן בהו והיינו דתנן לקמן פ"ד היה עומד בגרן ואין בידו מעות אומר לחברו הרי הפירות האלו נמוים לך במתנה חוזר ואומר הרי הן מחוללין על מעות שבגית: ג **הלוקח בהמה וכו'**. והאי דנקט הכא הלוקח דיעבד גבי בהמה לזבחי שלמים אגב מיה נקט ליה דעיקר מעשר שני לשלמים הן: **האגוזים והשקדים יצאו קליפיהם לחולין**. הא אמי מקל ומומר מצאן אגב גזומיה דמרבינן ליה מבי"ת דובצאן דהא גיזה דלמיגז קיימת ומזדבנא צאן לחודיה וגיזה לחודיה ויוצאה לחולין הני דלעולם ממכרין כן לא כ"ש. ועיין בר"פ בכל מערבין: **התמד**. עיין לעיל פ"ה דמעשרות סי' ו' ומדברי הרמב"ם ז"ל שם בפ"ז נראה דבחדא סגי אם החמיץ או רמת מלאת ומשכת ארבעה. וכתב ה"ר יהוסף ז"ל התמד עד שלא החמיץ נ"ל לפ' דמיימי להאי עניינא הכא משום דלעיל קאמר שמותר לקנות בהמה שיש בה בשר ועור במעות של מעשר שני אע"פ שהעור לבדו אסור לקנות במעות מעשר שני וכן התמד ג"כ אע"פ שהמים אסור לקנות בדמי מעשר שני מ"מ ע"י היין שיש בו מותר לקנותו והיינו

יכין — תפארת ישראל — יכין

ליס אף שיכול להעלותו ע"י השטן במים: יג ממעות מע"ש דבר מלותו לקנות במעותיו בהמ' לשלמים. יג* אם חי' שאינה בת הקרבה לבשר תאוה כ"ל לחולין: יד שאוה יותר: טו ר"ל שמוכרין הקנקן עם היין: טז ואם המוכר אם הלוקח אומן מעבד עורות אם יוצר חרס וזולתי נותנים טפי בשביל אלו. ולהכי צריך למכרם לאכלן בירושלים: יז מים

משנה ראשונה

בתנאות ריש ד' פ"ב שבאו להוכיח דין זה דבחיה לבשר תאוה יצא עור לחולין מדיוקא דתתי' דלקמן ונעלם מהם משנה זו: **כדי יין סתומות**. הא דנקט לה בלישנא דסתומות ופתוחות ולא תני שמכרן עם הקנקן אם הקנקן בפני עצמו. דהא בהא תליא דסתם יין מיד כשמכניסין אותו לתבית דרך לקומתו במגופה שלא יפיג ריחו וטעמו אם לא שאין עדאו דוקא פתוחות אלא כשאינו סותמו במגופה אלא מכסה בכיסוי ערלי פתוחות קרי ליה. והיינו נמי דתנן בפ"ג מי"ב דיש מילוק דין בין עד שלא גפן ובין משגפן ושם פי': **יצא קנקן לחולין**. פי' הר"ב שאם המוכר אם הלוקח אומן ומקפיד לא יצא לחולין. וקרא דבבקר ובגאן דילף מינה בעירובין שלוקחין בשר אגב העור ויין אגב קנקנו, מיירי נמי באומן ומקפיד וקרא קמ"ל דמותר להוציא בהן מעות מעשר אע"פ שהעור והקנקן אם לאכילה ניתנו אפ"ה בהבלעה מותר ומ"מ לא יצאו העור וקנקן לחולין וכ"כ המו' בתנאות ד' פ"ב. ואין לפרש דקרא בתינו אומן. דמשמע דלהא לא צריך קרא כיון שאינו מקפיד ולא שקיל דמי בעד קמא ד' ל"ח. אבל פקדון שבמקום קרוב כברשותו דמי. ונראה דמלות ביד אחרים נמי מיקרי שאינם ברשותו דהא מלוה להוצאה ניתנה ולית מנהו לזוזי בעין. והא דלא פירשו מעות שאינם ברשותו היינו מלוה. דהא פשיטא הוא כיון שיש לאחרים בהן רשות. וכיון שבים הוי רבותא עפי שאין לאחר בהן רשות ומיומדים לזה אפ"ה אסור: ג **בהמה לזבחי שלמים**. פי' הר"ב עיקר מצוה לקנות בהן דילפי' ג"ש שם שם כו' וכ"כ הרא"ש. מלשונם משמע דמצוה מדאורייתא היא מכח הך ג"ש. ואינו כן דג"ש אינה אלא שיכול לקנות בהם שלמים משום דשאר קרבנות חובה אין באים מן המעשר אלא מן החולין ושלמים נותר, אבל אינה מצוה וכן פי' רש"י בהדיא בתנאות ד' פ"ב דג"ש היא שיכול לקנות שלמים וכ"כ הרמב"ם בפירושו כאן אלא דמכמים גזרו שלא יביאו אלא שלמים כדפי' הר"ב מ"ד ולשון רש"י בפסחים ד' ז' ובב"מ ד' כ"ו דעיקר אכילת מעשר שני שלמים היו מביאין ע"כ והיינו מדרבנן ומיהו בתנאות ד' פ"ב הביאו התו' שדרשו בספרי ואכלת מעשר יכול יקח בהמה למשתה בנו נאמר כאן שמחה וכו' מה להלן שלמים וכו' משמע דמדאורייתא מצוה בשלמים, ול"ל דאסמכתא בעלמא הוא. ומיה ועוף שאין ראוין לשלמים נותר ליקח לכתחלה כמ"ש הרמב"ם בחבורו פ"ז דין י"ב: **או חיה לבשר תאוה יצא העור לחולין**. מימה על המו'

סימן כ"ב

תקון כלי שאינו מחזיק רביעית

שו"ע יו"ד סי' ק"כ סעי' י'.

כתב הטור [בנדמ"ח עמ' ס"ז] בשם הריצב"א, וז"ל: דאפילו אם נותן לו כלי שבור לתקנו אם לא היה מחזיק רביעית קודם לכן, ותקנו שיהיה מחזיק רביעית צריך טבילה וכו', ע"כ.

וצ"ע למה תלה זה בקבלת רביעית, וכי כלי קבול יש לו שעור, והא כל כלי שמקבל אין לו שעור לענין לקבל טומאה, ומנין לנו לחדש דין קבלת רביעית בענין זה של טבילת כלים, וצ"ע.

סימן כ"ג

שאלות קצרות - טבילת כלים

תנור חימום ביתי שעושים בו טוסט

שאלת: תנור חשמלי שעיקרו נעשה לחמם הבית, ויש מן הבחורים שמשתמשים בו ליבש הלחם עליו ולעשות טוסט, האם צריך טבילה.

תשובה: נראה פשוט שבטלה דעתם ואין צריך טבילה.

טבל רק מכסה של סיר

שאלת: כשטובלים כסוי קדרה בלי הקדרה עצמה, האם מברכים.

תשובה: כסוי קדירה שמבשלים בה על האש טעון טבילה ובברכה.

כלי אבן לענין טבילת כלים

שאלת: כלים הנקראים Stoneware (כלי אבן), האם צריכים טבילה.

תשובה: כיון שאינם לא מתכת ולא זכוכית אינם צריכים טבילה.

להשתמש בכלים שאינם טבולים

שאלת: באדם שמתארח אצל חבירו ורוצה למזוג לו שתיה ומאכל בכלים שאינם טבולים, מה דינו.

תשובה: אין לו היתר להשתמש בכלים שאינם טבולים, וכל מה שכתבת בשם איזה ספר כל מיני סניפים וצירופים להיתר, את כולם ישא הרוח, וקורא אני על זה עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו, עיין פסחים דף נ"ב ע"ב. [אולם אם כבר מזג לו יש להתיר, דהרי הוא רק מרוקן את הכוס או את הצלחת].

סימן כ"ד

שאלות קצרות - כשרות

כישולי עכו"ם במסעדה לספרדים

שאלת: בספרדי שרוצה לאכול בחתונה או במסעדה שיש שם טבח גוי והמשגיח הוא אשכנזי ולשיטתם מספיק הדלקת האש, ולספרדים לא, האם יכול לאכול שם.

תשובה: אפשר גם לספרדי לסמוך על זה, כיון שיש לנו ב' צדדים להקל, א' דעת הרמ"א דעשיית האש סגי, ב' שיטות שאר הראשונים דאין על שכירים ופועלים דין בישול עכו"ם אפי' אם אינם קנויים לישראל[6] [ורק כשמתארח אצל גוי שהבישול נעשה בבית הגוי אז אסור].

ההשגחה במליחת בשר

שאלת וז"ל: המנהג אצלינו כששוחטים העופות שמנהל הישיבה הולך עם רב וכמה משגיחים, ושוכרים שוחט טוב, ושוחטים כמות עופות גדולה ומולחים במקום ומביאים לישיבה, והפעם קרה שהמנהל הלך לבד (בלי הרב) עם שני משגיחים, ושאחד השגיח רק על החלקים הפנימיים בלבד והשני על הוצאת הורידים של הגרון, ולא השגיחו כלל על המליחה שנעשתה על ידי גוים, רק המנהל שהוא ירא שמים היה עובר ומסתכל על המליחה, ובאותו חדר מצד שני של הכותל היה אחד המשגיחים, והמנהל עובר מאחד לשני לראות שהכל כשורה (האם נותנים לו דין נכנס ויוצא?). והכמות בפעם זו היתה של אלפיים עופות בערך, ע"כ לשונך.

תשובה: איני רואה בעיה בנוגע לעופות שנמלחו. א'. מטעם שהמנהל היה יוצא ונכנס. ב'. שהגויים עשו ודאי כהרגלם תמיד, ואף אם נאמר שהתעצלו באיזה פעם, הא ודאי

6. ועי' לעיל בסי' ט"ז.